

אור לעת ערב

להאיר עיני ישראל ויראו בנחמות ציון בשוב ה'
ציון : כאשר הורה מוהר"ר מנחם בן ישעיה
הכהן בספר הזה את הר"ר שמואל בן יוסף והיה
מפלפל על הגאולה ועל התשובה והוא למד
ושב אל ה' אלהי אבותיו לשמור את
מצוותיו בכל לבבו ובכל
נפשו :

ראש לילט קיגן אבנד לייט לו ערלייכטן דיא אויגן ישראל
דט זיא זעהן דען טרויסט לין ווען גאט ווערט לין ווידר
קערן : ויא מוה"ר מנחם בן ישעיה הכהן אין דינס בוך
אונטער וויינט דען ר' שמואל בן יוסף איינן סוחר * אונ' איז
אפפול פון דער גאולה אונ' דער תשובה : אונ' דער זעלביג
סוחר האט גלערנט אונ' זיך גקערט לו דעט גאט
זיינר פאר עלטרן * אומ לו הלטן אזי זיין
גבאט זיט גאנצט הערן אונ' זיט
גאנצט זין :

גמצא בכתבי של בעל המחבר ה'ה ר' יוחנן קמחי זצ"ל : ומפני
שהוא מדבר נפלאות על התשובה ועל הגאולה על פי וסדר
זרתנו הקדושה ודברי חז"ל הובא לבית הדפוס על פצירת והוצאות
אזיה אנשים חשובים החרדים לדבר ה' ומצפים
לישועתו ישלם אלהים פעלם והיה משמרתם
שלמה מעמו :
גרפס פעם שלישית בלי תוספות וגרעין כמו
שגרפס מקודם בשנת

פתח דברך יאיר מבין פתיים לפרט קטן :

IC 94

London 4/1830

הקדמה :

דינס בוך האט דען טיטול "אור לעת ערב" * דאס איז
 טייטש * דאס ליכט קיגן אבנד לייט * אויט דער נבואה
 זכריה ט' יד' פ' ז' * דא גשריבן טייטש "והיה לעת ערב
 יהיה אור:" דס הייטט * אונ' עט ווערט גסעהן קיגן
 אבנד לייט * דאס עט ליכט ווערט זיין : דינס פֿירט יוסף
 בן גוריון אן אט ענדי זיינט ספֿר מלחמות יהודה * אונ'
 ערקלערט עט פֿון דער לייט דא דאס ק' קוואן ווערט : אונ'
 טפֿריכט * "אמר יהוה ישראל נאמסי' וחכות עוד זה:"
 דאס איז * ווען ישראל ווערט מיד זיין דרויף לו ווארטן *
 דא ווערט דיא הערליכקייט גאטט ווידר קערן לו וואגן
 אין ירושלים : דער ווילן נון לו דינר לייט ישראל ניט אלזין
 בעו'ה ווא לנג בגלות איז * ווארדן אויך מיט פֿיל גלחים
 אט גיט וועלכי לטון הקודש גלערנט האבן * אא' אויט
 פסוקים דיא יהודים איבר רידן וואלן עט זינא ניט לו האפֿן
 דאס ישראל אויט דעם ביי העריגן גלות האר ואלן אויט
 גלייט ווערן : ווא האט ר' מנחם דיא נחמות ליון מיט פֿלייט
 אין דער עטרים ווארבע אויף גולכט * אונ' בספֿר הזה אין
 פֿינף פרקים אן גפֿירט : אינע ערשטן פרק בווייזט ער אויט
 דעם טאט דאס אונזרי האפֿטונג אויף דיא גאולה ניט תקות
 חנן זינא : אין אנדרן מעלדט ער וויא דיא גאולה גסעהן
 ווערט נאך פֿילן אונ' גרויסן לרות : אין דריטן פרק לייגט
 ער וויא מיר כל ימינו בתשובה זיין ואלן : אונ' אין פֿירדן וויא
 דיא תשובה ניט אויט וואר ווארדן אויט אהבה לו הט'י
 גסעהן ווא : לו גלייך ווערט אויך גויון אויט תורה שבכתב
 אונ' אויט תורה שבעל פה וויא מסיח בן דוד אט אונזרי
 חטאי' וילן יסורי' קשינע ליידיט : אין פֿינפטן לערנט ער

הקדמה .

פֿון חרטה פֿון אמונה טלחה * אונ' רפואת הנטחה : דאך
לֹא האט ער אויך דען דרך התשובה אויט פסוקים אונ' אויט
דברי חז"ל דייטליך אפרט גווען כדי ישראל זאלן אין
הערנליכער תשובה ער לייכטיט * געטרייטטיט אונ' גטערקט
ווערן לֹא לויפֿן דען וועג דער גבאטן גאטט : איך בין
טעגליך אַתפֿול אונ' זאג "פֿדה אלהים את ישראל מכל
לְרִחֻמוֹ:" אַך גאט זיין דאך ישראל אויט לִינן פֿון אלן
זיינע נויטהפֿטיקייט אכיר :

פרק ראשון

מדבר שנבואות הרבה במקרא לכלות עד
לעתיד לבוא

דאט ערשטי קאפיטל האנדלט דא פֿון * דט פֿיל נבואות
באקרא נאך לז קינפֿטיג לז ערפֿילן זיין :

טאוואל * יי' עאכט :

אנחם * יברכך יי' : טלום עליכם וברוך הבא :

טאוואל * עליכם טלום וברוך הנאמא :

אנחם * ווען זייט איהר ווידר פֿון דעם יריד גקומן :

טאוואל * געטערן בין איך בעזרת השי' ווידרומ זכאן אן

גקומן :

אנחם * האבט איהר אויך וואל וברכה גהאבט :

טאוואל * אדוני אורי ורבי ויזא עט גיט : איר זיין אין

גלות * דט ערפֿאהרן איר בכל מקום : אונ' בקומן אפֿט אין

אונזרע וואס וואס וואס גלחים לז טפרעכֿן * דיא אונז איהר

ברידן וואלן דאט אונזר האפֿטונג לז דער גאולה זיזא בחנם :

וואט דיא נביאים פֿון דער גאולה געווייט זאגט האבן * דאט

זיזא טוין אזי גטעהן אין דער לייט פֿון בית שני : ווא

זיזא אויך דער וואס אברייט גקומן * אונ' האבי זיך טוין

לענגסטן זעהן זאן אין בית שני : איר פֿינדן אויך לז וויילן

גלחים * דיא פֿרשטין לטון הקודש * אונ' לען אונז פֿסוקים

פֿאר אויט דער תורה * אונ' אויט דען נביאים * דט בן

דוד * אונזר וואס האבי זאלן קומן אין בית שני : דארום

זיזא נון נאך דעם חרבן בית שני קייני גאולה פֿאר ישראָל

לז ערזאָרטן : אלזאָס מעכֿט איך דאך נון גערן דען רעכֿטן

טארט פֿון אלן וויסן :

אנחם * איין ליבטער פֿריינד אונ' ברודר * ווען אויך

דיא גלחים אין אלן איהרן זאכֿן דען וואס זאגטן * ווא

אור לעת ערב :

רירן זיא דאך היריגן סקר וכתב * ווען זיא נאגן . דאס
 אלס גשעהן זיין אין לייטן בית סני . וואס פֿון דער גאולה
 גשריבן איז בתורה * נביאים * וכתובים : דאס וויל איך
 לור אן מערקליכן גוויסן נחמה * אויף אונזר לז קונפֿטיג
 ערלויבונג * קלאר בווייזן : דען דיא נבואות אין תורתים
 הקדושה * וועלכע נאך ניט ערפֿולט זיין דיא און בעז
 כרחם * נאטווענדיג * נאך אקוייט ווערדן : ווילן הק'לה
 קיין בן אדם איז * דט ער כנבנות נאגן קאן : מן וואלן איר
 דיא עשרים וארבע אויף טלאגן * אונ' אויף לסון הקדש *
 אדר אויף טייטש וויא עס אייך בליבט * לען :

סאמאל * אדוני אורי ורבי ווערט איך דא זיט ווער
 אסאך זיין * אונ' איך ווערדי עס כל ימי חיי זיט דעם
 גרעסטן דנק ערקעגן :

אנהם * אלזאס פֿינדן איר מן בספר דברים סי' ז' פ' ה' *
 דט ושה רבינו ע"ה טפריכט : " והביאך ה' אלהיך אל הארץ
 אשר ירטו אבותיך וירשתה והטיבך והרבך מאבותיך : " אונ'
 גאט דיין גאט ווערט דייך ברענגן אין דאס לאנד * וועלכט
 דייני עלטרן ערבלויך בעלסט האבן : אונ' ער ווערט דיר
 גוטט טון * אונ' ער ווערט דייך פֿר ווערן * אשר ווער
 דייני עלטרן : דא זעלבסט טטיט ווייטער גשריבן : " ואל ה'
 אלהיך את לבבך וגו' : " אונ' גאט דיין גאט ווערט דיין
 הערץ בטניידן * אונ' דיא הערלר דיינט נאאן * אומ דען
 גאט דיין גאט ליב לז האבן * זיט דיין גאנלע זיל * אומ
 דאס דאס לעבסט : אונ' גאט דיין גאט ווערט דיא פֿלונק
 געבן אויף דייני פֿיינד * אונ' אויף דייני האסירט * דיא
 דייך גיאנגסט האבן : דען ווערשט ווידר קערן * אונ' דאס
 טטיט גאטט גהארנאט זיין : אונ' דאס ווערשט טון אלי
 גבאט * דיא איך דיר היינט גביטי : אונ' גאט דיין גאט
 ווערט דייך טון פֿר איבריגן אין אלי ווערק דיינר הענדן *
 עס זיין אין פֿרוכט דיינט בויכט * אונ' אין פֿרוכט דיינט
 פֿיך אונ' אין פֿרוכט דיינט לאנדט לז גוטן : אונ' גאט ווערט
 זיך אומ קערן לז גוטן * גלייך אלז ער זיך איבר דייני
 עלטרן ערפֿרייט האט : ווען איהר דט טטיט גאטט דיין גאט
 ווערט גהארנאט זיין * לז האלטן זייני גבאטן * אונ' זייני אין

פרק ראשון :

ועלמאן דיא אין בוך דער תורה גסריבן טייט * ווען דא
ווערטט ווידר קערן לוי גאט דיין גאט איט דיינס גנלן הערלן *
אז' איט דיינר גנלן ויל :

סאואל * עבן דא פֿאן נאגן דיא גלחים * דאט עט סאן
אלי ערפילט זיא * דא יסראל אויט בבל ווידר גקאן אית :
אז' פֿיהרן אן לוי בווייט דס בוך נחאי' סי' א' : אדוני א'
אלי עט דאך אויף ווילן :

אנחם * אלנוח פֿינרן מיר נחאי' א' * דאט נחאי' האט
חפלה גטאן * אז' גספראכֿן * " זכר נא את הדבר וגו' " :
דס הייטט אויף טייטט * זיא דאך גרענקן דס ווארט *
דאט דא דיינס קנעכט משה גבאטן האטט אומ לוי נאגן :
מיר לייט מערט פֿעלטן * איך ווער אייך אגטר דיא פֿעלקר
פֿר סטרייאן : דען מערט מיר אייך לוי מיר קערן * אז'
מירן גבאטן הלטן * אז' דיא ועלביגי ווערט מיר טון : ווען
טון אייערי פֿר סטאסני ווערדן אן ענד דס היאלט זיין * פֿון
דארט וויל איך זיא פֿר נאאן אז' וויל זיא ברענגן ביז לוי
דעם פֿלאז' * דען איך אויט ער ווילט האבי * אומ מירן
נאאן לוי טון דארט רואן :

סאואל * איז דען דס ניט גסעהן אין בית סני :
אנחם * לזאחר נחאיה האט דא לוי וואל דמי תפלה
גטאן * אז' גאט האט אויך אן גפֿאנגן * דיא פֿר ספראייט
לוי פֿר נאאן * ווילן נחאיה * אז' אנדרי יראי טאית *
האבן תשובה גטאן : אבר מילן איהרי ווייניג זאללי תשובה
בסטענדיג גטאן האבן * קאן וואן ניט נאגן דאט אלי דיא
דברית גענליך דאואלט ערפילט ווארן : אן זאגי מיר דאך *
זיא האט דען דאואלט גאט יסראל מער פֿר מערט * מער
ווערד זייט עלטרן : אז' וזיא האט ער איהקן מער גוט
גטאן : ווארן ניט דאואלט דיא לייטן מיר בלוינקנס *
" ובלוק העתים : " דניאל סי' ט' פ' כה' : דא דיא
סטראסן אז' דער גראבן ווידר אויף גבויאט ווארן : ווארן זיא
ניט אין סעבוד אלכות אחרים דיא ועלביגי אייטטי לייט :
ערסטליך אין סעבוד אלכי פרס : דאר נאך אין סעבוד יוגים :
אז' בוד דרויף אין סעבוד רומים אז' אגטר הורדוס אז'
זייני קינדר : איז ניט דרויף חרבן בית גסעהן : עט האט

אור לעת ערב :

אבר דער רוב גאר טלעכטי תשובה גטאן * אין לייטן פֿון
 בית שני : אונ' דיא דא האבן דא וואלט רעכטי תשובה גטאן *
 דיא האבן דאך בעלמט הנה פֿיל לראת גליטן * דאס זיז ערשט
 בעלמט הבא איר גוטס אפֿן בארליך גניטן וואלן : אבר איבר
 דיא אנדרן * דיא זיט האבן תשובה גטאן בכל לב * איז
 דער לארן אונ' פֿלונך גקומן זיט אומ בארהערליקייט : דרומ
 איז גויס לז קינפֿטיג * דש הסי' ווערט בטניידן דיא הערלר
 דש נאמן ישראל * אונ' זיז ווערן האלטן אלי זייג גבאטן *
 אונ' גאט ווערט איהן גוטס טון * אונ' אלי זייג ווארט
 ערפֿילן דיא ער גאגט האט דורך זיין קנעכט משה :

טוואל * דיא גלחית נאמן אסיה זיז גקומן אין בית
 שני אונ' דא האבי גאט דעם פֿאלק גוטס גטאן * מער
 מעדר אירי עלטרן : אבר זיז העטן אין זיט אן גאון *
 אונ' קייני רעכטי תשובה גטאן * דרומ ווער דש חרבן בית
 שני גטען :

אנחת * אדרבה * היער נאגט משה רבינו ע"ה לז כל
 ישראל * דש פֿר שטרייט איז ווארן " ואל ה' אלהיך את
 לבבך וגו' " : אונ' גאט דיין גאט ווערט דיין הער' בטניידן *
 אונ' דיא הערלר דיינט נאמן * אומ דען גאט דיין גאט ליב
 לז האבן זיט דיין גאנלן זיל * אומ דאס דאז לעבסט : אונ'
 גאט דיין גאט ווערט דיא פֿלונך געבן אויף דייני פֿיינדן *
 אונ' אויף דייני האמרט * דיא דיק גיאגט האבן : דען
 ווערסטו ווידר קערן * אונ' דער שטימ גאטס גהארומ זיין
 וגו' : דאס נאגט ער * אלז ער גטפראכֿן * גאט ווערט דיר
 גוטס טון * אונ' דיק מערן * מער וועדר דייני עלטרן :
 האבן זיז נון דא וואלט * אין בית שני * זיט רעכטי תשובה
 גטאן אונ' זיין זיט גהארומ גווען * וויא קאן עט דען
 דא וואלט ערפֿילט זיין :

טוואל * זיז נאמן * עט האבן דאך עטליכי תשובה
 גטאן :

אנחת * זיז נאמן * אבר אליין פֿון וויניגן קיגן כל ישראל
 לז רעכֿן * אונ' מר'עה האט יוז גרידט לז לבור ישראל *
 דיא אומ אירי חטאית ווילן פֿר שטויסן אונ' פֿר שפרייט
 ווארן :

פרק ראשון :

טאוואל * גון איך זעהי דאט דיא נאך קלאר איז אין דער תורה : וויא פֿינדן מיר עט ווייטער אין נביאים :

אנחם * אלזא פֿינדן מיר גטריבן אין ישעי' סי' ב' *
 " וטפט בין הגוי' והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם
 לאתים וחיתותיהם לאנשות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא
 ילאדו עוד מלחמה : " דאט איז טייטש * אונ' ער ווערט
 רעכטן לויטן דיא פֿעלקר * אונ' ער ווערט פֿילן פֿעלקר
 בשטראפֿן * אונ' נא ווערן מיר טווערדן טאגן לו טויפֿן *
 אונ' מיר טפיסן לו זיכט * עט ווערט דט אייני פֿאלק קיגן
 דען אנדרן פֿאלק קיין טווערט אויף היבן * נאך נא ווערן
 קיין טטרייט מער לערן : וויא איז דען דאט אין לייט פֿון
 בית שני ערפֿילט : איז נא עטווא איין לייט נג טלום גומען *
 נא איז עט דאך נאמאלט אלזא בשטענדיג גבליבן * דאט
 נא העטן דערפֿן מירי טווערדן לו טויפֿן טלאגן * אונ'
 מירי טפיסן לו זיכט * אונ' קיין טטרייט מער לערן :

טאוואל * נא נאגן דאט איז מירי אומנה מלאך דאט
 אונטער דיא אומות העולם איין מירי און נאל פֿירד האלטן *
 אונ' יט מירד שטין דעם איבל :

אנחם * עט רידט אבר דער פסוק מלהיר ניש נא וואו
 פֿון דער לערנונג * אלט פֿון דער טאהט : נון טון קומ דא
 ווייגטטן נאך דער לערנונג : נאך דעם סדר העולם * לערן
 דיא אומות נאך מיר מלחמות * אונ' היבט איין פֿאלק דאט
 טווערד אויף קיגן דען אנדרן פֿאלק : דאט האט ניש אויף גהערט
 אין לייט פֿון בית שני * אונ' הערט נאך ניש אויף : וויא
 קען נא נון נאגן * דאט אלט טוין ערפֿילט זיין :

טאוואל * איך בין מיר זעלבסט מתי' * וויא נא דאט
 נאגן קען :

אנחם * געהן מיר ווייטער * אונ' לען ישעיה סי' יא' *
 פֿינדן מיר גאר פֿיל דינגי * דיא נאך נא ערפֿילט זיין :
 פ' יא' יב' טטיט * " והיה ביום ההוא יוסיף ה' טנית ירו
 לקנות את שאר עמו אשר יטאר אשור ומלציה ואפסרום
 ויכוש ומעילם ומשנער ומחאת ומאיי הים * וישא נס לגינת
 ומסך נדחי ישראל ומפלות יהודה יקבן מארבע כנפות הארץ : "
 דאט לען מיר אויף טייטש אלזא * דען עט ווערט גטעהן

אור לעת ערב :

לֹא דער זעלביגן לײַט * דאס גאט לֹאס אַנדרן אַזוי וײַן
האַנט און לאנגן ווערט * אונט ווידער לֹא ערווערבן דאס איבער
בלייבסט וײַנט פֿאַלקט וועלכט איבער גבליבן ווערט וײַן פֿון אַסור
אונ' פֿון חזרים אונ' פֿון פתרוס אונ' פֿון כּוּשׁ אונ' פֿון עילוט אונ'
פֿון טנער אונ' פֿון חות אונ' פֿון דיא אינזלש דט מערט * אונ'
ער ווערט אײַן באניר ער היבן לֹא דיא פֿעלקר * אונ' ער
ווערט דיא פֿר טטויסני פֿון ישראל פֿר זאמלן * אונ' דיא
פֿר טפרייט פֿון יהודה לֹא אײַן אנדר ברענגן * פֿון פֿיר
עקן דט ערד רייכט :

טאמז * אײַז דען דײַז נבואה דא האלט נײַט ערפֿילט
ווארדן * דא דיא יהודים לאחר טבעים טנה וײַן אויט גלות
בבל ווידער גקומן :

וואחט * אויט דעמ גלות בבל וײַן נור דיא יהודים ווידער
גקומן * וועלכֿי לֹא מלכות יהודה גהערט האבן : אבר דינור נבואה
נאך * זאמן נײַט אײַן דיא פֿון מלכות יהודה ווידער פֿר זאמלט
ווערן * נגדרן אויך דיא נדחי ישראל * וועלכֿי לֹא מלכות
ישראל גהערט האבן * נעמליך דיא עטרה טבטימ * דיא
אין אסור פֿר טטויסן ווארן : דאס אבר דײַט לעלטי גשעהן
נײַא * אונ' דיא י' טבטימ ווידער פֿר זאמלט ווארן * ווערט
ניאאנד נאגן אדר בוויין קעגן : עש בוויין וויר איינר אויך *
מען דיא נבואה ער פֿילט אינ' * דיא איר היער יסעיה יא'
פ' טו' טו' לעון * " והחרימ יהוה את לשון ים חזרים והניף
ידו על הנהר בעימ רוחו והכהו לטבעה נחלים והדריך בנעלים :
והיתה מסלה לשאר עמו אשר יטאר וואסור כאשר היתה
לִישראל ביום עלתו מארץ חזרים : "

טאמז * דאס לעזי איך אויך טייטש * אויך ווערט גאט
דען סטראט דט מערט פֿון חזרים פֿר טניידן * אונ' ער
ווערט וײַן האנט אויך היבן קיגן דען באך דורך דיא טטארקי
וײַנט ווידער * אונ' ער ווערט דען זעלביגן סלאגן אין זיבן
סטראאן * אונ' ער ווערט מאכֿן * דאס אן וײַט טוך דא
דורך ווערט גין : אונ' דא ווערט אײַן געבאטער וועג וײַן
פֿר דאס איבער בלייבסט וײַנט פֿאַלק * דאס איבער גבליבן
ווערט וײַן פֿון אסור * גלייך אַזוי ישראל גשאך אט טאג
אַזוי ער אויט חזרים אויך זאג :

פרק ראשון :

מנחם * דא זיכט זאן יוא * זיכר ברודר * היער ווערט
 גייטליך פֿר קינדיגט * דט ישראל זאל זיט טוך * אדר
 זיט טרוקן פֿוט * דורך דען פֿר טרוקנטן טטראט גין *
 גלייך וויר אירי אבות דורך דאט יט טוך גנגן : נון היער
 ווערט איר קיינר * ער זיט זאט זיין זלונד וויר ער וואלז *
 אזיט דעט טארט בוויין קעגן * דאט זאלזי הערליכי נבואה
 ערפֿילט זיט :

שמואל * דיא גלחית אבר זאגן * עט זון דיני נבואות
 זיט נאך דען בוך טטאב פֿר טטנר גזון ווערן * נגדדליך
 גייטליך :

מנחם * עט גילט זיט דאט זן אלהיר זיין גייטליך פֿר
 טטאנר ער דענקי : דען היער טטיט בפירוש * עט ווערט
 זיין גבאנער וועג זיין פֿר ישראל * גלייך זאל ישראל
 גטאך * זן טאג * זאל ער אזיט זלרית זאג : ווען זן נון
 זין דינר נבואה גייטליך פֿר טטאנר זליין זן נעזן
 דערפֿטי * זאט מעכט זן אויך זליזאט זלרית * אונ' בקיעת
 היט זייקן * אונ' אזי דיני דינגי גייטליך פֿר טטין : זאט
 ווערט דא גזיט זלייבן זין כל התורה כולה : דרום זיט אפֿן
 בארליך * דאט זן זן העכטטי זאטווענדיקייט פֿון דעט פֿטוט
 זיט אב גין דארף * וויר זין דינר נבואה קייני זאט
 ווענדיקייט זא ער זעהן זיט * פֿון דעט פֿטוט אב זא ווייזן :
 שמואל * ברוך זוכיר נטכחות : איך זאבי זיין זאל
 גזערנט * דאט אונזרי זכאית זאבן גזאגט * זין זקרא
 זלזא זידי פֿטוט :

מנחם * זאט : זלזא זיט זון דיני נבואה נאך דעט
 פֿטוט נאך זיט ערפֿילט * זאילז זון זיט נאך זעתיך זבא
 ערפֿילט ווערן : איך פֿר טווייג זילונד זשעיה יט' : דא
 דער נביא זאגט פֿון זיין גרויזי פֿר וויטטונג זלרית * דא
 הק'בה ווערט זלרית זלזאגן אונ' ווירר היילן * אונ' זיט
 זערן זיך זא זיט בקערן פ' כב : זיט ווערן זאט זן רזון
 פֿון וועגן דיא זלוינקרט * אונ' ער ווערט זיט זיין העלפֿר
 זא' זיין וויינטער זיין דער ווערט זיט זשעראן פ' כ :
 דאט פֿינדט זן זלזא זיט ערפֿילט ווערר זין זיט פֿון בית
 ראטון * נאך זין זיט פֿון בית זגי * אונ' אויך זיט דער

אור לעת ערב :

נאך * עד היום הזה : וואן זיא אבר וואל היער גייטטליכן
 פֿר שטנד פֿאר ווענדן * ווא איז בייא דען פֿאריגן טוין דיא
 תשובה דארויף גגעבן : אונ' וואט ואל איך זאגן פֿון דיא
 נבואות * דא גווייס גט ווערט פֿון אייני גרוישי פֿר וויטטונג
 דער וועלט * דארויף דער נאך אייני גוטי לייט קואן ואל
 פֿאר ישראן * אונ' אלי אומות ווערן תשובה טון :
 טוואל * וואו שטין וואול דיא זעלביגן ווארטן :
 ונחם * יטעי' סי' לד' פ' א' ב' ג' ד' טטיט אלזא גטריבן *
 " קרבו גוימ לטמוע ולזאמי' הקשיבו תשוע הארץ ואלזא' תבל
 וכל לאלזא' כי קלץ לה' על כל הגוימ וחמה על כל לבאמ
 החרימם נתנם לטבח : וחלליהם יטלכו ופגריה' יעלו באטמ
 ונאסו הרימ ודח' * ונאקו כל לבא השמים ונגלו כספר השמים
 וכל לבאמ יבול כנבול עלה זאגן ונבלת ותאנה : "
 טוואל * אין דעם טייטטן זען ויר היער אלזא * קואט
 הער בייא איר פֿעלקר אומ לז הערן * אונ' איר קיניג רייכן
 פֿאר נעאט * דיא ערד אונ' אירי פֿול הייט ווערט הערן *
 דיא וועלט אונ' אלי איר אויט גאנג * דען דער גרוישי לזארן
 גאטט איז איבר אלי פֿעלקר * אונ' גרימ טאפֿט איבר אלי
 איר העיר * ער האט זיא פֿר וויטט * ער האט זיא איבר
 אנטווארטט לז דער טלאגונג : אונ' אירי דער טלאגני ווערן הין
 וועק גווארפֿן ווערן * אונ' פֿון אירי טויטי לייבר ווערט איין
 גשטאנק אויף גין * אונ' דיא בערג ווערן לז גין פֿון איר בלוט :
 אונ' אלי הייאירט פֿון היאל ווערט לז גין * אונ' דיא היאל ווערן לז
 גוויקלט ווערן * גלייך אלז איין בוך * אונ' אלי איר הייאיר
 ווערט פֿר פֿאלבן * גלייך אלז דט בלאט פֿון וויין טטאק פֿר
 פֿאלבט * אונ' גלייך אלז איין פֿייג פֿר פֿאלבט פֿון פֿייגן בוים :
 ונחם * נון זיכט * אהו' אחי * דיזי פֿר וויטטונג
 אור אומות איז נאך ניהאלט גטעהן * אלזא וואו עט נאך
 אין לז קינפֿטיגן גטעהן : דרויף פֿאלגט יטעי' לה דיא
 נחמה * דיא זיך נאך פֿול בראכטר ראכונג גאטט ווערט
 בגיין * דיא וואול פֿארט אונ' פֿריידן לזשט בדברי הגוף *
 דער נאטירליכן זאכן * אונ' רוחניית * גייטטליכר ווייז *
 דיא טכינה ווערט ווידר וואון אונטר ישראן * וויא איר דאט
 אונט זעלבר זען קענט אין דעם קאפיטל * דאריין אויך

פרק ראשון :

דער לעצט פסוק אלזא בטיילט * " ופדוי ה' ישובו ובאו
ליון ברנה וטאחת עולם על ראסת טטון וטאחה יטיגו גטא
יגון וטאחה :

טאואל * דער לעצט פסוק איז אלזא פֿר טייטשט אזוי
דיא ערלייט גאטט ווערן ווידר קערן * אז' זיא ווערן נאך
ליון קומן וויט גאנג * אז' אייני אייביג פֿרייד ווערט אויף
איר הויבט זיין * וואן אז' פֿרייד ווערן זיא גרייכֿן * אבר
בטרייניט אז' זייפֿלונג ווערן וועק פֿליהן : איך זעהי אויך
דיא הערליכֿי נחמות אין דין גנלן קאפיטל :

אנחם * אלז נון דיא אומות ווערן געטראפֿט זיין * גלייך
דער נביא אין פֿאריגן קאפיטל גאגט האט * דאט אבר
נאך ניט ערפֿילט איז * ווערט קיין טרויריקייט אער ביטראל
זיין : דיא וויטפֿלייא אז' דיא דערי פֿלאנן ווערן זיך דריבר
ערפֿרייען * אז' דיא ווילדניט ווערט זיך לזטיג האכֿן *
אז' זיא ווערט בליהן אלז וויא איין לזיג : וויא אין דין
קאפיטל פֿ' א' שטייט : אלזא שרייבט אויך יראהו הנביא
סיון כה' פסוק ז' לא' זב' זג' יהוה ווארום יטאג וגו' :

טאואל * דיני פסוקים וויל איך אלזא בלד לז טייטש
לען : דאס וואלט דען אלי דיני ווארטי לז זיא וואהר זאגן :
גאט ווערט שרייאן פֿון דען הויכֿן היאל * אז' זייני שטימ
ערהיבן אויט דער וואונג זיינר הייליקייט * ער ווערט
הידי שרייאן קיגן אלי דיא אין וואונר דער ערדן :
דאט גטרייא קומט ביי אן ענד דער ערדן * דען גאט האט
אין לאנק וויט דיא פֿעלקר * ער ווערט רעכֿט האלטן וויט
אלט פֿלייט * דיא ביי ווילכֿטר האט ער איבר געבן לז דען
טווערד פֿפֿריכֿט גאט : אלזא זאגט גאט דער הייער טארן *
אין בייט גיט אויט פֿון איין פֿאלק לזם אנדרן * אז' איין
גרויסר טטורע ווערט ערוועקט ווערן פֿון ענדן דער ערדן :
אז' דיא ערפֿלאנגי גאטט * זיא ווערן יאן זעלביגן טאג לזגן
פֿון דאט אייני ענדי דער ערדן * ביי לזם אנדרן ענד דער
ערדן * זיא ווערן ניט בקלאגט * נאך אויף גמאן * נאך
בגראבן ווערן * לזם וויטט הויפֿן אויף דען ערד בוידן זיא
ווערן זיין :

אנחם * נון וואלזי פֿר וויטטונג אז' פֿר דערבונג אלר

אור לעת ערב :

אומות איז נאך ניהאלט גטעהן * אונ' איז אלומא נאך לז
קינפטיג * אונ' דא פֿון ווייס זאגט אויך לפני' * ווען גאט
דא זעלבסט מי' ג' פ' ח' זאגט * " לכן חזו לי נאט ה' לומ
קאזי לעד כי משפטי לאסוף גוי' לקבלי ואלכות לספק עליהם
זעאי כל חרון אפי כי באט קנאתי תאכל כל הארץ: "

סחאל * דער פסוק איז אלומא פֿר טייטסט * דרום
זייט וויינר האפֿן טפריכט גאט * לזט טאג אלז איך איך
אויף וואך לזט רויב * דען וויין רעכט איז * דא פֿעלקר
לז פֿר זאמלן * דא קיניג רייכען ביזא וויין אנדרן לז ברענגן *
אז איבר ניש וויין גריט זאכן * דא גאנלי היזיקייט
זיינט זאכן * אויט לז גיסן * דען דאט גאנלי לזר ווערט
דורך דאט פֿייאר וויינר ראכונג פֿר ברענט ווערן

זנחם * היער ניכט נון דאך * אהו' אחי דאט ניש
גהאנדלט ווערט וועדר פֿון הרבן בית ראשון * נאך פֿון
הרבן בית שני: דען דא איז דער זאכן גאטט ניש אויט
גזאטן ווארן אויף דא גיט * אונ' אויף דא פֿר זאמלטי
וואלכות * נייארט אויף ישראל אלזיין: דרום וואו דמי
נבואה נאך לז קינפטיג ערפֿילט ווערן: דארויף פֿאלגט פ' ט' *
" כי אז זהפך אל עמיט ספה ברעה לקרא כלם בטם ה'
וג': "

סחאל * אין טייטסן לויטט עט אלומא * גוויטליך דען
ווער איך לז דא פֿעלקר איין קלארי ספראך קערן * אומ
דאט ניש אלז דען נאמן גאטט אן רופֿן * דאט ניש אימ
דינן איינלויז ווייז: פֿון דער זייט דעט באך כזט ווערן
זייני ערנטטי אן בעערט * זיט דער טאכטער זיינט פֿר
טפרייטי * ברענגן לז פֿירן זייני פֿריזאנטן: אן דען זעלביגן
טאג ווערט איר ניש פֿר טאעט ווערן פֿון וועגן אלז זייני
ווערן * דא זיט דא קיגן איר גינדיגט האטט * דען
דא ווער איך פֿון דיר הין וועק נעמן דא פֿרייד זיינר
סטאלזיקייט * אונ' ווערטט דרך ניש ווייטער ווער ערהיבן *
אז זיינט הייליגן בערגט וילן: נייארט איך ווער טון
לזויטן דיר איבר בלייבן איין אילענדיג אונ' ארמ פֿאלק * דא
ווערן זיך אויף דען נאמן גאטט בטיילן: דא איבר גבליבני פֿון
ישראל ניש ווערן קיין און רעכט טון * נאך קיין ליגן שפרעכֿן נאך

פרק ראשון :

איש איר ווילן ווערט קיין בטריגליכע ספראך געפראכען ווערן *
 ווערן נאך ווערן ווידען אונז' נידערהוירן * אונז' קיינער ווערט
 נאך ערטרעקן : זינגט פֿריליך דאס טאכטער ליון * יונגסט
 ישראל * ווייט פֿריליך אונז' טפֿרינגט אויף פֿר פֿריידן פֿון
 גאנצן הערלעך * דאס טאכטער ירושלים * גאט האט דיני
 טפֿראך הין וועק גאטן * ער האט דיני פֿיינדי אויס
 גרייט * קינג ישראל * גאט איז לוויטן דיר * דאס ווערט
 קיין ביזט נישט ווער זעהן :

אנחם * עס איז נישט נישט דאס גאנצליכע נבואה לז' זעהן :
 איר זעהן קלאר * ווילן דאס גרויסע פֿר וויטטאג איר אונז
 נאך נישט געזעהן איז * נאך איז דאס גאט לייט * דאס
 דארויף פֿאלגן נאך * אויך נאך נישט ערפֿילט * אונז' אונז אין
 לז' קונפט ערפֿילט ווערן : דאס טאכטער ישראל זיין אויך נאך
 נישט אויס גרייט ווארן אין לייט פֿון בית שני * אונז' ישראל
 האט ביזט מער אונז לז' פֿיל געהן : היער ווייט נאגט
 לפֿניה פֿון אויס רויטאג דער פֿיינער ישראל אונז' דאס ישראל
 קיין ביזט מער זעהן נאך * עבן וויא אויך יסעי' נא' פ' כב'
 געריבן שטייט * " כה אאר אדניך ה' ואלהיך יריב עאו
 הנה לקחתי הידך את כוס התרעלה את קבעת כוס חמתי
 לא תסיפי לשתותה עוד : "

טאמאל * דאס היינט אויף טייטש * אונז' נאגט דין
 הער גאט * אונז' דין הער * דער דיינט פֿאלקס גלענק
 לאנקן ווערט * נאך איך האב דען בעכער דער פֿר טאמפֿאג
 אויס דין האט גאטן * דען היבן דס בעכערס וויינט גריט
 לארן ווערטט ווייט נישט ווער טרינקן :

אנחם * איך ווייני נאך וואו איין ליבר ברוך * ירושלים
 האט אין חרבן בית שני דען היבן דס בעכערס פֿון גאט
 גריט לארן נאך פֿיל מער גערוקן * אונז' בחרבן בית ראשון :
 דארום אונז' נאך אייני לייט לז' קינפטאג זיין * דא הק'בה דען
 זעלבליגן ווערט אויס איהרי האט נעמן * דאס נאך אין נישט
 מער טרינקן :

טאמאל * איך זעהי וואו דאס אויס ספֿרי הגביאים דאס
 זאלי גאנץ קלאר איז * לאזט אונז' נאך אויף דאס כתובים
 קיין * אונז' זעהן וואס דאריין ענטהאלטן איז פֿון דיני זאכן :

אור לעת ערב :

אַנחם * איר וואָלן אויף טאָגן תהלים עב : ווען איז
 וואָל דאָס ערפֿילט * וואָס אין פסוק יא' טטיט * " ויִּשְׁתַּחֲוּ
 לוֹ כָּל מַלְכֵי כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ : "
 טאָוואָל * דאָס לעבן איר אויף טייטש אַלזא * אונ' אַלי
 קיניגן ווערן ניד קיגן אים נידר בוקן * אַלי פֿעלקער דיא
 ווערן אין דינן : אַליין דיא גלחים זאגן דאָס זייא ערפֿילט :
 דען ווּסיה זייא גקואן אין בית שני * אונ' דיא קיניגן באַן
 ניד קיגן אים * אונ' דיא פֿעלקער דינן אים :
 אַנחם * וואָו בוקן ניד דען קיגן אים אַלי קיניגן וואָו דינן
 אים אַלי פֿעלקער : דא זיין דיא מלכי ישׂאעאלימ * דיא מלכי פרס *
 דיא קיניגן אין טאָטרן לאַנד * אונ' פֿיל מלכים אין אינדיא *
 אונ' פֿיל אַמאָת אין דער וועלט * פֿון וועלכֿן דיא גלחים ניט
 זאגן קעגן * דאָס זיא ניד קיגן ווּסיה בוקן * אדר אים
 דינן * איר גיאן ווייטער אונ' טאָגן דען דניאָל אויף *
 נעאליך אין סי' ז' דא פֿינדן איר פ' יג' יד' אַלזא גשריבן *
 " חנה הוּת בחזוי לזיא וארו עמ ענני טאִיא כּבר אנט אתה
 הוא ועד עתיק יומיא ווּסיה וקדאָוהי הקרבוהי : וְלֵה יֵהֱב
 טִלְטִין ויקר וואָלכו וכל עאמִיא אַמִיא וְלִטְנִיא לֵה יפֿלחון טִלְטִנָּה
 טִלְטִין עִלְמִי דִי לֹא יַעֲדָה וואָלכותה די לֹא תתחבֿל : "
 טאָוואָל * דאָס הייטש אויף טייטש * אויך האב איד
 געהן אין דען טיין דש נאכט * אונ' נא דא קאמ איינער
 אים דען וואָלן דש היאָלט גלייך אַלז איין ווענטן זון *
 אונ' ער קאמ לו דען אַלטן פֿון טאָג * אונ' זיא טעטן אין
 פֿאַר דען זעלבֿיגן נאָהן : אונ' עש וואָרדי אים גגעבן
 גוואָלטיקייט אונ' ווירדיקייט * אונ' דאָס קיניג רייך אונ' אַלי
 פֿעלקער קיניג רייכֿן אונ' פֿר ענדרטי טפּראַכֿן זאָלן אין דינן *
 זיין גוואָלטיג איז איין גוואָלטיג דיא ניט זאָל ווערן אב
 גטאָן * אונ' זיין קיניג רייך זאָל ניט פֿר דארבן ווערן :
 אַנחם * ווייטער טטיט פ' כז' " וואָלכותא וְלִטְנִיא וְרַבּוּתָא
 די מלכות תחות כל טאִיא יְהִיבַת לְעַמִּי קדישי עֲלִיזִין מלכותה
 מלכות עִלְמִי וכל טִלְטִנִּיא לֵה יפֿלחון : " וועלכֿט אין אייערי
 עטרימ וואָרבע אויף טייטש אַלזא הייסן ווערט * אבֿר דאָס
 קיניג רייך * אונ' דיא הערשאַפֿט * אונ' גרויסהייטן דער
 קיניג רייכֿן * אונטער דען גאָלן היאָל ווערט גגעבן ווערן דעמ

פרק שני :

פֿאלק דר איבירטטי הייליג . וועלכט קיניג רייך איין איביג
קיניג רייך זיין ווערט . אונ' אלי הערטפֿטן ווערן אים גהארזאמ
זיין : דאס איז יוז ניט גטעהן אין דער לייט . דא בית
ראטון גטטאנדן האט . פֿיל וויניגר בית אויף דין טאג :
דרום וואו עס נאך אין לו קינפֿטיגר לייט גטעהן . אונ'
לואר אין נאכער לייט . דא נאך אונז' אונ' אלכז' אונטר
דען הייל זיין ווערן . דיא דען אטיח אונ' דען פֿאלק דש
איבירטטי הייליג דין אג' גהארזאמ זיין ווערן . אונ' דהט
ווערט געוויט אייני הערליכי גאולה זיין :

אלמא אהו' אחי האב איך קלאר בוויין . דאס בייא
ווייטן נאך ניט אלי דיני ערפֿילט זיין . דיא אין תורה
נביאים וכתובים . פֿון דער גאולה אונ' קבול הגלות גשרובן
טשין :

טאואל . זון אדני אורי ורבי אלהי' ייטר כהן וחילוך פֿאר
אלי אייערי טרחה . דאס איר אייך ווא האבט אטריח
גוען איר אלט אויט דעם טורט לו בוויין : ווא בין איך
ניט מער וסופק . דאס נאך אלט גטעהן ווערט . וויא איר
אכ'ט אויט תורה . נביאים וכתובים גרינדליך בוויין אונ'
פֿאר אויגן גליגט האבן :

פרק שני

מדבר איך תהיה הגאולה אחר צרות רבות
וגדולות :

דאס אנדרי קאפיטל מעלדט . וויא דיא גאולה גטעהן ווערט
נאך פֿיל גרויסן טריבזאן :

טאואל . ווא איך מעלכט דאך אבר אויך גערן ווייטן . וויא
עס וויט דער גאולה לו גין . אונ' וואריין זיא בשטין
ווערט :

אור לעת ערב :

אנחם • ווען דיא גאולה קומן וואל • וואו ישראל ערשט
רעכטע תשובה טון • וואו לז' פֿיגדן איז יסעיה סימן נט' פסוק
כ' • " ובא לזִמון גואל ולטבי פֿשע ביעקב נאם ה' • " און
דא ווערט איין ערלייך נאך לזִמון קומן • נעמליך פֿאר דיא
ניך בקערן פֿון דיא היסטאט אגטר יעקב ספֿירכט גאט : און
נאם ישראל ווערט פֿרום ניין • און תשובה טון אויף אייר
חטאים • קעגן וואו בלד אויס ערלייט ווערן • וואו לז' פֿיגדן
איז אין דברים ל' פסוק א' ב' ג' • דא מרעה לז' ישראל נאגט •
" וחיה כי יבאו עולך כל הדברים האלה הברכה והקולה אשר
נתתי לפניך והטבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה'
אלהיך שמה : וטבת עד ה' אלהיך ושבעת בקלו ככל אשר
אנכי מלך היום ובינך בלל לבבך ובכל נפֿשך : וטב ה'
אלהיך את טבותך וגו' • "

סאואל • דאס לעו איך אויף טייטש אלזא • און עס
ווערט גסעהן אלז דיא נאכֿן ווערן אויף דיר גקומן ניין • דיא
בענטונג און דער פֿלוק • דאס איך פֿאר דיר גסטעלט
האב • אלזא ווערטט ווידר לז' דיינע הערלן קערן : אגטר
אלי פֿעלקר • דאריין דין גאט פֿר טטויסן האט : און דא
נאלטט ווידר קערן לז' גאט דיינן גאט • און זייני שטיי
גהארנאם ניין • גלייך וואו איך דיר היינט גבטי • דא
און דייין קינדער וויט גאנלן הערלן און וויט גאנלר זיין : און
גאט דייין גאט ווערט דייין גפֿענקניס ווידר קערן וגו' :

אנחם • היער הער גהערט וואס תהלים לה' פסוק ו'
שטייט • " היום אמ בקלו תשאנו • " דאס הייטט און
שטייט • היינט איז דיא לייט • אלז איר אין זיין שטייט
הערט :

סאואל • וואו אבר ווען ישראל חס ושלום קיין תשובה
טון :

אנחם • אלזא ווען וואו בעוה דיא לאנגי לייט אין גלות בלייבן:
און אלז דיא זעלביגי לייט אויס איז • וואו ווערן וואו תשובה
טון • און ווערט קייני הינדרונג • אדר אויף האלטונג ווער
זיין • אום ישראל לז' ערליין : דא פֿון פֿיגדן וואו אין הושע
סימן ג' פסוק ד' ה' אלזא גשריבן • " כי יאמך רבים יטבו
בני ישראל אין מלך ואין סר ואין נבא ואין מלכה ואין אסר

פרק שני :

ותרפי' . אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת
דוד מלכם ופתחו אל ה' ואל טובו באחרית הימים : " ויהי
הייטט דיוט אויף טייטט :

טאוואל . אין איינר טייטטן ביבל לויטט עט אלנווא . ווען
דיא קינדער ישראל ווערן פֿיל טאגן בלייבן זיין וונדר קיניג .
אוי' וונדר הער אוי' וונדר אפפֿער . אוי' וונדר אויף גריכטן
מטיין . אוי' וונדר אפוד אוי' תרפי' : אוי' דער נאך ווערן זיך דיא
קינדער ישראל בקערן אוי' זעלן דען הערן אירן גאט . אוי'
דוד אירן קיניג . אוי' ווערן גיאנגסט זיין פֿאר גאט . אוי'
זייני גוטהייט . אין דער לעזטי לייט :

אנהם . עט ווערט אבר ישראל אין דיא זעלביגי לייט
תשובה טון . ווען גרויסי לרות זיא בטרעפֿן ווערט : ווא
ארעה האט גאגט דברית סיון ד' פסוק ל' . " בלר לך
ואלאך כל הדברית האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך
ושמעת בקלו : " ווא לעזט איר דאט אויף טייטט :

טאוואל . אלנווא . ווען דא בליידיגט ווערטט זיין . אוי'
דיך טרעפֿן ווערן אלי דיא נאכֿן אין דיא לעזטי טאגן . אלנווא
ווערטט ווידר קערן . אוי' ביטן לו גאט דיינט גאט . אוי'
זייני טטיג גהארען :

אנהם . אלנווא סטיט אויך אין דברי הימים ב' סיון טו'
פסוק ג' דיא נבואה גשריבן . " ויאמרו רבים לישראל ללא
אלהי אמת וללא כהן אמה וללא תורה : וישב בלר לו על ה'
אלהי ישראל ויבקטוהו ויאלא להם : ובעתים ההם אין טונט
לחלא ולבא כי אהמות רבות על כל יושבי הארלות : וכתתו
גי בגוי ועיר בעיר כי אלהית האמת בכל לרה : " :

טאוואל . דאט איז טייטט . אוי' עט ווערן לו ישראל
פֿיל טאג זיין . אן דען וואר האפטיגן גאט . אוי' אן כהן
דער דא אנטר ווייט . אוי' אן תורה : אוי' ער ווערט ווידר
קערן ווען עט אים ווערט בג זיין לו דעת הער גאט פֿון ישראל .
אוי' זיא ווערן אים זעלן אוי' ער ווערט לו אירן ווערן גפֿווערן :
אוי' אין דיא זעלביגי לייטן ווערט קיין פֿריד זיין לו דען
דער הרויט גיט . אוי' לו דען דער דא קואט . דען עט
ווערט גרויסי פֿר טוואנג זיין איבר אלי דיא אין וואונד דער
לענדער : אוי' אירן פֿאלק ווערט דאט אנדרי לו מטיטן .

אור לעת ערב :

אוי' אייני טאט קיגן דיא אנדריי דען גאט ווערט זיא איט
אלרלייא זייד פֿר טואלן :

אנחם . אלנא ווערט דען אונזות בנג זיין . אוי' דיא
בני ישראל ווערן אויך ערטרעקן . דיא וויען ווערן זיא אן
קואן . דאט זיא דיא הענדי ווערן האבן אויך אירי לענדן
גלייך אלז אייני גווערן . וויא לז לען טטיט יראה ז' פ' ו' :
דאט ווערן זיין חבלי האטיח . דא פֿון רבותינו ז'ל פֿיל
גזאגט האבן : אוי' אין דיא זעלביגן וויען ווערט ישראל
תטובה גאורה טון . וויא דער פֿטוק נאגט יראה זא' פ' יח' יט' .
" טאזע טאעתי אפרימ וחתנודד יסרתני ואוסר כעגל לא לאד
הטבתי ואטובה כי אתה ה' אלהי : כי אחרי טובי נחאתי
ואחרי הודעי ספקתי על ירך בושתי וגם נכלותי כי נשאתי
חרפת נעורי : "

טואלן . דאט הייטט אויך טייטט . איך האב וואל
גהערט דאט זיך אפרימ בקלאגט אומ לז נאגן . דוא האטט
איך גטראפֿט אוי' איך בין גליכטיגט ווארן אלז איין און
גווינט קאלב . זייא איך דאך ווידר קערן אלנא ווער איך
בקערט זיין דען דוא ביטט גאט זיין גאט : זיכרליך נאך
דעם דאט איך איך בקערט האב האט עט איך גרייאט .
אוי' נאך דעם אלז איך איר זעלבטט האב בקענט גאאכט .
זוא האב איך איך אויך דיא דיא איך גקלאפֿט . איך בין פֿר
טאט . יוא פֿר טאעכט גווארן . דארום דאט איך דיא
לאטער זייער יוגנד גטראגן האב :

אנחם . איך עראינרי איך דא בייא וואט באסכת סנהדרין
פרק חלק טטיט . " ר' אליעזר אומר אמ ישראל עושין
תטובה נגאלין איד . ואם לאו אין נגאלין . אלז הק'בה
אעמיד להם אלך גזירותיו קטין כהאן ווחזיר אותן : " עט
טפראך ר' אליעזר ווען ישראל תטובה טון . אלז דען ווערן
זיא ערלויט פֿון טטוגד אן . וואו ניט זוא ווערן זיא ניט
ערלויט . נאדרן הק'בה זעלט איין איין קייניג . דעטן
בפעל ווערן טרעקליך זיין . וויא דיא בפעל פֿון האן . אג'י
אלנא ווערט ער זיא אאכן ווידר קערן :
טואלן . ווערט דען השי' זיין פֿאלק ניט ווידר טריטטן
ווען זיא תטובה טון :

פרק שני :

אנחת . וואס פֿר איין קטיא . פשיטא ווערט ער זיך
טריסטן . אונ' ווען זיך נישט ווערן וויסן וואו היין . ווערט
ער נאגן פֿירכט אייך נישט . דען אייער ערלויבונג איז
נאענט : וויא אין ילקוט איבר יטעיהו סימן ס קוואי אורי
גלערנט ווערט . " אור ר' יצחק טנה טאנך האטיח נגזה
בו . כל מלכי א"ה מתגרים זה בזה : מלך פרס מתגרה
במלך ערבי . והמלך מלך ערבי ליטול עלה מהם . וחומר מלך
פרס ומחריב את כל העולם : וכל א"ה מתרעטים ומתבהלים
ומפלים על פניהם ויאהזו אות' לירי' כליר יולדה : וישראל
מתרעטים ומתבהלים ואמורים להיכן נבא מלך . להיכן נבא
מלך . ואומר להם בני אל תיראו כל זה שעשיתי לא עשיתי
אלא בשבילכם : מפני זה אתם מתיראים אל תיראו הגיעו
ימי גאולתכם : ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה . כי
גאולה ראשונה היה לכם זער ושעבוד מלכות אחרי' . אבל
גאולה אחרונה אין לכם זער ושעבוד מלכות אחרים : "
ונדרליך נאגט גאט יראה ל' פסוק יא' . " כי אעשה כלה
בכל הגוים אשר הפילתיך ממך אז אותך לא אעשה כלה
ויסרתיה למשפט ונקמה לא אנהק :

טאואל . דאס הייסט . דען איך וויל איין פֿר דערבונג
טון . מיט אלץ פֿעלקר . דא היין איך דין פֿר שפרייט
האבי . אבר מיט דיר וויל איך קיין פֿר דערבונג טון .
נייארט איך ווער אייך טטראפֿן מיט רעכט . דאך ווער איך
דיך נישט גוף ענטשולדיגן :

אנחת . עט ווערט אבר הק'בה זיין פֿאלק ישראל איבר
רירן . אונ' פֿירן אין דיא מדבר . אונ' אויף איר הערל
טפּרעכֿן . וויא אין הוטע סימן ב' פסוק טז' גסריבן טטיט :
טאואל . איך האב אויך פֿיל מאל גהערט . דאס אראילוס
הרטע ווערט אויך טטין . אונ' דאס אין דער זעלביג זייט
גרויטי לרות זיין ווערן :

אנחת . דינר אראילוס ווערט מלחמה פֿירן קיגן דיא
קדושים אונ' חסידים . אונ' ווערט דיא זעלביג מלחמה זיין :
וויא דינאל סימן ז' פסוק כא' האט מתנבא גווען . דא דער
אראילוס איין הארן גענט ווערט . לייאנט נור ווייט דא
זעלבסט אין פסוק כה' .

אור לעת ערב :

סוואל • ווייטער טייט אלזא • אונ' עס ווערט ווארטן
ספרעלן קיין דאס אלר העכסטן אונ' דיא הייליגן דע
איברסטן פֿר וויסטן • אונ' ווערט וויין דיא געזעטי לייט
אונ' דאס רעכט לז פֿר ענדן • אונ' דיא ווערן אין דעם
זעלביגן זאכט איבר געבן ווערן ביז אייז לייט אונ' לייטן
אונ' איין העלפט איינס לייט :

אנחם • לעזט אויך פֿערנר סימן יב' פסוק א' :

סוואל • דא הייסט אלזא • אונ' אין דער זעלביגן לייט
ווערט זיכאז אויך טיין דער גרויסי הער • דער פֿאר דיא
קינדן דיינס פֿאלק טייט : אלז עס זא איין לייט דער
אנגסט זיין ווערט • אלז ניט גווען איז ביז אויך דיא
זעלביגן לייט לז • אונ' אין דער זעלביגן לייט ווערט דין
פֿאלק ענטרזן ווערן אלי דיא גפֿונדן ווערן זיין גשריבן אין
דאס בוך :

אנחם • דא ווערט אויך גסעהן וואס פֿר הין איז
יטעיהו יא' פסוק טו' טו' אן גפֿירט איז • דאס דיא גרויסי
וואסר ווערן טרוקן זיין • אונ' ישראל ווערן זיט טרוקן פֿוס
דאך דען טטראט גין • גלייך ווא אייהי פֿאר עלטן דאך
דאס ים סוף גנגן זיין • אונ' ווא אויך ירהיו סימן ל'
פסוק ד' ה' טייט " ביאמם ההמה זבעת ההיא נאמם ה'
יבאו בני ישראל הזה ובני יהודה יחדו הלזך ובכו ילכו וזה
יהיה אלהיהם יבקשו : לזון ישאלו דרך הנה פניהם באו גלו
אל ה' ברית עולם לא תסכח :

סוואל • דאס לויטט אין טייטטן אלזא • אין דיא
זעלביגן טאגן אונ' אין דער זעלביגן לייט ספריכט גאט •
ווערן דיא קינדן ישראל קאן • זיא אונ' דיא קינדן יהודה
לז איין אנדר גיענדי אונ' וויינענדי ווערן זיא הין גיין •
אונ' זיא ווערן גאט אירן גאט זוכן : זיא ווערן נאך לז
פֿרעגן דען וועג • איין הער לז ווענדן זיא איר אן גיכט •
זיא ווערן קאן • אונ' גאט ווערן זיא אן העכטן דאך איין
איביג פֿר בו ד דאס ניט ווערט פֿר געטן ווערן :

אנחם • עס ווערט אבר רואי הרטעה לז זעלביגן לייט
פֿון גאט גטראכט ווערן • ווא יטע' לדי פסוק יט' גשריבן
טייט : " והפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית והיתה ארלה

פרק שני :

לפת בערה • לילה יואם לא תכבה לעולם יעלה עטנה ארז
לדור תחרב וגו' :

סאואל • לו טייטש הייטש עט • אירי בעך ווערן אין
פעך פֿר קערט ווערן • אונ' איר לנד לו טוועבל • אונ' איר לנד
ווערט לו ברענדיגן פעך ווערן : עט ווערט טאג נאך נאכט
ניט אויט גלעטש ווערן • ביז אין דער איביקייט ווערט איר
רויך אויף גין • פֿון גבירד לו גבירד ווערט עט פֿר ווייטש
זיין ביז איאר אונ' איביג : הנדלט דען דיוט פֿון רוזי :

אנחם • דער נביא רירט היער פֿון אדום • ווא איר
ועהן אויט פסוק ה' : אונ' אין תרגום ווערט דער פסוק ט'
אלוא ופֿורט " ויתהפֿכון נחלתא דרוזי לנפתא וגו' "

סאואל • ווא ווערט עט ווייטער לו גין איט אראילוס הרטע
אונ' אנדרי סאאי יטראל :

אנחם • דער אראילוס אונ' גוג וואגויט אירן העאירן
ווערן זיך פֿר וואלן אונ' ברייטן איין סטרייט : דא פֿון סטיט
יחזל ד" פסוק ט' אונ' ווייטער :

סאואל • איך האב עט אין היינר טייטשן עטריט ווארבע
סוין אויף גוּכט • איך וויל אלוא גלייך הער לען לו טייטש :
דא סטיט • זייט דיוט אויט רופֿן אונט דא פֿעלקר •
ברייטש איין סטרייט • לאזט דא העלדן אויף וואכן •
לאזט גנאהן • לאזט אויט ליהן אלט סטרייט פֿאלק : לו
סטויסט אייערי טויפֿלן לו טווערדר • אונ' אייערי זיכט לו
ספיטן • דער טוואלד זיט נאגן איך בין איין העלד : פֿר
נאאלט אייך • אונ' זייט אן קואן אלי פֿעלקר פֿון רוגט אומ •
דאט איר פֿר נאאלט ווערט • גאט טוט דייני העלדן דארט
לו ברעכן : דא פֿעלקר ווערן זיך ערוועקן • אונ' אויף
ליהן נאך דען טאל יהוטפט • אבר דארט ווער איך זיין
אומ לו רעכטן איט אלי פֿעלקר פֿון רוגט אומ : זיכט דען
זיכט אויט • דען דער טניט איז רייך גווארן • קואט אן •
זייט אונטער טרעטן • דען דער קעלטער איז פֿר פֿילט אונ'
יזא לויפֿן איבר דא קעלטערט • דען איר בינהייט איז גחיס :
פֿול פֿעלקר זייט פֿר וואלן אין דען טאל דער פֿר טניידונג •
דען דער טאג גאטט איז נאהנט הרבייט אין דען טאל
דער פֿר טניידונג : דא זון אונ' דא אונט זיין פֿר טווארלט

אור לעת ערב :

גווארן • אונ' דיא שטערן האבן איר ליכט איין גטאן : אונ' גאט
ווערט וועגן זיין טרייאן • אויט ירושלים זיין שטימ געבן •
דאט היאל אונ' ערד ליטן ווערן • אבר גאט איז דער בטון
זיינט פאלק • אונ' דער שטארק דער קינד ישראל :

אנחם • נא ווייט : היער טרייבן עטליכ' חכמים פון
אטיח בן יוסף • דאט ער אומ קומן ווערט באזחאות גוג
וואג • פון וועלכן אינאנד ניט לז נאגן איז : נייארט אטיח
בן דוד ווערט קומן אין דיא וואלן דט היאלט וויא איר פֿר
הין גלען האבן אין דינאל ז' פסוק יג' : אונ' ער ווערט דיא
ערד טלאגן איט דער רוט זיינט וואנד • אונ' איט דען אטמ
זיינט ליפפן ווערט ער דען ביו ווילטן טיטן • וויא אין
ישעיהו יא' לז לען איז : דא ווערט אויך גטעהן וואט גאט
גנאגט האט חגי ב' כב' :

טוואל • דא שטיט אלוא • אונ' איך ווער דען שטול
דער קיניג רייכן אומ קערן • אונ' ווער דיא שטערק
דען קיניג רייכן טון פֿר טינגן • אונ' איך ווער דען רייט
וואגן איט דען רייטן אומ קערן • אונ' דיא פֿערד אונ'
דיא דרויף רייטן ווערן נידר שטערן איין איטליכר אין דט
אנדרן טווערד :

אנחם • דא ווערט אויך גטעהן וואט ישעי' נב' פסוק יג'
שטיט " הנה יטכיל עבדי ירום ונטא וגבה ואוד : "
טוואל • דאט הייטט אויך טייטט • נא איין קנעכט
ער ווערט בגליקן • ער ווערט ערהיכט אונ' ערהויבן • יוא
נעהר הויך ווערן : פון וועט איז אבר דט לז פֿר שטין :
אנחם • איר וואלן דען ילקוט נעמן אונ' דאריין אויך
נאכן חלק שני דא שטיט בדף טנח' דינט " הנה יטכיל
עבדי זה אלך האטיח • ירום ונטא וגבה ואוד ירום ון
אברהם שכתוב בו הריאותי ידי אל ה' • ונטא וואטה שכתוב
בו כי תאמר אלי טאהו בחיקך • וגבה וואלכא השרת טנ'
וגביהם וגובה להם • וכן הוא אומר וי אתה הר הגדול שהוא
גדול ון האבות : "

טוואל • זייט וואלן רבי לאזט איך עט פֿר טייטטן •
הייטט עט ניט אלוא • נא איין קנעכט ער ווערט בגליקן •
דינר איז דער אלך האטיח : ער ווערט ערהיכט אונ' ערהויבן

פרק שני :

ווערן . יוא זעהר הויך ווערן . ער ווערט העכר ניין אלז
אברהם פֿון דעם דער פסוק זאגט איך היב מיין האנט אויף
לז גאט : ער ווערט ערהויבן ניין מער אלז ווזה . פֿון דעם
געטריבן שטייט . דאס דאז לז איר זאגן זאגסט . ערהיב
עס אין דיינן שוים : ער ווערט זעהר הויך אונז העכר ניין
אלז דיא זלאכי הסרת . דא עס הייטט אונז איר פֿאלגסט
ווארן זאז הויך וכו" : האב איך עס רעכט פֿר טייטשט :

זנחם . יוא : דא זעהן איר דס אונזרי חכמים ז"ל דינן
פסוק האבן פֿר שטאנדן פֿון זלך השמיה . דאס ער
ווערט גרעסער ניין אלז אברהם אבינו . אונז העכר אלז
זר"ע . יוא העכר אלז דיא הויכֿי זלאכֿים :

שואל . וואז ווערט עס ווייטער לז גין זיט זשיח :
זנחם . אלזא פֿינדן איר אין ילקוט חלק שני דף שנט .
דאס דיא אבות העולם ווערן אויף שטין אונז זיט אינ
רידן . דא קענט איר זעלבסט זען : שט

שואל . גאר גערן : " שנו רבותינו עתידין אבות
העולם לעמוד בניסן ואזרינן לז אפרינן זשיח לדקנו זע"פ
שאנו אבותיך אתה טוב זאנו שטבלת עזות בנינו זעברו
עליך זדות קטות זרעות זזה שלז עברו על הראשונים זעל
האחרונים . זהיית שחוק זלעג באזאות בשביל ישראל : זיטבת
בחשך זאפלה זעיניך לז ראז אור . זלפר עורך על זלזך זגופך
היה יבש זעל זעיניך חטכו זלזון זכך יבש כחרס זכל אלז
זפני עזות בנינו : רלזוך יהנו בנינו זטובה זז שהטפיע
הק"בה לישראל : שאז בשביל זער שלזרת עליהם ביותר
זחבטוך בבית האטרינן אין דעתך נוחה זזה : אזר לה
אבות העולם כל זזה טעשיתי לז עשיתי אלז בטבילכת
זבטביל בניכט טיהנו זטובה זז שהטפיע הק"בה לישראל :
זאזרינן לז אבות העולם אפרינן זשיח לדקנו תנוח דעתך
טהתחת דעת קיך זדעתנו :

זנחם . פֿר שטייט איר דען דיש :
שואל . יוא איך פֿר שטייט עס אלזא . דיא פֿערט
דער וועלט ווערן לז קינפֿטיג שטין בניסן אונז זאגן זשיח
אונז רעכט פֿערטיגר אב איר וואול דייני פֿערט ניין ביטטו
דאך בעסר אלז איר . וויל דאז האטט גטראגן דיא זינדן

אור לעת ערב :

אומר ק' רר' : אונ' זיין איבער דיר גגנן טוערי אונ' ביני
 אדות אונ' ניט ערגנן איבער דיא זא פאר גווען זיין נאך
 איבער דיא נאך פאלגנדן : אונ' דא ביטט איין טפאט אונ'
 טיאפף ווארן דען פערקער פון וועגן ישראל : אונ' ביטט
 געטן אין פֿינטערניס אונ' דונקל : אונ' דייני אויגן האבן
 ניט געפֿהן דאס ליכט : אונ' דין הויט האט גהאנגן אן דין
 בייגער אונ' דין לייב איז פֿר דארט ווא איין האלז : אונ'
 דייני אויגן זיא זיין פֿר פֿינטערט ווארן פֿון פֿאסטן : אונ'
 דין קראפט איז פֿרטרוקנט גלייך אונ' איין טערבן : אונ'
 דאס אלט פֿון וועגן דיא יגדן אומר קינדער : איז דין ווילן
 דאס אומרי קינדער גייסן זאלן פֿון דען גוט דאס הק'בה האט
 פֿליסן זאן אויף ישראל : פֿיליכט וועגן דיא בטריבניס דא
 איט דא ביטט בטריבט גווארן אונ' אירנט ווילן גאר זעהר :
 אונ' זיא האבן דיר גבונדן אין דיא גפענקניס : איז פֿיל
 לייכט דין גאט ניט לז פֿירדן פֿון וועגן זיא : ער טפֿריכט
 לז זיא : איהר פֿעטער דער וועלט : וואט איך גטאן האב :
 דאס האב איך ניט גטאן : דען אלזיין אונ' אייערן ווילן :
 אונ' אייערד קינדער ווילן : דאס זיא גייסן פֿון דען גוטן
 דאס הק'בה האט פֿליסן זאן אויף ישראל : טפֿרעכֿן לז אית
 דיא פֿעטער דער וועלט : אפֿרימ ושיח לִדְקֵנו עט זיא לז
 פֿירדן דין גאט : ווילן לז פֿירדן איז דאס גאט דיינט
 בולרט אונ' אומר גאט : האב איכט גטראפֿן :

אנחם : יוא גלז גוט : נון וואלן איר ווייטער לען :

טאואל : ווייטער טטיט דיוט : " אור רבי טאוען בן פוי
 באותה טעה וגביה הק"בה לאשיח עד טאי טאית ופורט
 אליו וניו כבודו עפני אזאות העולם : מפני פרסיימ הרטעית :
 אוארימ לז אפֿרימ ושיח לִדְקֵנו הוי דין על אונ' ועשה בהם
 מה טנפֿטך חפֿלה : טאואלזא רחמי טגברו עליך ביותר כבר
 אברוך מן העולם וכו' : טנ' הבן יקיר לי אפֿרימ וגו' : ווא
 רחם ארחמי טני פעמיט * אלא רחם בטעה טהיה חבוט
 בבית האסורית : טבכל יום ויום היו וחקרין טניהם ואראוין
 בעיניהם ואנענין בראסיהן ואפֿטירין בשפֿתתיהן טנ' כל ראי
 ינעיו לי יפֿטירו בטפֿה ינעיו ראט * וכל האוואר : ארחמי
 בטעה טהוא ינלא ובית האסורית : טלא וזכות אחד וטחי

פרק שני :

אלכיות באים עליו אלא וואו וואו ארבעים אלכיות וקיפין אותו
וואו וואו וואו ארבעים אלכיות וקיפין אותו * כי כל אלה
ברוח טפתיך ימותו שנאמר וברוח טפתיך ימותו רשע : איד
הק'בה עושה לו אשמה ז' חופות טל אבנים טובות וורגליות
וכו' :

ונחם * אלא ויכס איר ויזל לו דער ועלביגי לייט
הק'בה ווערט דען אשמה ערהיבן איבר דא היזל דער
היזל * און אשמה טפרייטן פון גלאנץ ויזל הערליכקייט איבר
דען אשמה פון וועגן דא רשעי אומות העולם * אן ווערט וואגן
לו אים אפרייט אשמה לדיקט ויזל ריכטער איבר דיני * און
טא אשמה איין וואס דיין זיל געלט : דען וואו ניש *
טפרייט הק'בה * אייני בארמ הערליכקייט ווער טאמק
גוען איבר דיק גאר נער * ווא העטן זיא דיק אומ גבראכט
פון דער וועלט איין איין וואגן בליק : דא ווערט איין פסוק
אן גפירט אשמה ירמיהו זא' פסוק כ' " הבן יקר לי אפרייט *"
אלא טיט גלייך דא נאך " רחם ארחמנו " איך ווער
איך ערבארמ ויזל ערבארמ : פֿרעגט דער ילקוט איין קטיא
ווארמ טיט לויז און ערבארמ * ווא גיבט ער איין
תירוף * דאט ערשטי וואו האט גאט גאט " רחם " ערבארמ *
נעמליך דאט גיט אויף דא לייט דא אשמה איין גבארן
מארן איין דען גענקניט דא זיא * כלומר דא רשעים *
פון טאגן לו טאגן האבן אשמה דא לען גקירטט * אשמה
דא אשמה גוונקט * און דא קעפף גטיטלט * און דא
ליפפן אויף גטפערט : דא ווערט ווידר איין פסוק אן גפירט
אשמה תהלים כב' פ' ה' " כל ראי ילעיגו לי : "

טאמאל * איך וויל עט נאך אויף טייטט לען * דא
הייטטט אלזא * אלי דא איין זעהירט * טון ויזל טפאטן *
זיא בסיקן דא ריד זין דא לעפן * זיא טיטלן דאט
הויבט :

מחם * דער ועלביגי גנלי וואו כב' ווערט היער איין
ילקוט איבר יטעי' ט' אדר הפטרת פרשת כי תבא " קאוי
אוי גו' " פון אשמה לדיקט ערקלערט : ווא ווייטער האבט
איר גלען * " ארחמנו " איך ווער איך זיין ערבארמ *
דאט גיט אויף דא לייט דא ער * אשמה אשמה גיט אשמה

אור לעת ערב •

דעם געענקניס • דא ניט איין אדר לוייא קיניג רייכן ווידר
אימ קומן נאדרן הולדרט אונ' פֿירליג קיניג רייכן אומ רינגן
אימ • אונ' הק בה מפריכט לו אימ אפרימ ושיח לדקי
פֿירכטי דיק ניט פֿאר יא • דען אלי דיני ווערן אומ קומן
פֿון דען אטמ דיינר ליפפֿן : דינט איז אויך איין פֿסוק אויט
ישעי' יא" פסוק ד' : אלזא בלד האכט הק"ה דען ושיח
זיבן חופות פֿון אידילגשטיין אונ' פֿון פערלן וכו' :

טאואל • וויא ווערט אבר דאט לו גין • דאט דיא אבות
העולם טטין ווערן • אונ' ויט ושיח רידן • דיא טוין פֿאר
כמה וכמה אלץ טימ גטטארבן זיין :

אנחם • הק"ה ווערט אין דער ועלביגי לייט וחייה זיין
דיא לדיקמ אונ' חסידים • דיא פֿון אן פֿאנג דער וועלט
פֿיל לרות גליטן האבן • אונ' ביראת טימ גטטארבן זיין •
טנ' ישעיהו כו' פסוק יט' " יחי ותיך נבלתי יקוואן : "

טאואל • דאט הייטט אויך טייטט • דיני טוין יא
זאלן לעבן • אויך ויין טויט לייב • יא זאלן אויך טטין :
וואו ווערן יא אבר נאך תחיית המתים בלייבן • אונ' ויט
ווערט עט לו גין ויט טארית ישראל אויך ערדן :

אנחם • גאט ווערט דיא חסידים • דיא ער ווערט וחייה
זיין • איין פֿירן אין ירושלים טל העלה דא יא זאלן איביג
לעבן • טאואל דניאל יב' פסוק ב' " ורבימ ויטני אדאת
עפֿר יקילז אלה לחי עולם : " דאט איז טייטט • אונ' פֿיל
פֿון דיא • דיא אין טטויב דער ערדן שנאפֿן • יא ווערן
אנטוואקן • דיני לומ איביגן לעבן : אבר דאט איבר
בלייבונג פֿון ישראל אונ' יהודה ווערט גאט פֿון אלן ארטן פֿר
נאמן אונ' ווערט יא וואון זאלן בירושלים טל וטה • אונ'
אין כל ארץ ישראל : ויט דיא נביאים זער קלארי אונ'
דייטליכי נבואות גאגט האבן : יראה ג' פסוק יח' טטט
דינט • " בימיך ההאה ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבאו
יחדו הארץ לפֿון על הארץ אשר הנחלתי את אבותיכם : "

טאואל • אין טייטטן טטט אלזא : אין דער ועלביגי טאגן
ווערן דאט הויז יהודה גין לומ הויז ישראל • אונ' יא ווערן
ויט איין אנדר קומן אויט דעם לאנד פֿון לפֿון אויך דען
לאנדי דאט איך אייערי עלטרן לו ערבי געבן האב :

אנחם * זאלעט האבן איר אויך טוין פאר הין אויס
דברית ל' פֿר שטאנדן * דאט הק'בה וויל ישראל ווידר אין
דאט לאנד ברענגן דאט אירי עלטרן ערבליך ביזלט האבן *
אונ' איין גוטט טון מער וועדד אירי עלטרן * ער ווערט
איר הערל' בשניידן אונ' דיא הערל' אירט זאמן אונג גאט
ל' ליבן מיט איר גאנל' ניל וגואר : דא איר בויון האבן
דאט דינט נאך ניט אלזא אין אלן איז ערפֿילט : ובפרט איז
אויך קלאר דיא נבואה דיא איר לעבן יחזקאל ל' פֿון פֿטוק
כא' אונ' ווייטער * זעכטט אויף אין אייער עטריט וארבע אונ'
לעבט עט הער :

שאוואל * גאר גערן * דא טייט אלזא * דען שפּריך ל' וי
יא אלזא זאגט גאט * נוא איך וויל דיא קינדד ישראל נעמן
פֿון לויטן דיא פֿעלקר * דא הין יא גפֿירט זיין * אונ'
איך ווער יא פֿר זאמן פֿון רוגט אונג * דאט איך יא ווער
אין איר לאנד ברענגן : אונ' ווער יא זאכ' ל' איין איינליג
פֿאלק אין דעמ לאנד אויף דעמ בערג ישראל * אונ' יא ווערן
אלי מיט איין אנדד איין קיניג ל' קיניג האבן * דאט יא ניט
מער זאלן ל' לוייט פֿעלקר זיין * אונ' יא ווערן ניט נאך מער
ל' לוייט קיניג רייכ' פֿר טיילט זיין : אונ' יא זאלן ניד ניט
מער פֿר אנגרייניגן דורך איר אונזירדיקייט * אונ' דורך איר
אונזעריקייט * אונ' דורך אלי אירי מיטטאט * איך ווער
יא העלפֿן אויט אלן אירן זאמן פֿלאלן * דאריין יא גינדיגט
האבן * אונ' ווער יא רייניגן דאט יא איר ווערן ל' איין
פֿאלק זיין אונ' איך ווער יא ל' גאט זיין : אונ' איין
קנעכט דוד ווערט קיניג איבער יא זיין * אונ' יא ווערן אלי
גאר מיט איין אנדד איין הירט האבן * אונ' יא ווערן ניד
אין מיני רעכטן פֿירן אונ' איין איין זעלונג ווערן יא בווארן
אונ' טון : אונ' יא ווערן וואון אויף דאט לאנד דאט איך
האב גגעבן ל' מינט קנעכט יעקב דריין אייערי עלטרן
גוואנט האבן * דאט יא זעלבסט * אונ' אירי קינדד *
אונ' אירי קינדט קינדדן דאריין ווערן וואון ביי איביג אונ'
איין קנעכט דוד ווערט איר הער זיין אין דער איביקייט :
אונ' איך ווער איין פֿר בונד דט פֿרידט מיט יא זאכ' *
עט ווערט איין איביגי פֿר בונד מיט אין זיין * אונ' איך

אור לעת ערב :

ווער זיך איין זעלן * אונ' ווער זיך טאן פֿר מערן * אונ'
 איך ווער איין הייליגסטע לויטן זיך געבן אין דער אייביקייט:
 אונ' איין רואנג ווערט אויך זיך זיין * אונ' איך ווער זיך
 זיין לום גאט * אונ' זיך ווערן זיך לום פֿאלק אונ'
 זיך ווערן וויטן דאט איך גאט בין * דער הייליג פֿון ישראל *
 אונ' איין הייליגסטע לויטן אין זיין ווערט אין דער אייביקייט:
 דאט איך זיך אונ' איין פֿעטרה :

אנחם * אונ' * עט איך אונ' פֿעטרה פֿ' ויגט * עט
 איך גאר אייני טיני נבואה אונ' נחמה לישראל: אונ' איך
 זיך דיוט קלאר גאט פֿון לו קינפֿטיג לייטן: דען ווער
 קאן דאך נאך דאט עט ערפֿילט זיך אין בית טני * דאט
 פֿר וויטט איך אונ' דאט זיך ישראל וויטן: עט ווערט זיך
 היער אונ' דריקלך גאט דאט דוד * דאט איך משיח בן
 דוד ווערט זיך איינליג קינג זיין * אונ' זיך ווערן ניט
 מער מוטוילג זינדיגן * נגדרן אונ' מלכות האלטן אונ' אין
 ארץ ישראל לעולם בלייבן * אונ' משיח בן דוד ווערט זיך
 קינג זיין אונ' דאט גויט ווערן ערקעטן דאט הק'בה ישראל
 הייליגט * ווייל זיין הייליג אייביג ביי אונ' זיין ווערט:

טאוואל * וואס זאגן חז' פֿון ירושלים טל מעלה:
 אנחם * זיך וואלן אויך טלאגן ילקוט חלק ב' תתעט *
 דא טייט אלזא * " ירושלים הבטויה * אונ' ר' יוחנן אונ'
 הק'בה לא אבא בירושלים טל מעלה עד שאבא בירושלים טל
 מטה: טל בקרבך קדוש ולא אבא בעיר: ואי איכא ירושלים
 זאעלה * אין דכתיב ירושלי' הבטויה כעיר מחוברת לה
 יחדו: "

טאוואל * דאט הייטט אויך טייטט * ירושלים דא דא אונ'
 גבוט וגו' * רבי יוחנן זאגט עט שפראך הק'בה * איך וויל ניט
 קומן אין ירושלים דאט דא אויבן אין הימל איך * ביי איך ערשט
 קומי אין ירושלים דאט אונטן אויך דא ערדן איך * וויא גשריבן
 טייט * לויטן דיר איך דער הייליג איך ווער ניט קומן
 אין דא טטאט: איך דען אויבן אויך איין ירושלי'
 יוא * וויא דער פסוק זאגט ירושלים דא דא איך גבוטאט
 גלייך אלז אייני טטאט דא דא איך וואו לו איין אנדר

בהעפֿט :

פרק שני :

אנחת * זלנזא זיין רבותינו ז"ל דען פסוק " ירוסלים
הבנויה כעיר מחבורה זה יחדו " אפשרט דאס ירוסלים טל
אטה איז זיך זוכון קיגן ירוסלים טל מעלה :

טאואל * וויא ווערט עס דען זי גין בירוסלים טל מעלה :
אנחת * איר וועלן מסכת ברכות אויף זוכן * דא שטין
אין פרק ב' דיין ווארטי * ארגלא * לעזט איר זעלבר :

טאואל * " ארגלא בפומיה דרב * לא כהעולט הזה
עולט הבא * העה"ב אין בו לא אכילה וסתיה ולא פריה ולא
רביה ולא מו"א ולא קנאה ולא טנאה ולא תחרות * אלא
לדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן ונהנין וזיו השכינה : "
דט הייטט אויף טייטט * עס וואר גויליך אין דען וואר
רבי * ניט וויא דיין וועלט ווערט זיין דיא זי קינעטיגי
וועלט : אין דער זי קינעטיגי וועלט ווערט ניט זיין עסן
אדר טרינקן * קיין פריה ורביה * קיין אשא ושתן * קיין
נייד * קיין האט * קיין זאנק * נייארט דיא לדיקים זיכן אונ'
האבן אירי קרוינן אויף אירן הויבטן * אונ' האבן אייני
הנאה פון גלאנץ דער שכינה : וואט ווערט עס אבר פֿר
אייני בשאפן הייט האבן הייט ירוסלים טל אטה :

אנחת * איר וואלן נור סדר נזיקין נור הנט נעאן *
אונ' זוכן אויף מסכת סנהדרין פרק חלק * דא שטייט דייט
" ולטאואל דאזר אין בין העולט הזה לזמות האשיח אלא
טעבוד זלכות לא קטיא כאן באחנה לדיקים כאן באחנה
שכינה : " דער פשט איז דינר * דען טאואל נאך * דער
דא זאגט עס איז קיין אונטר טייד לויטן עולט הזה אונ'
דיא טאגן פון אשיח * איז נייטט קטה * דען איין אנדרט
איז באחנה לדיקים איין אנדרט באחנה שכינה : לפי זה
איז ווחנה שכינה גויט ירוסלים טל מעלה * דא קיין עסן
אג' טרינקן וגו' זיין ווערט * נייארט לויטר פֿריירי אג'
תענוגים פון דען גלאנץ דער שכינה : אבר ווחנה לדיקים
ווערט זיין ירוסלים טל אטה : דא ישראל ווערן לויטר
לדיקים זיין * וויא ישעיה סיון ס' כא' גשריבן שטייט : זיא
ווערן אבר אויך היינר בויאן אונ' דרינן וואונן * אונ' זיא
ווערן וויין גערטן פֿלאנלן אונ' דיא זעלביגי פֿרוכט עסן
ישעיה סה' כא' :

אור לעת ערב :

טוואל * דאט ווערט זיין וואס איר פֿאר הין גלען האבן
אויס דברית ל' * דא גאט ווערט ישראל פֿר ווערן * אער
אלז זייני עלטרן * אונ' ווערט זיא טון פֿר איבריגן אין אונ'
ווערק איר הענדן * עט זייא אין פֿרוכט אירט בויך * אונ'
אין פֿרוכט אירט פֿיך אונ' אין דיא פֿרוכט אירט לאנד זא
גוטן :

אנחם * דאט ווערט אבר ניט זיין באחנה שכינה
נעמליך אין ירושלים טל ועלה : דאך ווערט אויך אין ירושלים
טל וטה אונ' אין גאנץ ארץ ישראל קיין קנאה אונ' קיין
טנאה אונ' קיין לנק זיין * יוא ניט באוואות העולם :

טוואל * אלנא האבן איר פֿאר הין גהערט אויס ישעיה
ב' דאט זיא ווערן אירי טווערדער טלאגן זא טויפֿלן * אונ'
אירי טפיטן זא זיכט * עט ווערט איין פֿאלק קיגן דאט
אנדרי קיין טווערד אויף היבן אונ' קיין טטרייט אער לערנן *

אנחם * ווען דיא גנלי ערד ווערט דורך דאט פֿיאר
דער ראכונג גאטט פֿר דערבט ווערן * דען ווערט הק'בה
גויסליך זא דיא פֿעלקר אייני קלארי טפראך קערן * אומ
דאט זיא אונ' דען נאמן גאטט אן רופֿן * דאט זיא אין
דינן איינרלייט זייני * ווא איר פֿאר הין גלען האבן אין
לפניה ג' פ' ט' :

טוואל * אלנא ווערן אויך דיא אומות העולם דיא גאולה
גניסן :

אנחם * זיא ווערן תשובה טלמה טון זא הק'בה אונ' ווערן
דען משיח דינן * דען ער איז ניט נושא פנים * ווא אין
בראשית רבא טל ר' וטה הדרשן אויך דא פֿון אלנא שטיט *
" א'ר אחא וואני טל בשר ודמן אתה לואד אני טל הק'בה :
ווא אט פרעה על טאאר ליוסף אני פרעה זכה יוסף לכל
הברכה הזאת לכשיבא אני טל הק'בה טנאאר אני עשיתי
ואני אטא אני אטבוז וואלט על אחת כמה וכמה אתהא
יכול לואר טהגואל נושא פנים יהיה * אלז כל האודיטן זא בפיה
ובמעטיהם ובלב' יושיע ויולט * טנאאר ביאיו תושע יהודה כא
דאאר האודיטן זא וכן הוא אואר פנו אונ' והושעו כל אפסי ארץ *
ואואר כי לי תכרע כל ברכ תטבע כל לשון * ועליו הכתוב אואר
ונתתיך לאור הגוים להטת ישועתי עד קצה הארץ : ועל כן דוד

סרע שני :

אומר יודוך עמיט אלהים יודוך עמיט כלם : ולאה חזכיר
 יודוך ארבע פעמיט כלומר יודוך בלבות * יודוך בפיהם יודוך
 באעטיותם הטובים ויודוך יחדיו בכל אלו * סג' כי אז
 אהפוך אל עמיט טפה בחורה לקרא כלם בטעם ה' לעבדו
 טכט אחד ואין טעם ה' אלא ואלך האטיח טג' הנה טעם ה'
 בא ומהחך ת'ל ון האבות או ון הק'בה טגאמר ורחוק ה'
 נראה לי ולפיכך אומר הק'בה האלקי וקרוב ולא אלקי ורחוק :
 ולאה יעבדוהו טכט אחד לפי טהיתה האשרה על טכמו טג'
 ויהי האשרה על טכמו וגו' :

טאואל * איך ביטי אדוני מ'ו וואלי ניד וטריח ניין איר
 דען רעכטן פירוש אויף טייטש לו זאגן * דען איך האב דט
 לטון הודרט ניט רעכט פ'ר טטין קענן ובפרט דאט ווארט
 מאני וואט וויל דאך דער חכמ דא מיט האבן :
 מנחם * דער פירוש הודרט איז דינר ר' אחא האט
 גשפראכ'ן פון דעם אני דאט דער מענטש זאגטי לערנטטו פ'ר
 טטיאן דאט אני וועלכט גאט טפריכט * דען ווען פרעה לו
 יוסף גשפראכ'ן איך בין פרעה * נוא האט יוסף נזכה גווען
 לו אלי ברכות * ווען נון קואן ווערט דאט אני פון הק'בה *
 נעמליך דאט גאט זאגט ישעיה ווי ד' איך האב עט גטאן *
 אונ' איך וויל אייך אויף נעאן * אונ' איך וויל טראגן * אונ'
 איך ווער מאכ'ן אנטרינן * וויא פיל ווער ווערט מאן ניד דט
 פ'ר וואונדערן : קאן מאן דען וואול זאגן דאט דער גואל טטא
 פנימ ניין ווערט ניין * זונדרן אלי דיא אים לויבן מיט אירן
 וויל * אונ' מיט איר ווערקן * אונ' מיט איר הער' * דיא
 ווערט ער העלפ'ן אונ' מאכ'ן אנטרינן * גלייך וויא גטריבן
 טטיט ירמיה כג' ו' אין זייני טאגן ווערט יהודה גהאלפ'ן
 ווערן * כלומר אלי דיא אים לויבן * דען יהודה הייטט אויף
 טייטש לויבן : וויא אומרי וואר לאה גאגט האט דא יהודה
 גבארן איז " הפעם אודה את ה' " דאט איז טא וויל איך
 גאט לויבן : אונ' אלנוא טפריכט ער אין ישעיה מה' כב' *
 קערט אייך לו איר לו * דאט איר ווערט גהאלפ'ן ווערן אלי
 ענדן דער ערדן * אונ' ווייטער טפריכט ער * דט לו איר
 ניד אלי קניאן ווערן בייגן : אונ' פון אין זאגט דער נביא
 אין ניין אונ' פירליגטטן קאפיטל אויך האב איך דיר געבן לזם

אור לעת ערב :

נִיכֵט דער פֿעלקר * אומ דאס היין הילף זאל זיין ביה אן
 ענד דער וועלט : אונ" דרומ האט דהאע"ה אין תהלים
 סו' ד' ה' ו' גאגט * דיא פֿעלקר ווערן דיק לויבן גאט *
 דיא פֿעלקר אלי לז האלט זיא ווערן דיק לויבן * דיא
 קייניג רייכן זיא ווערן זיך ערפֿרייאן אונ" יוכלן דרומ דאס דא
 דיא פֿעלקר ווערטט רעכטן רעכטפֿערטיג אונ" דיא קייניג
 רייכן אויף דיא ערדן טוטט דא פֿירן סלה : דא איז קסה
 ווארומ האט דוד פֿיר האל גאגט יודוך * זיא ווערן דיק
 לויבן * אלא אלז וויל ער זאגן * אונ" היט דעם ערשטן האל
 ארומ זיין * זיא ווערן דיק לויבן אין אירי הערלך * היט דעם
 אנדרן האל * זיא ווערן דיק לויבן היט אירן וויל : היט
 דעם דריטן האל * זיא ווערן דיק לויבן היט איר מעשימ
 טובים : אונ" לז פֿירדן האל * זיא ווערן דיק לויבן נעמליך
 לז גלייך אין דעם אלן היט אנגדר * וויל דער פֿטוק גיט
 " כי אז אהפך וגו' " * רט הייטט * גוויסליך דען ווער
 איך לז דיא פֿעלקר אייני קלארי טפראך קערן * אומ דאס
 זיא אלי דען נאמן גאטט אן רופֿן : אונ" דער נאמן גאטט *
 דא פֿון היער גאגט ווערט * איז נישט אנדרשט אלז וולך
 האטיח וויל גשריבן טטיט נא דער נאמן גאטט קואט פֿון
 פֿערן : פֿון דיא אבות אדר פֿון הק"ה * גלייך וויל גשריבן
 טטיט יראי' לא' ג" * " ורחוק יהוה נראה לי וגו' " דאס
 איז טייטט * גאט איז איר ווארן ערשיינט פֿון פֿערן * יוא
 איך האבי דיק אייני איביגי ליבי גליבט דארום האב איך
 דיר לז גנייגט גנאדהייט : אונ" דרומ האט גאט גאגט
 " האלהי מקרוב אני נאם ה' ולא אלהי ורחוק * " דאס איז *
 בין איך דען איין גאט פֿון נאהענדן טפריכט גאט אונ" נישט
 פֿון פֿערן : אונ" ווארומ טטיט " ועבדוהו טכמ אחד * " *
 זיא ווערן אימ דיין היט איין טולטר * דארום דאס זייני
 הערשאפט איז אויף זייני טולטר * וויל גשריבן טטיט ישעיה
 ט' ה' " ותהי האסרה על טכמו " דאס איז * אונ" זייני
 הערשאפט איז אויף זייני טולטר :

טאואל * דארום זיין איר גוויס אויך וועפלן אין טאואה
 עטרה טל ראס הטנה " אלהינו ואלהי אבותינו וולך על כל
 העולם כלו בכבוד וכו' : "

פרק שני :

אנחת * פטיטא * דא ווערט מן נאגן * " יהוה מלך תג
 חארץ יסאחו אייט רבית וגו' : " דאט איז טייטט * גאט
 דער קיניגט * דיא ערד ערפריאט זיך * פיל אינולן ווערן זיך
 ערפריאן תהלים לז' : אין פסוק ו' עבן אין דינת אומו'
 טייטט * דיא היאלן זיא טון פֿר קינדיגן זיין גרעכטיגקייט
 דאט אלי פֿעלקר ווערן זעהן זייני הערליכקייט : אלי דיא
 בילדר דיגרט זיא ווערן פֿר טעאט ווערן * אונ' דיא זיך אויך
 דיא נילטלינגט בריאן * נייגט אייך פֿר אייט אלי דינר דער
 אב געטר : ליון האט עט גהערט אונ' האט זיך ער פֿריאט *
 אונ' דיא טעכטר פֿון יהודה האבן זיך פֿרוטטיגט אומ
 דיינט גרעכטט ווילן אך גאט :

טאואל * וואילא ווערט גוויס דט עול גוי' פֿון ישראל
 אוועק זיין :

אנחת * פטיטא * דען אלזא האט הק'בה גואגט יראה'
 זי פסוק ח' ט' " אטבר עלו מעל לוארך וגו' : " דאט
 הייטט לו טייטט * איך ווער זיין יאך פֿון דיין האלז לו
 ברעכֿן אונ' דייני באגדן לו רייסן * אונ' פֿרעאדי ווערן זיך
 ניט ווער פֿון אייט לאזן דינן : נייארט זיא ווערן דיין גאט
 אירן גאט אונ' קיניג דור * דען איך ווער איבר זיא אויך
 ריכטן :

טאואל * וויא ווערט אבר וטיח בן דוד קיניגן :
 אנחת * ער ווערט ניט קיניגן בחרב " ובקטת ובסוסימ
 ובארכבות " וויא דיא מלכים בעולמ הזה נוגדן וויא זכריה
 ט' גטריבן טייטט :

טאואל * דא טייטט אין פסוק י' אלזא * אונ' איך ווער
 דען רייט וואגן אויט אפֿרית פֿר טניידן * אונ' דיא פֿפֿערד
 אויט ירושלים * אויך ווערט דער טטרייט באגן פֿר טניטן
 ווערן * אונ' ער ווערט דיא פֿעלקר פֿרידי לו טפֿרעכֿן :

אנחת * דער פֿרידי ווערט הער קואן פֿון דיא רעכֿט
 פֿערטיגקייט * גלייך וויא גטריבן טייטט ישעיה לב' :

טאואל * איך האב עט טוין * אונ' איינט איר גוויס
 פסוק יז' יח' דיני לויטן לו טייטט אלזא * אונ' דאט רעכֿט
 ווערט רואן אין דער וויטטנייא אונ' דיא רעכֿט פֿערטיקייט
 ווערט אין דאט בויא פֿעלד וואגן * אונ' דאט ווערק דער

אור לעת ערב :

רעכט פֿערטיקייט ווערט פֿרידי זיין . אונ' דיא ווערקן דער
רעכט פֿערטיקייט ווערט זיין טטילהייט . אונ' זיכֿרהייט .
אין דער איביקייט : אונ' זיין פֿאלק ווערט וואונן וגו' :

אנחם : איך האב אויך איין וואל אין ספֿר נלח ישראל
וואס פֿון אשיח גלען . איך וויל עס איר אויך נאָך דא
שטייט . לענט איר נעלבטט : טאין לו

טאואל . " טאין לו חלק בעולם הזה כלל לפי טאין מעלות
האשיח מן עולם הטבע : "

אנחם . פֿר טטיט איר דאט . נעאליך דט אשיח גאר קיין
חלק האט בעולם הזה וויל דיא הערליכקייט אשיח ניט איז
פֿון דען נאטירליכן עולם דא אלט הבל הבליט זיין :

טאואל . וואס איז דען וואול דיא סעודה פֿון לזיתן אונ'
טור הבר לו פֿר טטין . דיא גלחי האבן איר חוכא וואטלוא
דריבר אונ' פֿעקסירן אונט אפֿט דא היט :

אנחם . דער בעל כפתור ופרח איז דאט אפרט לאוטר
נפטי אויך דיא נעליגקייט אדר תענוג הנשאה נעאליך בדך
קלבי דפוס באויל :

טאואל . בחיי ראשי דא בייא וויל איך בלייבן . דא
איט קאן איך דיא גלחית אן בעטטן אטיב זיין :

אנחם . אין דיא נעלביגי לייט ווערט הק"בה זיין רוח
אויט גיטן איבר דאט הויז ישראל אונ' אויך אלט פֿלייט וואס
אין יחזקאל לט' פסוק כט' אונ' וואל ג' פסוק א' שטייט :

דחם ווערט מלכות האשיח זיין איביגי רעכט פֿערטיקייט .
איביגר פֿריד . אונ' איביגי פֿרייד אין רוח הקודש : דאט

ישראל זיך ווערט ערפֿרייאן דורך זיין בשעפֿר דאט זיך דיא
קינדר פֿון לזון פֿר לזשטן דורך אירן קיניג תהליט קוט' ב' :

גאט ווערט לזון טון טרישטן . ער ווערט טון טרישטן אלי
אירי ווישטי ערט . אונ' ווערט איר ווישטי שטעלן גלייך אלז

ערן וואלן . אונ' איר ווילדניס גלייך אלז דען גארטן גאטט :
פֿרייד אונ' וואן ווערט דארינן גפֿונדן ווערן . לויב אונ'
שטייט פֿון גאנג . יטעיה נא' פסוק ג' . וואדנליך ווערט
הק"בה זיין הייליגטום לזויטן זיא געבן . וואס וואלכט אי
יחזקאל פֿון סימן א' ביו לזט ענד זינר נבואה בסריבן

איר :

פרק שני :

שמואל • וואס זאגן דאך דיא גנחיתן לז דיור נבואה :
 אהתם • זיא זיין מודה דאס זיא עט ניט פֿר טטין :
 אליין ווען עט ערפֿילט ווערי • וואוטי אן עט יוז פֿר טטין :
 שמואל • ווערט דען ישראל אויך דיא ממשלה האבן איבר
 דיא אומות :

אהתם • פֿטיטא • וויא איר פֿאר הין גלען האבן אויט
 דניאל ז' • דא גטריבן איז " ואלכותא וטלטנא וגו' " ווא
 טטיט אויך ישעיה ס' " כי הגו והמלכה אשר לא יעבדוך
 יאבדו וגו' " דאס הייסט • דען דאס פֿאלק אונ' דיא
 קיניגרייכן • דיא אייך ניט ווערן בדינן • דיא ווערן פֿר
 לארן גין • אונ' דיא פֿעלקר • זיא ווערן גאנץ פֿר וויסט
 ווערן : אונ' ווייטער אין דיןן סימן טטיט " והלכו אליך סחוח
 וגו' " אויף טייטש הייסטס אלזאז • אויך ווערן בוקדיג
 לז דיר קומן דיא קינדר דער זעלביגן • דיא דרך געפֿייניגט
 האבן • אונ' אלי דיא דרך גלעטטערט האבן • זיא ווערן זיך
 נידר נייגן קיגן באַלן דיינט פֿוס • אונ' זיא ווערן דרך הייסן
 דיא טטאט גאטט זיין דאס הייליגרט ישראל • דא ווערט
 דער יזר הרע ניט קעגן שולט זיין בישראל אונ' אויך ניט
 באומות עובדי ה' • דער ווילן דער רוח ה' ווערט אויט גגאסן
 זיין איבר דאס הויז ישראל אונ' איבר אונט פֿלייט • יחזקאל
 לט' יאזל ג' : איך ווילן אייך אויך ווייזן וואס איך עבן פֿון
 יזר הרע אין ספר בית אלהי טל רבי משה דטראנא דך קיב'
 ע'א גפֿאדן האב • עט טטעקט קיין חומרא דרינן • לעוט
 זעלבר :

שמואל • יוז איך קאן עט לען עט הייסט • " יוכה ולא
 יחטא כי יוכל לזכות את ילדו אשר יהיה כחוט השערה ביומם
 ההם כגדר הבשר אל האבן • " אויף טייטש פֿר מטיא איך
 עט אלזאז • אן ווערט פֿרום זיין אונ' ניט זינדיגן • דיא
 ווילן אן ווערט זיין יזר קעגן כובש זיין וועלכר ווערט זיין
 וויא אין חוט השערה • אונ' וויא דיא נאטור פֿון פֿלייט קיגן
 אייגן זער הארטן טטיין :

אהתם • גאר רעכט אלזאז • עט ווערט אויך ווא וואל
 בישראל אלז אויך באומות עובדי ה' קיין רעב קיין דבר אונ'
 קיין חולות מער זיין • זייערט מען נאך עטליכע רשעים

אור לעת ערב :

ווערן איבער בלייבן * ווערט איין חוטא פֿון הונדערט יאר אלט
פֿר פֿלונקט ווערן * דאס קענט איר זעלבס נאך זען יסעיה
סה' כ': עט ווערט אויך קיין חיה רעה אער זיין * דיא
איין אנדער ווערן לז רייסן וויא איר דא פֿון פֿינדרן יסעיה יא':
סאואל * דא טייט אין פסוק ו' ז' ח' ט' אלזא * אונ'
דער וואלץ ווערט איט דעם טאך וואונ * אונ' דער זעפארט
בייא דען זיקליין ער ווערט רואן * אונ' דער ליב אונ' דאס
קאלב אונ' דער גאעטטי אקט איט אנדער * אונ' איין קליינער
ינג ווערט זיא טרייבן: דיא קוא אונ' דער בער ווערן איט
אנדר ווידן * איר יוגין ווערן איט אנדר הוירן * אונ'
דער ליב ווערט טטרויא עסן אלט דאס רינד: אונ' איין
זיגדיג קינד ווערט טפילן אין דען זאך איינער אונק * אונ'
איין ענטווינט קינד ווערט זייני הנט איט טטרעקן אין דען
אויג דאס אלטן טלאנג: אן ווערט ניט איבן אדר פֿר
דערבן אין דען גלן ברג זיינער הייליגקייט דען דיא ערד
ווערט פֿול וויטן טאפט פֿון גאט זיין גלייך דיא וואסער דען
בארן דט אערט בדעקן:

אנחם * אלזא ווערט גסעהן וואס דער נביא יסעיה אין
סיאן ו' פסוק ה' גאגט האט * "וגלה כבוד ה' וגואר *"
דאס הייטט * אונ' דיא עהרי גאטט ווערט אנטבלעקט ווערן
אונ' אלי קרעאטור לז גלייך זיא ווערן זעהן דט דיוט דט
וויז גאטט גטפראכֿן האט: אין דער זעלביגן זייט ווערט
הק' בה דען עולם אחדט זיין אלץ טניט * ווא דיא גא' זאגט אין
אסכת סנהדרין פרק חלק "וא'ת אותן אלץ טעתיר הק' בה
לחדט בהן את עולמו טנאאר ונטגב ה' לבדו ביום ההוא לדיקין
אה הן עוטיין הק' בה עטה להם כנפים כנטרימ וכולי: " דאס
הייסט אויך טייטט ווען דא זאגן ווילטט אין דען טוונט יאר
דא לז קינפטיג הק' בה ווערט דען עולם אחדט זיין * וויא אין
יסעיה סיאן ב' גטריבן איז * אונ' גאט אליין ווערט אין דען
זעלביגן טאגן ערהויבן זיין * וואס טון דיא לדיקים * אלז
הק' בה אכט אין פֿליגל וויא איינע אדלר * כהאי גאמא
טייטט אויך אין ספר עבודת הקודש:

סאואל * וואס ווערט אבר נאך דיא אלץ טניט גסעהן:
אנחם * נאך דיא אלץ טניט ווערט הק' בה כל ירחא

פרק שני :

וַיֵּאמֶר אֵלֶיךָ דָּא אַזְוֹת עֹבְדֵי שָׁמַיָא בְּרַעְנָן אֵין יְרוּסָלַיִם טַל
 אַעֲלֶה * דָּא ווערן זיך לעולמי עד בלייבן * בלא אכליה
 וּסְתִייה וּמִאָר לְרַכֵּי הַגּוֹף * אונ' ווערן זיך איביג אסאך
 זיין איבר דער הערליכקייט גאט * דאס מקוים ווערט
 וואס אין וואס טו' פסוק טו' טייט * " באור פני מלך
 חיים : "

טאמאל * דאס הייטט אויך טייטט * דאס ליכט פון דאס
 קיינעס אנטליטן איז לעבן : אונ' אלזא ווערט דא גאולה
 אחרונה קיין סוף האבן :

אנחם * זיין זיך ווערט קיין סוף האבן * ווייל הק'בה
 בעלזא ווערט ישראל ערליין * וואס גשריבן טייטט יסעיה ווא'
 פסוק יז' * " ישראל נוסע בה' וגו' " * ישראל אערט
 גהאלפן דורך גאט * דורך אייני איביגי הילפי * איר זייט *
 איר ווערט ניט פֿר טאעט נאך לז טאנען ווערן ביז איאר
 אונ' איביג : איבר דין פסוק דרשנט דער ילקוט אין גמריה
 ט' אלזא * " אחר הק'בה בעה' הייתם נוסעי' ע' בני אדם
 בארית ע' ושה ואהרן ביאי סיסרא ע' דבורה וברק
 ובארינת על ידי שופטים ועל ידי טהיו בסר ודמ הייתם
 חוזרים ומסתעבדים אבל לעתיד לבא אני בעלזא גואל אתכם
 ועוד יותר אין אתם ומסתעבדים טאמאל ישראל נוסע ביהוה
 תסועת עולמים : " דאס איז טייטט * הק'בה זאגט * אויך
 דער וועלט זייט איר ערלייט ווארן דורך מענטשן * אין אלרית
 דורך אשה אונ' אהרן * לז סיסרא זייט דורך דבורה אונ'
 ברק אין ארינת דורך דא שופטים : ווייל זיך אבר פֿלזיס
 אונ' בלוט גווען זיין * נא זייט איר אלי וואל ווידר אן גלות
 גקוואן אבר לעתיד ווער איך אייך זעלבסטן ערליין אונ' איר
 ווערט ווייטער ניט ווידר לז קנעכט ווערן וואס דער פסוק גיט
 ישראל ווערט גהאלפן ווערן דורך גאט אייני איביגי הילף :
 אונ' דעסט וועגן זאגט אויך ושה רבינו עליו הסלום אין
 דברית ג' פסוק כט' אלזא בליך " אטריך ישראל מי כחך
 עם נוסע ביהוה * " וואל דיר ישראל * ווער איז דיר
 גלייך * איר זייט איינס פֿאלק ערלייט דורך גאט :

טאמאל * נא אדוני אורי ורבי נא ויל איך העלם הזה
 אכל הנאות טבו געק אנטבערן * אונ' אונזר גלות האר באהבה

אור לעת ערב :

והבה ערשראגן * כדי איך וואג נוכה ניין איין חלק לז הב
בגאולה העתידה ובעולם הבא :
אנחת * " אהו' אחי אלהים אלהי ישראל יאלצא טאלתך
ויתן לך רוח קדשו לאהבה וליראה אותו בלב טלם ובנפש חסלה
ויזכך ליהי העה"ב כדי שתראה נעמות פניו בימינו נלח
איכ"ר : "

פרק שלישי

מדבר על התשובה שיעשו ישראל בכל לבבם
ובכל נפשם אבל לא כתשובת יום כפור :

דאס דרייט קאפיטל הנדלט פון דער תשובה וועלכי ישראל
זאל טון מיט דעם גנלן הערלן אונ' גנלן לייב אדר ניל *
אבר ניש אייני זאלכי תשובה וויא זיא אן יום כפור טון *
דיא נר איין יום קיום האט :

טאזל * איך האב אבר גהערט * ווען ישראל ווערן תשובה
טון ווא קען זיא אלז בלד ערלינט ווערן : ווא אדוני אורי ורבי
האבן דאך דיא בר ישראלים טוין כמה וכמה פעמים תשובה
גטאן * טנה בטנה אן יום כפור אונ' איך נאטט פיל מער *
וויא קואט עס דאך דס אונזר גלות גלייך וואל ווא זנג ווערט :
ואסום נח וואלן איך דיא גלחים אונ' אנדרי חכאי האוואות *
אונזרי תקוה על גאולה * פאר הכל אונ' תקות חננ האלטן :

אנחת * באמת ווען ישראל תשובה גאורה טון ווערן ווא
איין קיין ספק אן סליחת חטאים אונ' אן דיא גאולה * ווייל
עס הק'בה קלערליך פֿר טפראכֿן האט : דאס אבר דיא
זעלביגי ווא זנג הויטן גבליבן * ווא קיין אנדרי אורנאך
זיין אלז דאס ישראל * איך וויל נאגן דאס רוב בר ישראלים *
בעוואנתינו הרבים נאך קייני רעכטי תשובה גטאן האט *
טאזל * וויא וואלן איר דאך בעסר תשובה טון אלז וויא
איר ביו היער הער בטענדיג גטאן האבן :

פרק שלישי :

אנחם * נזכט אויף יחזקאל יח' נא ווערט איר פסוק ז'
נא' ז'ב' פֿינדן וואט גאט פֿון דער רעכטי תשובה נאגט :

טאואל * דא טטיט אין טייטשן אלזא * קערט ווידר
אומ אונ' קערט אייך פֿון אלי אייערי אי טאטן אלזא ווערט
דיא זינדי אייך ניט לזם טטרויכלונג זיין * ווערפֿט פֿון אייך
אלי אייערי איסטאטן דא דורך איר ווידר טפעניקט האט *
אונ' זייט אייך אאָפֿן איין נייא הערץ אונ' איין נייא
גאט דען ווארומ וואלט איר טטערבן * דאז הויז יטראל :
דען איך האבי קיין לזשט אן דען טויט דעט דער דא טטערב *
טפֿריכט גאט דער הער * דרום קערט ווידר אונ' לעבט :

אנחם * אלזא איז נון דיא רעכטי תשובה ווען אן פֿון
ניך ווערפֿט אלי זייני איסטאטן * אונ' וזכֿט זיך איין נייא
הערץ אונ' איין נייא גאט : דא לעזט איך וואט היער אין
ספר עיר הגבורים פֿון דער רעכטי תשובה טטיט :

טאואל * דא טטין דיני ווארטי * " התשובה היא
טאדט נזבח ילכו ואתודה עליו והאטילו אותו רזל' להבאת
קרבו * " דאט פֿר טטיא איך אלזא * דאט דיא תשובה
איז * ווען דער בן אדם זיין ילד מקריב איז אונ' איז אויף
אין ותודה * אונ' דאט האבן רזל' איין קרבן פֿר גליכֿן :

אנחם * נא וואו איז דאך איין זב חדש ורוח חדשה
ביטראל * ווער איז וואל נזבח ילכו * דא איר טוין יום
כפור אדר יום כפור קטן * אונ' אנדרי יאי תשובה אונ'
תעניתים האלטן * אונ' פֿר איינן תשובה טון :

טאואל * ווארומ וואלט אבר השי' נאלכט נא טארך
פֿאדען * ער ווייט יא וואל דט איר טוואך בער ודמ
זיין :

אנחם * הקדוש ברוך הוא האט אדם הראשון בטאפֿן
בללזו ובדאטו * דאט ער נאל הייליג זיין וויא גאט הייליג
איז וויא פֿארן אין פרשת בראשית פסוק כו' גטריבן טטיט *
" ויאמר אלהים נעשה אדם בללזנו כדאדאנו : " דאט
הייסט * אונ' גאט טפֿראך לאזט אונז מענטשן אאָפֿן * אין
פֿארט דער אונז גלייך איז : דינש ווערט אפורט ווען גאט
טפֿריכט ויקרא יט' ב' * " קדושים תהיו כי קדוש אני
ה' אלהיכם : " איר נאלט הייליג זיין * דען איך בין

אזר לעת ערב :

היינציג גאט היינעט גאט : דער וויל נון הקיבה דען מענטש
 בטאפן האט בללואו כדמותו אלמא איז דער מענטש גווען כל
 סכלי ובלא ילר הרע * וויא ר" בחי טרייבט * אונ' אלמא
 זאלטי דער בן אדם נאך זיין : דאט ערפֿאדערט דיא תורה
 ווען מרע'ה זאגט * " טמע ישראל יהוה אלהינו יהוה
 אחד : ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל
 מאודך : " הערי ישראל גאט אונזר גאט איז איין איינציג
 גאט : אונ' דא זאלטט ליב האבן גאט זיין גאט מיט
 זיינע גלן הערלן * אונ' מיט זיינע גלן זי * אונ' מיט
 אונ' זיינע פֿר מעגן : אלמא טפריכט הק'בה אויך אין
 פרטת קדושים * " ואהבת לרעך כמוך אני יהוה : " דא
 זאלטט זיין געלן ליבן וויא דין זעלבסט דען איך בין גאט :
 דיא תורה וויל האבן דאט מיר אפילו אונזי טונאמט ליבן
 זאלן * וויא דער פסוק זאגט אין פרטת משפטים * " כי
 הפגע טור איבך וגו' * " ווען דא בעגעגנט זיינע
 פֿיינדט אקט * אדר זיין אינז פֿר אירט * דא זאלטט
 אים פֿולקוואלד ווידר קערן : ווען דא זיכטט זיינע פֿיינדט
 אינז הוירן אונזר זיין זאטט זאלטט ניט פֿר מוירן אין לו
 העלפֿן * דא זאלטט אים אין אלן אויך ריכטן העלפֿן :
 היער הער גהערט אויך דיא מלכה דא הק'בה גזאגט האט *
 " לא תחמוד וגו' * " דא זאלטט ניט גלושטן זיינע
 געלן הויז * לאז דין ניט גלושטן זיינע געלן ווייב *
 נאך זיין קעכט נאך זיין מויר * נאך זיין אקט * נאך
 זיין אינז * נאך אלט וואט זיינע געלן לו גהערט : דאט
 גיט יוא בפֿירוט ווידר דען ילר הרע :

טמואל * וואט איז וואל דער כלל פֿון דער תורה :
 מנחם * דיא אהבה לו הק'בה אונ' לו אלן מענטשן את
 דער כלל * אדר גלוי אין האלט פֿון דער גלן תורה :
 דען דיא מלכה * " ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך
 ובכל נפשך ובכל מאודך * " בגרייפט אונ' דינצי לווטן
 הק'בה אונ' דיא מענטשן " מלות עטה ומלות לא תעשה : "
 אונ' דיא מלכה " ואהבת לרעך כמוך " בגרייפט אונ'
 דינצי לווטן דיא מענטשן * דאט דער מענטש דארין טואי
 דען ווילן גאטט : דא ווידר איז אבר דער ילר הרע : דרום

פרק שלישי :

ספרינט דיא תורה אויך " לא תחמוד: " אבר בטאר
אלות קאן הטי' וואל ותייר איסורים זיין . וויא אין ספר
עקרים ג' פרק ד' גלערנט ווערט . " הדת אלהית היתה
אשתנה ון האיסור אל ההיתר וון ההיתר אל האיסור כפי
השתנות הזמנים: " דאט איז . דאט געטליכי רעכט פֿר
ענדרט זיך פֿון פֿר באט לו ערלויבניס אונ' פֿון ערלויבניס לו
פֿרבאט נאך דעם דיא זייט זיך אשתנה זיין :

טאואל . ווערט דען דאט ניט ווייטער אפורט :
אנחם . יוא איר פֿירדן אויך נאך מער דא פֿון אין דיין
ספר עקרים ג' פרק יג' . וויא איר היער זעהן קענט :
" כשתן הטי' את התורה ידע שהנהגה ההיא תספיק עד
הזמן שטערה חכמתו שיספיק להנין האקבלימ ולתקן טבעם
אל שיקבלו הנהגה הטני' אע"פ שלא גלוה לאדם וכשיגיע הזמן
יזכה כהנהגה הטנית: " דאט האט דיין פֿר טטער . דא
הטי' האט דיא תורה גגעבן . וואוואטי ער . דא דיא
זעלביגי הנהגה גנוג זיזא ביז לו דיא זייט . דא זייני חכמה
האט גזעהן . דאט גנוג זיזא לו לו ברייטן דיא אקבלימ .
אונ' ותייק לו זיין איר טבע . אקבל לו זיין דיא אנדרי
הנהגה . אב ער גלייך ניט דאט זעלבי האט אגלה גזענן
דען מענטש אונ' ווען דיא זייט קומן ווערט זא ווערט ער
גביטן נאך דיא אנדרי הנהגה :

טאואל . איר זאגן דאך אבר פֿארן אין יגדל . " לא
יחליף האל ולא יאיר דתו לעולמים: "

אנחם . דאט איז אמת . אבר פֿר ענדרט ניט דער
רופא דיא רפואה: ווען ער נאטל אינאנד דעם חולה אייני
הנהגה פאר טרייבט . אונ' דער נאך . ווען עס בעסר
איט אימ ווערט . טרייבט ער אימ אייני אנדרי הנהגה
פֿאר: וכאז כן שטיט אויך ווייטער אין ספר עקרים " כמו
סהרופא יתן הנהגה אל החולה עד זמן שאטוער אללו שלא
יגלוה אל החולה וכשיגיע הזמן ההוא שנתחזק כבר החולה
אחלו יטנה הרופא הנהגתו ויתיר מה שאמר ויאסר מה
שהתיר ואין לחלוא להפלא מזה: " פֿר שטיט אירט וואול :

טאואל . יוא איך פֿר שטיא עס אלזא . גלייך וויא
אין רופא גיבט אייני פֿר ארדנונג דעם קראנקן . ביז אויך

אור לעת ערב :

דיא לייט דיא אינע ידוע איז • דיא ער דעם חולה ניט
אגלה איז • אונ' ווען דיא לייט איז הער בייא גקווען • דא
נון דער חולה איז שטארק גווארן פֿון ניין חולאת • איז דער
רופא ניין ונהג וסתתנה • אונ' איז ותייר וואס ער אינע פֿאר
פֿר באטן האט • אונ' אסרעט אינע וואס ער אינע פֿאר ותייר
גווען האט אונ' דאס דארף דען חולה ניט וואונדערליך פֿאר
קווען : האב איך דיא הבנה דא פֿון רעכט גטראפֿן :

ונחת • יוא • נאך איין וועל שטייט דא זעלבסט " כאו
טיעטס העלוד עס התלמיד שירגלו בתחלה בדבר קל
ההבנה עד שיורגל בלאוד וועט ואחר יעתיק אותו לדריגה
חזקה ועמוקה שלא היה ראוי אליה בתחלת לאודו וקודם
טהורגל : " דאס הייסט אויף טייטש • גלייך אלז איין
אלוד היט דעם תלמיד טוט • דאס ער אינע אין אן פֿאנג
אן פֿירט אין אייני נאך דיא קל להבין איז • ביז ער איין
ווייג אין רגילות קוואט אין לימוד • אונ' דער נאך איז ער
אינע וגביה פֿון איינר ודריגה לו דער אנדרן ודריגה •
דיא שטארק אונ' טיפֿר איז • דאס לו ער בתחילת לימודו
ניט איז ראוי גווען • דא ער נאך ניט אין רגילות איז
גבראכט ווארן :

שמואל • האט אן דען אויך עקסעמפל • דאס ואלדי
סנות • אדר פֿר ענדרונגן • טוין איין וואל פֿר גנגן
ניין :

ונחת • פֿשיטא • אלזא שטייט דא זעלבסט אין פרק
יו' דא האבט אירש • לענט עס זעלבר : אחר שגלו
שמואל • גאר גערן • ווען עס נור ניט לו טווער ניין
מעכטי : " אחר שגלו טנית וגאלו וסמ וכלטו על יראה
לא יאמר עוד חי יהוה אשר העלה בני ישראל מארץ
מצרים כי אמ חי יהוה אשר העלה ואשר הביא את זרע בית
ישראל מארץ מצרים וגו' וראו להניח האנין הראשון שהיה זכר
לזיאת מצרים וחזרו למנות ונין אחר מתשרי לשנות העולם
והשאינו שנות החדשים שכלו עמהם ואשר זכר לגאולה
הטנית כי הבינו שכלו ונין החדשים וניסן היה זמני ולא
לזוי נלחי אעפ"י שלא נזכר בו זמן ואף אנו נאמר כי זה
הזמנע שלא נאמר שתבא דת אלהית ואתר קלת אימארינ

פרק שלישי:

וכן דעת קלֵת רבותינו ז"ל שאמרו בילודנו יהוה וּתִיר אִמּוֹר
וּתִיר אִמּוֹרִין: " דאט פֿר שטיט אײַך אבר נײַט . נײַט
אוחל אונ' פֿר טײַטשט אײַרס דאך דא אײַט אײַך דײַא הבנה
פֿר נעמײַ:

אנחמ . דאט הײַטשט נא פֿיל . דאט ישראָל נאך
אײַרע ווידר קונפֿט אײַט דען גלות שני האבן פֿון גאט דורך
דען נביא ירמיה אײַן בפֿעל אײַבר קומן . דאט אן נײַט
ווער נאגן נאָל . נא וואָר הפֿעטיג אַלז גאט לעבט דער דא
האט אײַך גבראָכט דײַא קינדֿר ישראָל פֿון מלְרִים לאַנד .
נײַארט נא וואָר האפֿעטיג אַלז גאט לעבט . וועלכֿר דער דא
האט אײַך גבראָכט . אונ' דער דא האט גבראָכט דײַא
דײַא קינדֿר ישראָל פֿון דען לנד לפֿון . נא האבן זײַא דא
הײַן גועהן . דט זײַא נײַט ווער מײַן השׁטִים אן פֿאנגן
נאָלטן פֿון נײַסן . וועלכֿט אײַן געדעכטניס לו ילִיאת מלְרִים
גוענן . נײַארט זײַא נאָלטן חוּר זײַן אונ' פֿון תּשִׁרִי אן
פֿאנגן לו רעכֿן מײַן השׁטִים . אונ' האבן אײַבר בלײַבן לאָן
דײַא נײַא טאות החדשים . דײַא זײַא אײַט אײַט אִמּוֹר
גבראָכט האבן . לומ נכֿרון גאולה שנייה . דען זײַא האבן
פֿר שטאנדן דאט דײַא מלִוה לו לִילן דײַא יאר פֿון נײַסן .
וועלכֿט אײַן פרשת בא שטיט . זײַא אײַך אײַיני געזעטי
לײַט גגעבן וואָרן . אונ' נײַט אײַך אײַביג אײַב טוין קײַן
גוּיסר נאָן דא בײַא שטיט: אונ' אײַר וואָלן אײַך נאגן
(דען וואָט הינדֿרט דט אײַר עט נײַט נאגן קענטן) דט
אײַן געטלִיך דת קומן ווערט וּתִיר לו זײַן וואָט פֿר באטן
אײַ: אונ' אַלזאָ איז אײַך דײַא אײַמונג פֿון אײַן טײַל אומער
רבֿנים ז"ל . דײַא דא גואגט האבן אײַן ילִודנו . דאט אײַ
אײַן ודרש תנחומא . " יהוה וּתִיר אִמּוֹרִים . " גאט
דער דײַא גפֿאנגני אײַך לִידִיגט . " כְּלוּר וּתִיר אִמּוֹרִין . "
דער לאַנט לו וואָט פֿר באטן אײַ: דא שטיט אײַך דא
בײַא . " לנח הִתִּיר בעלִי חײַת שְׁהִיָּא אִמּוֹר לאַרמ
הראשון: " דאט הײַטשט . ער האט דען נאח וּתִיר גוענן
אַלר לײַא חיות לו עסן . דאט דען אדמ הראשון אײַ פֿר
באטן וואָרן: פֿר שטיט אײַר עט נא:

שמואל . גלִן וואָל: נא אַה אבר דאט אַלִי לײַט בלײַבן

אור לעת ערב :

” טוע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד : ואהבת את יהוה
אלהיך וגו׳ . “ אונ׳ דיא מלכה ” לא תחמוד : “

מנחם : יוא פשיטא : ובפרט דיא קריאת טאע : אונ׳
ווער דאט ניט האלט אונ׳ וקייט איז : דער איז עובר על
כל התורה כולה : אויב ער טוין אלי אנדרי מלות וחקים
האלט אונ׳ וקייט איז : ” כי לא אשר יראה האדם כי
האדם יראה לעיני׳ ויהוה יראה ללבב : “ דען עט איז ניט
גלייך דער מענטש : דען דער מענטש זיכט דאט פֿר אויגן
איז : אבר גאט זעהט דט הערץ אן : טאוואל א׳ ט׳ ז׳ :
טאוואל : אוי לי על פי זה האבן דיא בר ישראלים דיא
תורה נאך קיין מאל רעכט וקייט גווען :

מנחם : פשיטא ניט : בע׳ה : דארום האט דניאל
מתפלל גווען אין זייער תפלה : דיא מיר פֿיגדן אין סימן ט׳ .
” וכל ישראל עברו את תורתך וסור לבלתי טאע בקולך : “
דאט איז : נייארט גל׳ ישראל האבן דייני לערננג איבר
פֿארן מלט אב קערנאג דאט יוא דיין טטימ ניט גהארלן :
מאילא איז דאט אלט זינדי וואט ווידר דיא מלות אלהים
איז ווען מן חוטא איז הן באעטה והן באחטבה : עט זיין
אין דער טאט : דא עט אלי מענטשן זעהן : אדר פֿר
בארגן :

טאוואל : וואו קואן אבר דיא חטאים הער :
מנחם : גאר ניט פֿון גאט : דען דהאע׳ה האט ברנח
הקודש אין תהלים ה׳ גאגט : ” כי לא אז חפל רעע
אתה : “ דען דאט ביטט קיין גאט דער לושט האט לו
דער ביהייט : נייארט פֿון טאוואל : דער איז דיא נחט
הקדמאני דיא אלטי טלאנג דיא אנדרי ערשטי וואס חוה האט
ארום גווען : אונ׳ האט זיא איבר רעט דט זיא פֿון על
הדעת עסן זאל : ויז דא פֿון גלייך פֿארן אין בראשית לו
זען איז : דא וואר וואו אייני רעכט טלאנג : נייארטי
רשב׳ זאגט אין ספר הזוהר בראשית ג׳ דף כ׳ עמוד א׳
דפוס קרימונא אבר דף קה״ דפוס וולנבאך : ” וטאוואל הוה
ויתחזי אל נחש : “ דאט הייטש : דא וואר אויך דער
טאוואל אונ׳ וואר גווען אויף דיא טלאנג : נאך ווייטער טטיט
נאך מער דא פֿון : ווייל איך אבר ווייט דאט איר קיין

פרק שלישי :

והדר לשון לעון נאך פֿר שטין קענט . וא וויל איך אייך
פֿאר לעון אונ' לז גלייך פֿר טייטשן : עט הייסט אלזא .
" תנינא בההיא טעמא נחת סאזל ון סאזא רכיב על נחט
דא ולגזית הוו חאטין כל בריין וערקן וניה ואטו גבי
חתתא באילין וגריחו חותא לכל עלזא : " דאט הייסט אויך
טייטש . איר האבן גלערנט דט אין דער נעלבן שטונד איז
חראב גינדרט סאזל פֿון היאל אונ' איז אויך דער טלאנג
גריטן אונ' אלי קרעאטורן האבן זייני גסטאלט גועהן אונ'
זיין אונזעק גלאפֿן פֿאר אים . אונ' ער איז לז דער פֿרויז
גקוון היט ווארטן אונ' האט פֿר אורזאכט דען טויט לז דער
גאללן וועלט : נא ווייט גיאן דיא ווארטי רטב' :
סאזל . וואו קומט אבר דער סאזל הער . האט אין
דען הקיבה אויך בשאפֿן :

אנחמ . ווען הקיבה דען סאזל ניט בשאפֿן העט . נא
אז ון זאגן דאט שתי רשויות ווערן . אדר לזויא איביגי
געט . ח' : דאט האבן דיא אינימ אאזין גווען . ווא
דא פֿון רבי אברהם אין זיין ספר הקבולה שרייבט ד' ט'
ע"ב דט איינר היט דען נאמן אאזי גלערנט האט .
" טהאלות טנין יט בעולם אחד אחיה ועושה כל הטובות
ואחד אחיה ועשה כל הרעות . " עט ווערן לזויא געטר
אין דער וועלט . איינר האכט לעבענדיג אונ' טוט כל
הטובות דיא אין דער וועלט גטעהן . אונ' איינר האכט
טויט אונ' טוט אלט איבל אין עולם : נייארט באזאט עט
איז נור איין גאט יחיד ואיחיד דער אלי דינגי ערשאפֿן
האט . אויך דיא אלזאכט אונ' אונטר דען זעלביגן דען
סאזל וכל לבא : ער האט אבר אלי דינגי גוט בשאפֿן .
" טנאאר וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד : "
נייארט סאזל ופאליא סלז איז פֿון הקיבה אב גפאלן . אונ'
האט דיא עבירה אן גפאלן . דא דיא אדרי אלזאכט זיין
נקי גבליבן : דא פֿון שטיט בספר עקרים פרק יב' אלזא .
" הם נקיים וכל רע אין בהן לא תאזה ולא בחירה אל הרע
ואל התטאים כלל אבד בחירתם תמיד אל הטוב והישר בעיני
אלהים . " דאט הייסט . ויא . נעאליך דיא אלזאכט .
זיין ריין פֿון אלן ביזן . אונ' האבן קיין תאזה לזם ביין

אור לעת ערב :

אונ' לז ניגדן גאר ניט . ווערדן איר טבע איז אלץ וואל לז
גוטן . אונ' וואס גאט וואל געלט :

טוואל . דאס ווער נון פֿון דיא וואלכע : אין וואס
פֿאר איין מעמד איז נאז אבר דער בן אדם . נאך דעם
אדם הראשון האט חוטא גווען :

אנחם . דאס האט הק"ה טוין לנג גאגט אין וואס פֿאר
איין מעמד דער בן אדם איזלנד בעוה איז . דא ער
זאגט פֿארן פרטת נח . " כי ילך לב האדם רע ונעוריו ."
דיא גראנקן דט מענטשן הערלן איז ביז פֿון יוגנט אן : דא
הער האבן אונזרי חכמים גאגט . " עלובה העטה טהנחתם
מעיד עליה . " עט וואו יוא איין טעדליכר טייג זיין פֿון
דעסן איבל דער בעקר לייגט : זיא האבן אויך דא פֿון אין
סנהדרין דך' לא' ע"ב אלזא גטראכֿן . " ילך הרע שולט
באדם משעת ילירה : " דאס איז טייטט . דער ילך הרע
איז ביא דען בן אדם שולט פֿון דער טטוגד זינר
אנטפֿענקניס אן . וואו גטריבן טטיט תהליט נא' . " הן
בעון חוללתי ובחטא יחאתני אמי : " דאס הייטט . נאז
אין היסטאט בין איך ווארן אנטפֿאנגן אונ' אין ניגדן בין
איך ווארן ערהילט : דער בן אדם קואט הער אטפה סרוחה .
דרום טטיט טט יד' ג" . " יחדו נאלחו וגוור . " היט
איין אנדר זיין זיא טטינקידיג גווארן . דא איז קיינר דער
גוטט טוט :

טוואל . האבן חז"ל ניט גטריבן וואו דער יה"ר הייטט .
אנחם . פֿטיטא האבן זיא גטריבן . אין סוכה דך' נב'
ע"א האבן זיא גאגט . " טבעה טאות יש לז ילך הרע ."
זיבן נאמן האט דער ילך הרע . בראשון הייטט ער " רע "
דאס ביני . " טנאאר כי ילך לב האדם רע ונעוריו : "
טוואל . דאס איז איר טון בקאנט פֿון פֿאר עט איז
אויס פרטת נח . וואו ווערט ער אבר ווער גענט :

אנחם . טנית הייטט ער " ערלה " דיא פֿר טטאפֿאנג
טנאאר דברית יו' . " וואלתם את ערלת לבבכם . " אונ'
איר זאלט בטניידן דיא פֿר טטאפֿאנג אייערט הערל' :
טליטי' הייטן אין אונזרי חכמים " טאא " דאס און ריין .
טנאאר תהליט נא' . " לב טהור ברא לי אלהימ . " זיין

פרק שלישי :

איר בטאפֿן איין ריין הערץ אף גאט : רביעי' הייטט ער
 אויך "טונא" דער דרך פֿיינדט טנאאר אטלי כה' * "אם
 רעב טנאך האכילנהו לחט וגואר * " דאס איז טייטט *
 ווען דער זעלבי דער דרך פֿיינד האט הוגרט * וא גיב מיט
 ברויט לו עסן * אג' ווען ער איז דארטטיג * ויזא אין
 וואסער טרענקן : דיוט ווערט אין ספר לקח טוב בשאלה כה'
 אלזא אפארט * " אם רעב טונא הוא להחטיאך האכילנהו
 לחמה טל תורה וגואר * " ווען דער פֿיינד הוגריג איז
 אום דרך זינדיגן לו האלף אלזא טפייז אין אב מיט ברויט
 פֿון דער תורה אונ' טרענק אין מיט וואסער פֿון דער תורה
 אונ' יראת טהיט * דען דאס טוטט פֿייאריג קוילן אויף זיין
 הויפט סארן * אונ' דיין לוי ווערט זערגרויט זיין אונ' וא
 דרך דער גארטטיג פֿיינד בגעגנט אלזא ברענג אין לו בית
 הודרט אונ' גאט ווערט עס דיר בלאזן :

טאואל * וויא ווערט ער נאך מער געענט :

אנחם * חמיטית ווערט ער געענט "אכטול" דיא
 טטרויכלאג טנאאר ישעיה נז' * " סלו סלו פנו דרך הריחו
 אכטול ודרך עמי * " פֿער הויכט דען טטעג * פֿער
 הויכט דען טטעג * רויאט אויט דען וועג * וייט אויף
 היבן טטרויכלאג אויט דען וועג איינט פאלק : טיטית הייטט
 ער "אבן" איין טטיין סל' יחזקאל לו' * " והסרתי את
 לב האבן מבטרכת * " אונ' איך ווער דאס טטייני הערץ
 פֿון אייערן פֿלייט אוועק נעמן : ענטליך טביעית ווערט ער
 געענט " לפאי" דער פֿר בארגן יואל ב' פסוק כ' : אונ'
 דייז' טאזא ווערן אין ספר לקח טוב אפארט פֿון היטיג גג *
 פֿון גאזה * פֿון טכורת פֿון נזות * פֿון רגזות * קאלנות *
 אונ' קנאה : דאס זיין טבע תועבות דיא איין אידר בן אדם
 בייא זיך האט : זיא הייסן אויך דא זעלבסט ז' גופי עבירות
 דאס זיין זיבן הויפט זינדיגן :

טאואל * וואס ברינגט דער יה'ר אין מענטשן מיט זיך :

אנחם * ווילן דער ילר הרע אין בן אדם איז * אלזא
 קאן דא הער אלרלייא אחטבות רעות * אויך דברי תיפלות
 אונ' מעשיט הרעים * דיא אלז זיין ווידר דיא תורה אונ'

אדר לעת ערב •

זיין דען בן אדם אטטן אן האוסר האקווא • דער פֿר
האפטן זעליגקייט אונ' חלק לעה"ב • ווא ער ניט תשובה
גאורה טוט • עט זיין באזירד וואויליג • אדר בשוגג אן
גערן • אדר בפוסע היט בייזיקייט גטעהן :

טאואל • זאלטן דען דיא מחטבות זרות אונ' הרחורי
רעיט אויך פֿאר אייני עבירה גרעכנט ווערן :

אנחת • פטיטא • ווייטט איר דען ניט וואט אונזרי
חכמים ז"ל אין יומא דך' כט' ע"ב גזאגט האבן • " הרחורי
דעבירה קטו מעבירה • " דיא גרעקן לז זיינר עבירה זיין
שווערר וויא דיא עבירה זעלבשט • אלזא טטיט אויך אין
אראה אוסר אויך דיא עבירה האט איינר זייד אונ' רייאן •
אבר אן ביין גראנקן טוט אין ניקט דראן זייאן • אונ'
תשובה דארויך לז טון ער זיך ניט בוינט • דרום זיין דיא
גראנקן פֿון עבירה בינר אלז דיא זינר :

טאואל • וואט איז דען לז האלטן פֿון דברית בטלים אונ' פֿון
טפילן היט קארטן אדר ווערפֿלן • אונ' פֿון פֿיל אנדרי תענוגים
אן דינגי דיא פֿאר וואר גהאלטן ווערן :

אנחת • " כלם אבטלים את האדם מדביקת באחטבות
בוראו • " אזי דיני דינגי זיין דען בן אדם אבטל פֿון לז
בהעפֿטן אן דיא גראנקן פֿון זיינע בטעפֿר • אונ' דרום זיין
זיא ווירר דיא מלז דיא דא הייטט • " ואהבת את יהוה
אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך וגו' • " נאך וועלכר מלז
טהמע' אין משלי ג' גזאגט האט • " בכל דרכיך דעהו
והוא ייטר ארחתיך • " זיין אימ קעגן אין אזי דיין וועגן
דאט ער דיני טטעגן ווערט פֿר גלייכן : אלזא האבן אויך
אונזרי חכמים ז"ל אין פרקי אבות גזאגט • " כל מעשיך
יהיו לשם שמים • " אזי דיני ווערק זאלן גטעהן לז עהרי
גאטט • אפילו מעשי של רעות אלז • עסן אונ' טרינקן •
גין • זילן • רידן וכו' : וזיין אויך הטי' גבאטן האט •
" ואהבת לרעך כמוך • " אלזט איז דער בן אדם חושא
ווען ער זיך ניט וועטעק איז ביטובו של עולם • דיא וועלט
לז ערבויאן אונ' איז איין עבירה ווא לאנג דער בן אדם אין
עולם איז בדבר אחר זיך וועטעק לז זיין אלז אין דער תורה

פרק שלישי :

אדר אין גאילות חסדים * אדר אין סחורה * אדר אין
אומות אדר נאטט אין ארבייט דאזיט דען יטוב העולט
קאן גרינט ווערן :

טאואל * אלטא וואו ישראל נון אלי דיא לרות אין גלות
ליידן פֿון וועגן זייער חטאים גדולים ורעים :

אנחם * פשיטא בעוה * וויא הטי' ספריכט יחזיה ז'
טו' * " ויה תנעק על טברך וגו' " וואס טרייאסטו
איבר דיין ברוך דאס ער טוועלליך איז * אומ דיא גרויסהייט
זייער זיגדן * דרום דאס זייני זיגדן וואו וועלטיג זיין *
האב איך דיר דיני זאלן גטאן : וויר וויסן דט דניאל נח
זאייב פֿאר דיא גרעסטי לדיקים אונ' קדושים פֿון הקב"ה זיין
גהאלטן ווארן * וויא יחזקאל יד' פסוק יד' טטיט * נון איז
דניאל מורה זייני חטאים * אונ' דיא חטאים זיינט פֿאלק
ישראל וויא לו זעהן איז דניאל ט' דא דער פסוק כ' זאגט *
" ועוד אני מדבר ומתפלל ומתורה חטאתי וחטאת עמי
ישראל * " דאס הייסט * אונ' נאך טוא איך ספרעכֿן
אונ' טוא בעטן אונ' בקען זייני זיגדן אונ' דיא זיגדן
זיינט פֿאלק ישראל : דא זעלבסט איז ער פסוק יא'
מתורה * " וכל ישראל עברו את תורתך וגו' " לעזט
עט נור טייטט :

טאואל * נייארט גל' ישראל האבן זייני לערנונג איבר
פֿארן איט אב קערונג * דאס זיא דיין טטיט ניט גהארקֿן *
דרום איז איבר אונז אויט גאטן דיא פֿלוק * אונ' דיא
אידי דיא גטריבן איז אין דיא לערנונג פֿון וויה דער קנעכט
גאטט * דער וויל וויר קיגן איט גינדיגט האבן :

אנחם * וועלכֿי נון בעולט הנה קייני תשובה גאורה טון
איבר איירי חטאים ועונות * דיא ווערן גוויט דער נאך אין
גהינא גטראפֿט ווערן * וויא דער פסוק זאגט אין ישעיה
סו' פסוק כד' * " וילאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי
תולעתם לא תאות ואטם לו תכבה והיו דראון לכל בשר * "
דאס איז טייטט * אונ' זיא ווערן אויט גין * אונ'
זיא ווערן אן זעהן דיא טויטי קערפר * פֿון דיא מענטשן
דיא קיגן וויר גויסטאט האבן * דען איר ווארונט ווערט
ניט טטערבן אונ' איר פֿיאר ווערט ניט אויט גלעסט

אור לעת ערב :

ווערן אונ' וואו ווערן פאר אלס פלייט אין גריינליכ טאענלוג
ניין : אלזאט שטיט אויך דניאל סימן יב' פסוק ב' * דיני
ווערן אנט וואכן לחרפות לדראון עולם לז פאר טאמך הייט
אונ' לזאט אייביגליכן גרייאל :

טאמאל * אוי לזאט כי חטאנו * דאס איר דאך אלי
מעכטן תשובה גאורה טון בכל לבבנו : רק וואו איז אפטר
דאס דער בן אדם איילאד זאללי תשובה טוט * דאס ער
פון זיך וואלד קאן זיין אלי זייני עבירות * וואו איז אפטר
דאס ער זיין ילד אלזאט זוכה זיין קאן * וואו פאר היין
אויס דעם ספר עיר הגבורים איז גלערנט ווארן :

אנחם * דאס איז איין דבר טאי אפטר בייא דען בן אדם *
נייארט * " עת עור אלהים שיטפיע על החוטא לשוב
אליו * " דורך געטליכע הינץ דיא דא פליסט אויף דען חוטא
דאס ער ווידר קערט לזאט * טאמאל איכה ה' פסוק כא'
" הטבילו ה' אליך וטוב * " גאט ווידר קער אונז לזאט
זא ווערן איר בקערט זיין : דיוט בעוויינט הררי' א אויס
יחזקאל לז' פסוק כה' כז' כז' * דא השי' גאט האט *
" וורקתי עליכם חיים טהורים וטהרתם וגאור : "

טאמאל * איך וויל עס נור גלייך אויס זיינר טייטסן
עטרים ווארבע הער לען * דא הייטט עס אלזאט * דען
ווער איך ריין וואסר אויף אייך שפרענגן * דאס איר אייך
ווערט רייניגן פון אלי אייער אנגרייניקייט * אונ' פון אלי
אונגעווערדיקייט ווער איך אייך רייניגן : אונ' איך ווער אייך
אין נייא הערל' געבן * אונ' איך וויל אין נייא גאט אין
אייך געבן אונ' איך ווער דאס טייני הערל' אויס אייער
פלייט אונזעק נעמן אונ' איך ווער אייך אין פלייטיג הערל'
געבן : אונ' איך ווער איין רוח אין לויטן אייך געבן *
אונ' איך ווער מאכן דאס איר אייך ווערט פירן אין איין
אין זעלנאג אונ' זייני רעכט זאלט בווארן אונ' טון : נא
אדוני וואו ורבי וויל השי' דאס טון וויל * זאלן איר דען אין
לויטן נור אליין אויף אטא ווארן אונ' אויף עוה' דענקן ביי
השי' אונז בקערן ווערט :

אנחם * חלילה * נייארט ישראל זאלן פיל מער בכונת
עושה זיין בתורה בנביאים ובכתובים ובפרט בספר ישעיה

פרק שלישי :

דען דארטן שטין פֿיל תוכחות ונחמות * דא דורך זיך
זאלן בוועגט ווערן תשובה לז טון * אונז זאלן דא ביז
תאיר לז הטי' תפלה טון השיבנו יהוה ונשוב ויז דער
נביא ירמיה איכה ה' האט וועפלז גווען * אונז ויז
דחאע'ה אין תהלים נא' פסוק יב' גבעטן האט * " לב
טהר ברא לי אלהים רוח נכון חדש בקרבי * " ויז איר
בשאפן איין ריין הערץ אד גאט * ויז דאך פֿר ניאן אין
איר איין פֿעטטן גאט : אונז ויז ער אויך אין תהלים קאז'
פסוק י' גאגט האט * " נאדני לעטות רנאך כי אתה
אלהי רוחך טובה תנחני בארץ ויטור * " אד ויז דאך
איד לערן דיין ווילן טון * דען דא ביטט איין גאט *
דיין רוח הקודש ויז איד פֿירן אין איין עבן לאנד :

שמואל * וואס דען נאך מער :
נחמ * אלזאז גאגט ירמיה אין איכה ג' פ' ה' *
" נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה' * " זאן איר אונז
וועגן אונזער זאכן אונז' ערפארטן אונז' זאן איר ווידר קערן
לז גאט : אונז' אלזאז האט אויך דינר נביא גאגט אין וייני
נבואה סיאן ג' פסוק יג' * " אד דעי נאך כי בה' אלהיך
פסעת * " דאס הייטט * ניווארט בקעני דייני זינד דס
דא אן גאט דיין הער האטט גאייסטאט : דא אונז דער
בן אדם אויך חרטה האבן * אונז' בוסה כלוא ויגון * פֿר
שעאטהייט * אונז' פֿר שאאך הייט * אונז' בטרביניט *
שנאזר ירמיה נא' פסוק יח' יט' * " שמוע שמועתי אפֿרים
אתנודד יסרתני ואוסר כעגל לא נאד הטבני ואשובה כי אתה
יהוה אלהי : כי אחרי טובי נחמתי ואחרי הודעי ספקתי
על ירך בשתי וגם נכלותי כי נטאתי חרפת נעורי : "

שמואל * דאס לעני איד אין טייטטן אלזאז * איד האב
וואל גהערט דאס ויך אפֿרים בקלאגט אונז לז זאגן * דא
האטט איד גשטראפֿט אונז' איד בין גלייכטיגט גווארן אלז
איין אונז גווינט קאזב * ויז איד ווידר קערן אלזאז ווער
איד בקערט ויין * דען דא ביטט גאט ויין גאט : ויכרליך
נאך דען דס איד איד בקערט האב * דא האט עט איד
גרייאט * אונז' נאך דעם דאס איד איד ועלובסט האב
בקענט גאאפֿט * ווא האב איד איד אויך דא דיאיד

אור לעת ערב :

גקלאפֿעט . איך בין בטעמט . יוא אויך פֿר טאעכט
ווארן . דרום דאט איך דיא לאסטער וויינר יונגהייט גטראגן
האב : אוי לי ואוי לי :

אנחם . אונ' אלזאז וואו דער הענט ווערן . " עני
ונכה רוח וחרד על דברי יהוה . " ארמ אונ' גבראָן פֿון
גאט אונ' ליטן פֿאר גאטט ווארט . וואו דער נביא
ישעיה האט גזאגט אין וויינר נבואה סיאן סו' פסוק ב' :
אונ' אלזאז טייט אויך אין תהלים נא' . " נבחי אלהי'
רוח נטברה לב נטבר ונדכה אלהים לא תבנה : " דאט
הייטט . דיא טחט אפֿער גאטט זיין דיא לור בראַלני גאזט .
איין לור בראַלני אונ' פֿר טטויטן הער' אך גאט דאז טוטט
עט ניט פֿר טאעהן : אונ' פֿאר הער פסוק י' טייטט .
" תטאיעני טטון וטאחה תגלנה עלמות דכית . " אאך ויר
דאך פֿרייד אונ' לזטט הערן . דט זיך ערפֿרייאן דיא ביינר
דיא דאז לרשטויסן האטט :

טאואל . וואט ואל אבר דער בן אדמ פֿאר נעמליך קלאגן
אין זאלכר וויינר בטריבניט אונ' עלענד :

אנחם . וואט פֿרעגט איר . הערט וואט דער נביא
ירמיה אין וויינר אונ' הגבר פ' לט' גזאגט האט . " אה
יתאון אדמ חי גבר על חטאיו . " וואט קלאגט דען איין
לעבנדיגער הענט איין איגליכר קלאג פֿון וועגן ווייני וינד :

טאואל . וואו אבר איינר ניט אויך וטלען זיין . ווען
ער עטוואט דורך גולה אער גבה איבר קוואן האט :

אנחם . פֿטיטא דאט איז קיין טאלה ניט . דען אלזאז
ווערט דיא תשובה בטריבן אין יחזקאל לג' פסוק טו' . " חבל
ישיב רשע גולה יטלען בחקות החיים הלך לבתי עשות עול
חיו יחיה ולא ימות : " דאט איז טייטט . דער בינוויכט
גיבט דאט פֿלאגד ווידר . ער בלאַלט דאט גרויבטי . ער
פֿירט זיך איין אין איין זעלונג דט לעבנט . אלזאז דאט
ער קיין און רעכט טוט . ער ווערט גוויסליך לעבן . ער
ווערט ניט טטערבן : אונ' דארויט איז אויך לו לערנן .
דאט ער דעמ זיין טמ טוב וואו ווידר געבן פֿון דעמ ער
איין טמ רע אדר איין דבה רעה פֿעלטליך האט וואל
גווען . אונ' דעט אנדרן זיין טמ טוב דא דורך אקטן גווען :

סרק שדישי :

טאואל . איך האב פאר גהערט אויט דער גארע דאט
דער ילר הרע הייטט ערלה : איז נון נישט דיא רעכטי
תשובה אויך דיא רעכטי אילה :

אנחם . פטיטא . וויא דא לז נישט אליין ארע"ה אין
דברינו י' פסוק ו' פ' אונט . נוגדרן אויך יראה אין
נייט נבואה סיון ד' פ' א' ד' . " אט תשוב ישראל נאמ
יהוה אלי תשוב וגו' : " לעזט אין טייטשן נור אין טטיק
פון פסוק א' אונ' דער נאך פסוק ד' :

טאואל . אין פסוק א' הייטט עט ביז לז העלפט אלזא .
אלז דא דין בקערטט ישראל . טפריכט גאט בקער דין
לז איר : נא הירויף קואט פסוק ד' : דא טטיט אלזא .
נייט איך בטניידן לז גאט . אונ' נייט אב טון דיא פ'ר
טטאפפונג פון אייער הערלן . איר אונ' יהודה אונ' דיא
אין וואנר ירושלים . אויך דאט אין גרימ לארן נישט אויט
גיט אלז אין פייאר . אונ' ברענט דט קיינר לעטן קאן
וועגן ביהייט אייער ווערן :

אנחם . אלזא אונ' ון דען ילר הרע ערקענן . וויא ער
איז אייני טענדליכי ערלה פאר הק'בה . אונ' איר אונ'
אין גריל אונ' אב טייא האבן דריבר . אונ' אין אב טון :
דאט גיבט נון טאערן אונ' אנגסט וואכאב לב פון וועגן
גאטט זעט חרון וקלף . וויא דהאעה' האט גאגט תהלים
קב' פסוק י' יא' . " כי אפר כלחם אכלתי וסקוי בבכי
אסכתי . מפני זעמך וקלפך : דאט איז טייטש . דען
איך עסי אטין גלייך אלט ברויט . אונ' איך פ'ר וועגן אין
טראנק איט טרערן . פון וועגן דיין גראמ טאפט אונ'
דיין לארן : ועל כל זאת אונ' דיא אהבה לז הקב'ה אין לב
קאן ווען ישראל ואל באהת . כאו טאקוה בעזרת השם .
בקערט ווערן : דען אלזא נאגט ארע"ה לז ישראל ווען יא
ואלן בקערט ווערן דברינו לב' פסוק ו' . " ואל יהוה אלהיך
את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה וגו' :

טאואל . אין טייטשן לויטט אלזא . אונ' גאט דיין
גאט ווערט דיין הערל בטניידן אונ' דיא הערלר דיינט
וואן . אומ דען גאט דיין גאט ליב לז האבן איט דיינט גלן
הערלן . אונ' איט דיינר גלן ויל . אומ דט דא לעבסט :

אור לעת ערב :

אנחנו : נאל כון ישראל אום קערן לז גאט אום לז לעבן
זא אום עט ניש אליין גטעהן אויט אורא : אויך ניש אום
טער מקבל לז ניין : זונדרן אויט אהבה וחבה : וויא
אנטיגנס איז טוכו אין פרקים גזאגט האט : " אל תהיו
כעבדים האטאטין את הרב על אנת לקבל פרס אלא היו
כעבדים האטאטין את הרב ע"א טלא לקבל פרס : " דאס
הייסט : אאן נאל ניש ניין וויא דיא קנעכט דיא אירן
הערן דיין אום לזין לז אנטפנגן : זונדרן וויא דיא קנעכט
דיא אירן הערן אויט אהבה דיין אונ' ניש אום לזין לז
אנטפאנגן : " וזה יקיים ה' בנו שנעבדו בלב טלם
ובטאחה אאן : "

פרק רביעי

מדבר א' על התשובה שתהיה באהבת השם
ולא מחמת מורא : ב' על יסורין קשין של
משיח בן דוד עבור עונות בני האדם :
מהתורה כלה וממדרשים והגדות נלקטים :

דאס פירדי קאפיטל האנדלט ערשטליך פון דער תשובה :
וועלכי גטעהן נאל אויט ליבי קיגן גאט אבר ניש אויט
אורא : לזא אנדרן פון דען גרויסן יסורים וועלכי אשיח
בן דוד פון וועגן דיא גרויט זינד דער מענטשן ליידיט :
אויט דער גאנלן תורה : אונ' מדרשים : אונ' הגדות :
לז נאאן גלען :

טאואל : האבן כון גלייך ישראל ביי היהער תשובה גטאן
באורא : זא אנגלט עט דאך וואול נאך אן דער אהבה לז
הק'בה : אונ' וויא קעגן איר תשובה טון באהבה : זא
לאנג איר חרון אף טל הק'בה דען גריט לארן גאטט אויף
אונז האבן : אונ' נאלן אלי דיא תוכחות ויסורין פון ניין

פרק רביעי :

גראמ טאפֿט גווארטן אונ' קיין סוף דא פֿון ער זעהן • ביי
 איר אין אהבה ערטט לױ אימ קערן • אונ' זיין גראמ
 טאפֿט דא איט מױסר זיין : יוא וויל דער יזר הרע אין
 אונז בלייבט זוא לאנג איר לעבן • זוא זיין איר דאך נישט
 מקייט אלז דברי תורה • וויל איר נישט טון דיא אייני מלזה
 פֿון " לא תחמוד • " אונ' זיין אלזוא אין דער קלזה אונ'
 תוכחה דיא אין פרטת בחקתי אונ' כי תבא שטיט : זען
 אין דעטן דער פֿלונד אונ' לארן תמיד איבר אונז רויכט אונ'
 איז גלייך אלז דאט ברילן איינט יונגן ליבן • וואו אין
 מילי כ' פסוק ב' שטיט : וואו קעגן איר אין ליב האבן :
 אונ' אלזוא איז ער קיגן אונז ברוגז גדול • אונ' איז אונז
 וקלן • רחמנא ליצלן • ביי איר בתשובה מלזה פֿאר אימ
 קוואן • אונ' דיא מלזה פֿון " לא תחמוד " פֿול קוואליך
 מקייט זיין : וואו קעגן איר איין נאלכן טרעקליכן גאט ליבן אדר
 אונז לױ אימ מקרב זיין גלייך וואו ער אונז גבאטן האט אונז אין
 לױ ליבן איט אונז גאנלן הערלן אונ' איט אונזרי גאנלי זיל •
 אן ביי וחסבה אונ' בגירדן : זיכט איר פֿאר דערבן אונ'
 קוואן אונז : אזי לױ ולחטאטינו • זיה נעשה וואט זאלן איר
 טון • זעלן איר גלייך ביטן לױ הק'בה • זא האב איך
 גהערט דט גטריבן שטיט אין נביאית (איך האב אבר טיין
 פֿר געטן וואו) • אייערי זינדי מאכן איין אונזר טיידאג
 לוויטן אייך לייט אונ' אייערן גאט • אונ' אייערי זינדי זיא פֿר
 בארג דט אנגיכט פֿון אייך לייט • דאט ער אייך נישט הערט :
 וחס • יוא אמת בעו'ה • דיר פסוק שטיט גטריבן
 יטעיה נט' : ובוודאי " אט עונות תשאר ייה אדוני זי
 יעמוד • " זוא גאט דיא זינד אין אלט נעמט • אך גאט
 זער קאן בשטין • וואו תהלימ קל' פסוק ג' שטיט : עט
 זאגט וואו דער פסוק דא בייא • " כי עמך הסניחה • "
 איט דיר איז דיא פֿר לייזונג • אבר דאט איז לױ פֿר שטין
 אליינט וואו תשובה מלזה איז : אלז איין בן אדם זיך נישט
 בקערט • זא זערט הק'בה זיין טווערד טערפֿן : ער האט זיין
 באגן גשפאנט • וואו תהלימ זי שטיט : זער קאן פֿאר
 זיין לארן בשטין • אדר זער קאן בשטין פֿאר זיין גרימ
 לארן : זיין גראמ טאפֿט איז ווארן אויט גאסן גלייך אלז

אור לעת ערב :

איין פייאר . אומ' דיא טטערקי פֿעלן ווערן פֿון אים לֹ
 טטויסן טפּירלעך נחמ' הנביא אין סימן א' פסוק ה' ו' :
 טאוואל . נאז אדוני מ' נאז נאגט איר דאך . וויא קענן
 איר איין נאלען טרעקלעך גאט ליבן אונ' תשובה טוה
 באהבה טון . אונ' וויא מעגן איר בטטין . וואו ווערן איר
 בלייבן ווייל גאט אויך אונזרי תפלה ניט הערט :
 ונחמ' . פֿירלעך איר אייך וואל פֿאר השי' . אונ' ליטרט
 פֿאר ניין ווארט : קענט איר באזאגן לֹ הק'בה נאגן . " סאר
 אפחדך בשרי וואטשפּיך יראתי . " דיא האר איינט פֿלייט
 ניין קפאר גטטאנדן וועגן דיא אָנגסט . דען איך האבי איך
 גפֿערלעך פֿאר דייני רעכטן . וויא דוד האלך עליו השלום
 אין תהלים קיט' פסוק קך' גזאגט האט :
 טאוואל . אך יוא אדוני אורי ורבי . איך פֿערלעך איר
 פֿר גאט אונ' איז איר נער אָנגסט :
 ונחמ' . וואלט איר גערן וואוינן ניין אן זינר תורה
 הקדושה . אונ' ניין ווילן גערן טון :
 טאוואל . אך יוא . ווען ער איר ניט נאז טרעקליך ווער
 אין ניין גריט לארן :
 ונחמ' . " עוד יהוה לִיראיו . " דיא פֿר בארגהייט
 גאטט איז לֹ דינעלביגי דיא זינר פֿערלעך . תהלים כה' :
 ביטט איר פֿון הערלעך . " ויבאני חסדך יהוה תשועתך
 כאזרתך . " נאז איר דאך דייני גאדן איבר קומן . אך
 גאט . אונ' דיין הילף גלייך אלז דיין לֹ נאגונג אויט
 תהלים קיט' פסוק מא' :
 טאוואל . אך יוא . דאט בין איך וועפלן וואבסט בכל
 לבי וכחי : נייארט ווען איך נור הק'בה הערן וואלטי :
 ונחמ' . נאז הערט אהו' אחי . אונ' ווער ווער גאט
 פֿירלעך אונטער ישראל . וואט רשב"י אין ספר הוזהר פרשת
 ויקהל דף פה' " דפוס קריאנא . " אבר דף טו" " דפוס
 וולבאך . " אונ' אין וואר קטן דף ריב' גזערט האט .
 דט דער משיח האט אויט גרופֿן . " כל ווערין כל כאבין
 כל יסוריהון דישראל דייתון (עליה) וכלוה איתין עליה
 ואלול' דאיהו אקל מלליהו דישראל' וטיל עליה לא הוי בר
 נט דיכלל לאסבול יסוריהון דישראל על עונשי דאורייתא :

פרק רביעי :

הה'ד אכן חלינו הוא נשא וגומר : " דאט איז טייטש . אלי קראנקהייטן . אלי וויא טאג . אלי פייניגונג ישראל דאט זיא קומן אויף אים . (נעמליך דען משיח) . אונ' זיא זיין גקומן אלי אויף אים : אונ' וואו ער זיא ניט ערלייכערט העט פֿון זיא . כלומר פֿון ישראל . אונ' אויף זיך גלארן . ווער קיין מענטש דער קענטי ערטראגן דיא פייניגונג ישראל פֿון וועגן דיא שטראפֿן אין דער תורה וויא גטריבן טייטש . פֿר וואר ער האט אונז קרענק גטראגן אונ' אונז וויא טאג ער האט זיא גליטן :

טוואל . וואו טייטש דען דער פסוק דען רטבי' בכאן אן פֿירט דאט משיח אונז קרענק אויף זיך גומן האט :
מנחם . דער פסוק טייטש ישעיה נג' . דא דער נביא נאגט פסוק ד' ה' ו' ז' . " אכן חלינו הוא נשא ומכאובינו סבלם וגומר . לעזט נור דיני פסוקים אויף טייטש :
טוואל . דא הייטט אלזוא . פֿר וואר ער האט אונז קרענק גטראגן . אונ' אונז וויא טאג ער האט גליטן :
אבר וויר האבן אין גיאכט דאט ער גפלאגט פֿון גאט גלאגן אונ' גפייניגט וואר : אבר ער איז אונז אונז מייסטאט ווילן ווארן דער טלאגן . אונ' אונז אונז ווילן ער איז ווארן פֿר טטויסן . דיא שטראף אונז פֿרידט איז אויף אים . אונ' דורך זייני ביילן איז אונז ווארן גהיילט . וויר ווארן אלי פֿר ערט אלז דיא טאף איין איטליכער קערטי זיך זיינט וועגט אבר גאט האט אן אים . דיא שטראף אונז זינדי אויף אים טון בגעגן : ער וואר בעלזאונגן אונ' גפייניגט גלייך וואו עפֿנטי ער זיין מיל ניט . גלייך אלז איין לאמ דאט נור טלאכטונג ווערט גפירט . אונ' אלז איין טאף דאט טטומ איז פֿאר זיין שעריר . אונ' ער ווערט ניט עפֿן זיין מנד :

מנחם . וועגן וויר דען נון ניט גאט ליבן ווען וויר דיוט ביראמו מאמין זיין . דאט ער אונז דען גרויסן הסד גטאן . אונ' דיא שטראף אונז אלז זינדן אויף משיח טון בגעגן : ובפֿרט ווען וויר בדענקן וואט אין ספרי טייטש . " אחר רבי יוסי הגלילי לא ולאד זכות טל מלך האמיה ומכרן טל לדיקים אחרת הקדמוני טלא נלמא לז אלא מלוא

אור לעת ערב :

אחת בלא תעשה ועבר עליה ראה כאה וכאה איתות נקנסו לו
 ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות : ובי
 מינו ודה ארובה ודת הטוב או ודת הפורענות הוה אומר
 ודת הטוב ארובה ודת הפורענות מעוטה : ואלך האשיח
 האתענה והאלטער בעד הפוטעימ טנאאר והוא אחולל
 אפטעימו וגוואר על אחת כאה וכאה טינכה לכל הדורות כלן
 הה"ד ויהוה הפגיע בו את עון כלנו : " דיוט הייטט זא
 פיל אויף טייטט : עט שפראך רבי יוסי הגלילי גיא אויט
 אונ' לערני דען זכות פון אלך האשיח : אונ' דען טכר פון
 דיא לדיקימ פון אדמ הראשון : דעמ גבאטן איז ניט מער
 אלז אייני מלכה לא תעשה אונ' ער האט זיג עובר גווען :
 זעהי אן : וויא פיל ארלייא איתו' ניין אימ לוג קנט אויף
 גליגט ווארן : אימ אונ' כל הדורות : ביז לוג סוף אלר
 דורות : וועלכי ודה איז נון דיא גרעטטי : דיא ודה
 טובה אדר דיא ודת הפורענות : זייא שפרעכץ דיא ודה
 טובה איז גרעטר אלז דיא ודת הפורענות : אונ' דער אלך
 האשיח דער דיא פיינ אונ' שאערלן אויף זיך גווען פֿר דיא
 אויסטעטר : וויא גשריבן טייטט : ער איז אונג אונג
 אויסטאט ווילן ווארן ערשלאגן : וויא פיל מער ווערט ער
 רעכט פֿערטיגן אלי דורות איט אנגדר : דיוט איז וואט
 גשריבן טייטט : אונ' גאט האט אן אימ : דיא שטראך
 אונג אלר זיגדי אויף אימ טון בגעגן : אין תרגום יהונתן
 ווערן דיא לעלטי ווארטי אויט ישעיה נג' פסוק ו' אלזא
 בלשון תרגום אפֿורט : " וואן קדמ ה' הוה רעוא לאטבק
 חובא כלנו בדיליה : " דט איז : אונ' בייא גאט וואר דאט
 וואול גפאלן לו פֿר געבן דיא זינד אונג אלן אונג זיינט
 ווילן : איך זיין : מעגן זייר ניט גאט זיבן בכל לבב
 וואלי כחינו ווען זייר דיוט פֿר זיכרט זיין :
 טאמאל : אך ווא : ווען זייר דיוט בטוח זיין מעכטן :
 ווא ווערן אונגרי הערלר וואול : בעצרת השם בוואגן ווערן
 אין : דען גאט אונגן גאט פֿאר זעלך גרויט חסד זיב לו האבן
 איט אונג גאנלן זיל : האבן דען אונגרי חכאים הראשונים
 דיא אן גפירטי ווארטי אויט ישעיה נג' פה אחד ווא פֿון
 אלך האשיח ער קלערט : אונ' אפֿרט גווען :

פרק רביעי :

אחם * אלוא טרייבט רבי אלסך ו'ל אין זיין פירט
איבר יטעיה * ובפרט איבר דייט קאפיטל * " הנה ר'ל
קייאן וקבלו כי על וולך האטיח ידבר : " דאט הייטט *
נון אונזרי חכמים זכרונם לברכה * האבן דייט היט איין
וול בשטעטיגט אונ' אלז איין קבלה אנטפאנגן * דאט ער *
נעמליך דער נביא * פון וולך האטיח רידט :

טוואל * טייטט אויך אין דער גארא וואט דא פון :

אחם * פטיטא * איר וואלן נור אויף וולן אין אסכת
סנהדרין פרק חלק דף נח" ע"ב * דא לעזט איר זעלבר :
טוואל * " איר רב לא איברי עלוא אלז לדוד איר טוואל
לאטה ורבי יוחנן- איר לאטיח- אה טאו דבי טילא אירי טילה
טאו טנאאר עד כי יבא טילה דבי רבי חנינא אירי חנינה
טאו טנאאר אשר לא אתן לכם חנינה ויש אומרים- אהם בן
הזקיה טאו טנאאר כי רחוק אומי אהם אשיב נפשי ורבן
אירי חיוורא דבי רבי טאו * טנאאר אכן חלינו הוא
נשא ומאובינו סבלם * ואנחנו חשבנוהו נגוע וכה אלהים
ומענה : "

אחם * פ'ר טייטט איר וואל דאט היער גפרעגט ווערט
וויא דער נאמן פון אטיח איז * דער אייני גיבט דען תירוץ
דער אנדריי איין אנדרן תירוץ : אבר דיא רבן נאמן * ער
הייטט * " חיוורא דבי רבי * " דער אויט זעליגי פון דעם
הויז רבי * וויא דער פסוק נאגט אין יטעיה נג' פ'ר וואר ער
האט אונזרי קרענק גטראגן * אונ' אונזרי וויא טאג ער
האט יא גליטן * אבר איר האבן אין גיאלט דאט ער
גפלאגט פון גאט גטלאגן אונ' גפייניגט וואר : לעזט אויך
דא ע"א : ריב'ל :

טוואל * " ריב'ל אשכחיה לאליהו דהוא קאי אפיתחא
דוערתא דרשב"י אור ליה אתינא לעלוא דאתי אל' את ירלה
האדון הנה אריב'ל טנים ראיתי וקול טלטה טאעתי * אמינא
ליה איאתי אתי אטיח אור ליה ויל טייליה לדידיה והיכא
יתיב אפתחא דרווי וואי טאניה יתיב ביני עניי סובלי
הלואים : " דייט פ'ר טטיא איך אלוא * דאט רבי יהושע
בו לוי האט גלונדן אליהו הנביא טטין אין דער טיר דער
היני פון רבי טאעון בן יוחאי : האט ער לו אימ גנאגט *

אור לעת ערב :

אער איך קאן לעלמ האב * זא האט ער אין אטיב גווען *
ווען דינר הער ווערט וואלן : טפראך ריב'ל לוייט האב איך
געזען אונ' דרייאז קונות האב איך גהערט : איך נאגטי לז
איט * ווען קואט אטיח * דא טפראך ער * גיא הין אונ'
פֿרעג איט זעלבר : פֿראגטי איך * ווא איז ער דען * האט
ער אטיב גווען * ער זינט אין דיא טיר פֿאָרטי רויט .
וואט פֿר איין סיאן האט ער * ער זינט אונטר דיא ענייט *
וועלכ' קראנקהייטן טראגן :

אנחט * לעזט אויך דען פירוש רטי' סובלי וכולי :
טאואל * " סובלי חלואים אנוגעיעט * והוא נמי אנוגע
דכתיב והוא וחולל אפסעינו * וכתיב וחלינו הוא נטא : "
דאט הייטט * דיא דא קרענק טראגן * דיזט איז דיא דא
גפלאגט ניין * אונ' ער * דער אטיח * איז אויך גפלאגט *
וויא גטריבן טטיט * אבר ער איז אומ אונזרי איסטאטן
וילן ווארן דער טלאגן : אונ' עט טטיט אויך גטריבן *
אונזר קרענק האט ער גטראגן :

אנחט * דא זינט איר איין ברור * דאט אויך דיא
חכאי התלמוד דיני נבואה האבן פֿון וואך האטיח פֿר טטנדן :
טאואל * איז עט דען אבר רטי' אין זיינע פירוש על
ישעיה אויך אלזא אפֿרט :

אנחט * אין פירוש איבר ישעיה * זיגט לואר רטי' אונ'
רק' דיני נבוא' אויט פֿון יטראל * דאט ער לרות גדולות אין
גלות לידן ווא : אך ורק איך האלטי דא פֿיר * דאט דיני
לוייט חכאים האבן אונז לערן וואלן * וויא איר דיא גלחית
אטיב אונ' אנלח זיין קעגן * וועלכ' אונז ברידן וואלן אומ
דען לזט אן לז בעטן * אונ' נאגן עט זיזא דער אטיח דער
אומ אונזרי חטאים ווילן גליטן האט * אלזא זעלן איר
זעלכ' גלחית אב וויין איט דין פי * דא איט זיא אונ'
איט אירי ע'ל וואן לז פֿרידן לאין דא איט פֿר ווערפֿן איר
איר אבר ניט דען פירוש החכאים הראשונים דיא דיני נבואה
פֿון אטיח בן דוד פֿר טטאנדן האבן * חס ושלום איר האבן
יזא געזען דאט רטי' : לז אין פירוש הגא' דסנהדרין * וועלכט
איר פֿאר הין גלעגן האבן זעלבר דיני ווארטי פֿון אטיח אויט
זיגט * אונ' האלט אלזא דיזט פֿיר דען פירוש קרוב לאמת

פרק רביעי :

דאט אטיח אומ דיא זינדן ישראל איז גפלאגט אונ' גשלאגן ווארן
 טוואל * אלזא האבן חכמינו ז"ל מקודם ערקענט דאס
 וואך האטיח ואל יסורים זיידן :

ונחמ * פטיט * דא זעהט אין עבן דין פרק חלק *
 וואט רבי אלכסנדר איבר ישעיה יא' דא אויך פֿון וואך האטיח
 גהנדלט ווערט גנאגט האט * דא לעזט וואנד :
 טוואל * " וואנד שטעטינו ווא' יסורים כרחי :

ונחמ * דער פירוש איז אלזא * דט הק'בה דען וואך
 האטיח בלאדן האט איז וואות אונ' יסורים * ווא דער
 וואל טטיין בלאדנט ווערט : איר וועלן אויך אויך וואך דען
 אדרש רות * וואו אין פסוק טטיט דאט בועז נאגטי זא
 רות * " גשי הלוט וגואר * " קומ היא בייא * אונ' עס
 פֿון דען ברויט * אונ' טונק דיין ביסן אין עסיק * דא
 איז דער אדרש אלזא ופרש ווא איר דא לעזן קענט וואדער :

טוואל * " וואדער על וואך האטיח גשי הלוט קרוב נאנכות
 וואכות אן הנחמ נה נחמה טל וואכות וטבות פתך בחוואן
 ווא יסורים טל' וואו וואוול ופטיטנו ודכא אענאזינו : "
 דען פירוש פֿר טטיא איך אלזא : דער אדרש זייכנט איין
 אין פסוק * אונ' נאגט דער פסוק רידט היער דיוט אויך
 דען וואך האטיח : קומ היא בייא * כלואר ווא דרך גנאהן
 לומ וואכות : אונ' עסי פֿון דען ברויט * ווינט ער פֿון
 ברויט דט וואכות : אונ' טונק דיין ביסן אין עסיק דאט איז
 דא יסורים פֿון אטיח ווא גטריבן טטיט * ער איז אומ
 אונר ויסטאט ווילן ווארן דער טלאגן * אונ' וועגן אונזרי
 זינדן איז ער ווארן פֿר טטויטן :

ונחמ * היער הער גהערט אויך * וואט פֿאר הין איז
 גלען ווארן אין ילקוט חלק ב' טנט' : דאט דא אבות
 העולם ווערן לומ וואך האטיח נאגן אב גלייך איר דייני
 פֿער זיין * ביטטו דאך בעסר אלז איר * דער ווייל דא
 האטט גטראגן דא זינדן אונרן קינדער * אונ' זיין איבר דין
 ערגגן טווערי אונ' ביי זא טטנד ווא' : לעזט אויך דא נעלבט
 התחיל הק'בה * ווא גאט וואט אטיח האט נורת ברי
 גלען * אונ' איין תנאי וואט אים אויט גוואן :

טוואל * " התחיל הק'בה עמו כשבראו אור ליה הול

אור לעת ערב :

טגנאזי אלזך עונותיהם עתידים להכניסך בעול ברזל ומושימ
אותך כעגל הזה טכהו עיניו ואטנקין את רוחך בעול
ובעונותיהם טל אלז עתיד לשונך להדבק בחכך * רלונך בכך
אור משיח לפני הקיבה רבונ טל עולם טאט אותו לער טנות
רביט הט * אל הקיבה חייך ודאי ראטך טבוע גזרתי עליך
אט נפסך עלבה אני טרדן מעכטיו : אור לפניו רבונ טל
עולם בגילת לבי ובטאחת לבי אני אקבל עלי * על אלת טלא
יאבד אחד מישראל * ולא הייט בלבד יושעו ביאי אלא אף
אותם טגנאזי בעפר : ולא מתיט בלבד יושעו ביאי * אלא אף
אותן מתיט טמות ומות אדם הראטון עד עכטיו * ולא אלז
בלבד אלא אף נפליט * ולא נפליט בלבד אלא אף על מי
טעלתה על דעתך להבראות ולא נבראו כן אני רלזה ובכך
אני אקבל :

מחמט * דא זילט איר * ויא הקיבה איין ברית אונ'
תנאי מיט דעם משיח גאלט האט : נעאלזך דא ער אין
בטון נאגטי ער לז אימ * דיני דיא בייא דיר פֿר בארגן
זיין * דער זעלביגן זינדן ווערן דיק ברענגן אין איין אייניקן
יאך * אונ' ווערן דיק מאכן אלז איין זעלך קאלב * דעם
דאט גזילט פֿר גיט * אונ' יא ווערן ענגסטן דיין אטם
דורך דאט יאך * אונ' דורך דינר אירי זינד ווערט דיין
לונג קלעבן אן דייקן גומן : איז דיין וואל גלאן אלזא *
דא נאגט משיח לז הקיבה הערשר דער גאנלן וועלט * ווערט
דען דינט ליידין פֿיל יאר ווערן : דא נאגט הקיבה לז אימ *
בייא דיינט זעבן איך האב אייני וואך נור בטטיאט איבר
דיר : ווען דיין ויל דריבר בטריבט איז נא וויל איך יא
טורד זיין פֿון טטונד אן : נאגטי דער משיח לז אימ * דא
הערשר דער גנלן וועלט מיט פֿריידן אונד לוסט איינט הערלן
נעם איך דינט אויף איר * " על תנאי זה * " דאט ניט
איינר פֿון ישראל פֿר דערבן נאל : אונ' ניט אליין דיא
זעבנדיגי נאלן גהאלפֿן ווערן אין איין טאגן * נאדרן אויך
דיא פֿר טארט ליגן אין דיא ערד : אונ' ניט אליין דיא
טויטן נאלן אין איין טאגן ערלייט ווערן * נאדרן אויך דיא
טויטן * וועלכי טוין גטטארבן זיין לז אדם הראטון לייט
ביי איילנד . אונ' ניט אליין דיני נאדרן אויך דיא נפליט

סרן רביעי :

ואל גהאלפן ווערן אין איין טאגן : אונ' ניט אליין דיא
נפלים * נגדרן אויך דיא דיר אין זין קומן ווערן זיא נאך
לז בטאפן * אונ' זיין ניט בטאפן : אלזא גפעלט עט איר *
אונ' אלזא נעט אויך עט אויף איר :

טאואל * אמ כן ווערט דען כל ישראל גהאלפן ווערן זיא
אעגן תשובה טון אדר ניט :

אנחת * הם וחלילה * לא זו הדרך ניט אלזא * דען
אלו זיך דער בן אדם ניט בקערט * ווערט גאט זיין טווערד
טערפן וויא אין תהלי' ז' פסוק יג' מטיט : נייארט עט
אין לז פֿר טטין זא פֿערן זיא רעכט טטובה טון בכל לבם
וכח * וועלכט איר נון אויך בעזרת השם וואל טון קעגן *
באהבה וחה * דער ווילן הק'בה איין זאלפן ברית גאאכט
האט מיט משיח אונ' דער זעלביג האט עט אויך באהבה
וחבה מקבל גווען כדי כל ישראל גהאלפן ווערן זאל * נון
גלייך אלז הק'בה איין וואך בשטימט האט לז דיא יסורים
המשיח * וויא איר אינאד אין ילקוט גלען האבן * אלזא
פאלגט גלייך אויך אין ילקוט דער נאך * " אארו זכאי : "
זיא איר היער זעלבשטן לעגן קענט :

טאואל * " אארו טבוע טבן דוד בא בו אביאין קורות של
ברזל וזתית על לוארו עד שנכסף קואתו והוא לועק ובוכה
ועולה קולו לארומ אאר לפני רבט'ע כאה יהא כחי כאה יהא
רוחי וכאה יהא נשאתי וכאה יהא איברי לא בשר ודם אני :
על אותה שעה היה דוד בוכה ואמר יבט כחרט כחי וכלי : "
דינט זאל גויט זא פֿיל הייסן * ון זאגט אין דער זעלביגן
וואל' דריין בן דוד קומן ווערט * ברענגן זיא איינרני בלן
אונ' ליגן זיא אויף זיין הלז * בין זייני היכלי גבויגן ווערט *
אונ' ער טרייאט אונ' וויינט * אונ' זיין מטימט טטייגט אויף
אין דער היכלי : ער מפרילט פֿר אים * הער דער גלן
וועלט * וואט ווערט זיין איין קרעפט * אונ' וואט ווערט זיין איין
רוח * אונ' וואט ווערט זיין איין אטמ * אונ' וואט ווערט
זיין איין גבין * בין איך ניט פֿלייט אונ' בלוט : אויף דער
זעלביג טטאד האט דוד גוויינט אונ' גאגט * זייני קרעפט
איר טרוקנט גלייך אלז איין מערבן וגואר :

אנחת * לענט אויך וואט דא פֿון משיח מטיט :

אור לעת ערב :

שמואל * " שבכל יום ויום היו אחרקין סניחם וארמונין
בעיניהם ואנענין בראשיהם ואפטירין בספתותיהן סגאאר כל ראי
ילעיוגו לי יפטירו בטפה יניעו ראט וכל האוואר : " לו טייטש *
ראט ניא טאג פֿר טאג האבן איט דען לענען גקנירטט *
געדייטט * אונ' דיא קעפֿץ גטיטלט * אונ' דיא ליפֿען אויף
גטאן : וואס איז אבר ראט פֿר איין אוואר דער היער אן
גפֿירט ווערט :

אנחם * עט איז דער אוואר כב' אויט תהלים * וועלכֿר
ניך אן פֿאנגט * " לאנלח על אילת השחר אוואר לדוד
אלי אלי למה עזבתני : " דער זעלביגי גנלי אוואר ווערט
היער אין ודר' ילקוט ישעיה ס' פֿון אטיח פֿר שטאנדן אונ'
ווגרליך פסוק ח' אן גפֿירט וויא לויטט ער אין טייטשן :
שמואל * אלזא * אלי דיא אייני זעהרט טון איינר
שפאטן ניא בטיקן דיא ריד אין דיא לעפֿען ניא טיטלן ראט
הויבט :

אנחם * ענטליך לעזט פֿערנר ילקוט תהלים תרכ' * " שאך
לסוף הדף * " דא היער * אשכתי וכו' :
שמואל * " אשכתי אן הימורין רבי הוא בשם רבי אחא גי
חלקים נתחלקו הימורין * אחד לדוד ולאבות ואחד לדורו ואחד
לאנך האטיח * הה"ד והוא מחולל אפטעיגו ודכא וגואר : "
ראט פֿר שטיא איך ניט רעכט * זייט אוהל אונ' ערקלערט
איר עט דאך :

אנחם * דא ווערט פֿאר הער אין ילקוט גהאנדלט פֿון
פסוק ו' אויט תהלים ב' * דא עט הייטש * " ואני נסכתי
אלכי * " אונ' ווערט אלזא אפארט * כלזאר אלז אעכטי
הק' בה זאגן * איך האב אין גלוגן אויט דעם זיידן : עט
ווערט אויך אן גפֿירט רבי הוא דער דא זאגט " בשם רבי
אחא " דיא ימורין זיין גטיילט אין דרייא טייל : איין טייל
איז לו דוד אונ' דיא אבות * איין טייל איז לו אונגער דוד *
אונ' איין טייל איז לו אטיח * וויא גשריבן שטייט ישעיה נג'
ער איז אומ אונגרי אימטאט ווילן ווארדן דער טלאגן * אונ'
אומ אונגרי זינדן ווילן איז ער ווארדן פֿר שטויסן : דא
זיכט איר אויט דען אלן גנוג איין ליבר ברודר ראט אונגרי
חכמים טוין אשנים קדמונים ערקענט האבן ראט אטיח בן

פרק רביעי :

דוד ואל יסורים לידן פֿר אלי אונזרי חטאים ועונות שחטאנו .
אונ' דאס פרק נג' אין יסעי' פֿון וסיח לו פֿר שטין איז :
עס טיקט ניד אויך דער זעלביגי פרק נאנטן אויך קיינמ
אנדער אלז אויך אימ אליין אין אלן שטיקן :

שמואל * ווארעם זאלט זיכט ניש שיקן אויך ישראל :
אנחם * ווען עס פֿון ישראל לו פֿר שטין ווער * דאס
ער אנדרי לייט זינדי אונ' שטראפֿן גטראגן העט * און
דיזש " אכן חלינו הוא נשא " פֿר וואר ער האט אונזרי
קרנקהייטן גטראגן וגואר ניש דברי הנביא זיין נאגערן דברי
אזות :

שמואל * עס שיינט אויך אלז ווען עס דברי אואו' זיין
קענטן * ווייל עס הייטט * אונזרי קרענק * בלשון רבים *
דער נביא אבר איז נור איין יחיד גווען * וויא קענט ער
נאגן " חלינו " אונזר קרענק אלז פֿיל לייטי קרענק :

אנחם * הערט דאך איין וואל אהו' אחי * וואר דען
דניאל אויך ניש נור איין יחיד * אונ' נאגט דאך אין זינר
תפלה דיא ער גטאן האט אין סימן ט' פסוק ה' בלשון רבים
ווען ער ווערד איז אונ' נאגט * " חטאנו " איר האבן
גינדיגט * " ועונו " איר האבן פֿער פֿר עבלט * " והרשענו " :

איר האבן גאזיבלט * " וארדנו * " אונ' איר האבן ווידר
שפעניגט : דא זעהט מן נוא קלאר * דאס דניאל ניד זיינט
אונ' זיין פֿאלק * וויא ער דער נאך זעלבשט נאגט אונ'
ערקלערט דא זיט דיזש ווען ער אין פסוק כ' שפריכט *
" ועוד אני ודבר ותפלו ותתודה חטאתי וחטאת עמי
ישראל * " אונ' נאך טוא איך שפרעכֿן אונ' טוא בעטן אונ' :

בקענן * זייני זינדן * אונ' דיא זינדן זיינט פֿאלק ישראל :
שמואל * איך בין אויך אלזא וועלן * דען איך נאג *
" ברוך אתה ה' אלקינו " גלויבט זייטטו גאט אונזר גאט
כלזא איין גאט * אונ' גאט זיינט פֿאלק ישראל :

אנחם * נוא " ויה נפקיה מניה " דאס ישעיה הנביא
גמ כן גאגט האט בלשון רבים פֿר וואר ער טרוג אונזרי
קרענק * אונ' ווייטער * ער איז אונ אונזרי זיסטאט ווארדן
דער טלאגן : ער זיינט אלזא * כלזא אונ זיינר זיסטאט *
אונ' אונ זיינט פֿאלק זיסטאט ווילן :

אור לעת ערב

טאוואל • איך האב גהערט דאס אין נביאים אַפֿט דיא
פערטוין גיענדרט ווערן • אונ' דאס בלד דיין בלד אייני
אנדרי פערטוין רידנט איין גפֿירט ווערט • אונ' אויך אויס
דריקליי וועלדונג דער פערטוין דיא דא רידט :

אנחם • עס איז דער אמת • אך ורק בכאן קאן מן
אויס דער רידי וועלבסטן • אונ' תוכן הדברים • אונ'
אונט סטענד גוים גוט דער קעגן ווער דער זיין דער
דא רידט מן דארף אבר ניכטט על פי סכלו אוסיף זיין •
אדר זאגן דער אונ' דער ספרעכט אלזא • חלילה • דען
טהאע'ה ספריכט אין וסלי ל' פסוק ו' • " אל תוסף על
דבריו מן יוכיח בך ונכזבת : "

טאוואל • דיוט איז אלזא פֿר טייטשט • זיין דאז ניט
פֿר ווערן אויף זייני ווארטי • דס ער דיק ניט בטראפֿט •
דאס דאז ליגן האפֿט בענדן ווערטט :

אנחם • דער פירוש איז אלזא • ווען סלואה האלך זאגט
" אל תוסף • " טוא ניט ווערן • דיוט איז זא פֿיל אלז •
טוא ניקס דאר לז לז זיין דברים • נעמליך לז גאטט ווארט •
זיין דען " כל התורה כלה דברי אלהים חיים " זיין •
דרומ האבן איר קיין רשות עטוואט אוסיף לז זיין " על פי
סכלנו אפֿי' קולי טל יוד : " איר דערפֿן קיין ראייה ניט
איין האל ברענגן • אונ' זאגן • דער אדר דער האט
דיוט גזאגט • ווען מן עס ניט אויס דעם פסוק אונ' פשוט
האקרא בוויין קאן : דען אמת כן ווען איין איגליכר בן אדם
רשות העט על פי סכלו עטוואט האלז לז זיין זא מעכט מן
לאחר זאת ניט וויסן וואס מן האאין זאל זיין אדר ניט : דען
מן מעכט איר דענקן עס זיין פֿיליכט דברי בן אדם דער
אלז טגיאות איז זיין דהאע'ה גטפראלן טגיאות מי יבין • איין
גפֿירט ווארן • ווען מן עס אויס דיא דברים אדר אשאע ניט
גוים אב נעמן קענט : אונ' על פי זה ווער יאז ח' אלז
אין נביאים אין ספק • וואס זאלט מן נון האאין זיין אונ'
זיין קענט דברי אלהים חיים איין ליכט זיין פֿאר אינערן
פֿוס אונ' איין לייכטונג אויף אינערן סטעג זיין תהלים קיט'
פסוק קה' טייט :

טאוואל • עס טייט יסעיה נב' פסוק טו' • " כן יזה

פרק רביעי :

גימ רביב : " הייטט דזש נישט אויך טייטט • אלזא
 ווערט ער רידן האלן פיל פֿעלדער :
 אנהאט • " לא היה ולא נברא • " דאס ווארט " זה "
 הייטט בכל התורה כלה נישט רידן • אונ' " יהוה " נירגנד
 ווא פיל אלז רידן האלן : אונ' ווען עס אויך אירגנד וואו ווא
 ווער פֿר טייטטט ווארן • איז דאך איין ספק גדול אויב עס
 היער ווא וואו עפֿי פֿרוש האלז אלז אויך פי' הפסוק קענטי
 גברויכט ווערן • ובפרט דס דאס זיין איין אייגנטליכער
 אטאע אונ' פי' נישט איז : איך וויל דוקא זאגן ווען מוין דאס
 ווארט " זה " הייסן מעכטי רידן • ווא איז דאך נישט
 דא איז בוויין דאס עבן דיא גימ וואסן דאס רידן וואס אין
 פֿאנגדן פרק נג' טייטט • זיא מעכטן זאגטט רידן וואס זיא
 וואלטן : עס פֿאנגט אויך נישט אלזא בלד דער פרק נג' אויך
 דיזי דברימ • " כן היה גימ רביב • " זאגדן עס הייסט
 ערשט • " עליו יקפלו מלכים פיהם כי אשר לא ספר להם
 ראו ואשר לא שמעו התבוננו : " אויך טייטט • ווא דיא
 קיניגי זיא ווערן איבר אים דס וויל לו מליסן דען וועלן עס
 נישט פֿר לילט וואר דיא האבן עס גועהן • אונ' וועלכי דיא עס
 נישט גהערט האבן דיא האבן עס טון פריבן : וואלטן מן וון
 דאס יעניגי וואס דער נאך אין פרק נג' פֿאנגט פֿאר דברי
 הגימ האלטן • ווא וואטי מן על פי סכלו • וויל דער
 פֿסט האקרא עס נישט לו פֿר מליסן אלזא גיבט • נאך דער
 לו זעלן • " ויאמרו הגימ • " דיא פֿעלדער ווערן דזש זאגן :
 אבר עטוואס לו לו זעלן אים נישט וואר אונ' האט קיין בן
 אדם רשות זאלכט לו טון ווא איר אויט וואלי גימין האבן :
 טאמאל • וויל איר וון זאלכי וואסיפה אדר לו זאלן וואן
 נויטווענדיג וועק זאגן • אלזא אים בלי ספק דיא הבנה
 ריכטיג דאס נעמליך יסעיה הנביא ברוח הקודש בכאן
 מפרעכי • פֿר וואר ער האט אאורי קרענק גטראגן • כלומר
 זיני קרענק אונ' איין פֿאלק ישראל קרענק : על כן קאן
 דער • ווא דיא זעלביגי גטראגן האט נישט דאס פֿאלק ישראל
 זעלבסט זיין • זאגדן עס ווא נויטווענדיג זאלן איין אנדער
 זיין אונ' פֿר טאגדן ווערן :
 אנהאט • הקיבה בעלזא מפריכט אין דזש פרק נג'

אור לעת ערב :

" ברעתו יזדיק לדיק עבדי לרביע ועונות הוא יסבל : דאס
 איז טייטש • אונ' דורך זיין ערקענטניס ווערט דער גרעכטי
 זיין קנעכטי פֿיל רעכט פֿערטיגן אונ' איר און גרעכטיקייט
 ווערט ער טראגן : דיזש טייטש אין פסוק יא' : אונ' פסוק יב'
 ספריכט ער " זאת פטעינ נאנה והוא חטא רבינ נטא : "
 טוואל • דיזש איז אלזא פֿר טייטשט • אונ' היט דיא
 איסטעטער איז ער ווארן גלילט דאס ער פֿון פֿיל זינדן טרוג :
 אנהם • דיזש נאגט הטי' עבן פֿון דעם עבד פֿון וועלכֿן
 ביז הער געהנדלט אונ' גנאגט איז ווארן • דאס ער אונזר
 קרענק גטראגן האט אונ' אונז אונזר אישטאט ווילן דער
 טלאגן איז ווארן : אבר דיזש קענט הקיבה " שהוא אל
 אסר לא יכוב " ניט באזאט פֿון ישראל נאגן : דען בראשון •
 זען ישראל כל האללות וקייט זיין נא וויל נא הקיבה וואלן
 לראש לזמ העכסטן איבר אלי אונות • אונ' ער היבן וויא
 דברית כח" פֿון פסוק א' ביז פסוק יג' טייטש : דא עט
 הייטש • גאט ווערט אין לזמ הויבט ער היבן • אונ' אין
 ניט זעלן לזמ טוואלן : עט ווערט ישראל אלי לייט אויבן
 בלייבן אונ' ניט אונט דרוקט ווערן וויא איר נאלכט זיין
 אנדר ואל זעלבר נאך זען קעט : ווען אבר ישראל ניט
 פֿאלגט דיא טייטש גאטש אונ' זיין ניט וקייט כל האללות
 והחקיט הכתוביט בתורה נא טיקט הק"ב דיא תוכחה אונ'
 כל הקללות הכתוביט בתורה • וויא נאלכט גלייך פֿאלז אין
 פרטת כי תבא טייטש : אונ' ווען נון דעם נא איז דאס נא
 עובר זיין על התורה והאללות • ספריכט הק"ב לז ישראל •
 " וזה תזעק על שברך אנוש מכאובך על רוב עונך עלזא
 חטאתיך עשיתי אלה לך : " וואס שרייאטטו איבר דיין ברוך
 דאס ער טוועלליך איז • אונז דיא גרויט הייט זיינר זינדן •
 דרום דאס זייני זינדן נא מעכטיג זיין • האב איך דיר
 זייני זאלן גטאן • יראה ל' פסוק טו' • ווען דען נאחר זאת
 ישראל זיך בקערט אונ' תשובה גארה טוט • נא וויל הק"ב
 אין מערן • מער אלז זייני פֿאר עלטרן • אונ' ווערט דיא
 פֿולכן געבן אויך דיא פֿיינר ישראל וויא ידוע אויט דברית ל'
 אפסוק ה' ער ז' :

טוואל • נא נא וויל זיכט אויך ישראל נארי ניט טיקן •

פרק רביעי :

דט דאש זעלביג נאך גאטס אויס טפחוך דיא זינדן אונ' טטראפן אנדרר לייט גטראגן האט . נאך אילנדר טראגט נאך טראגן ווערט : וואה נפטך . איז ישראל דיא תורה וקיים . דא דערפון ווא פשיטא ניט לרות אונ' זכות לייזן וועגן אנדרי לייט איר און גרעכטיגקייט . ער ווערט אויך ניט מיט דיא פושעים גלילט דט ער פון פיל זינדן טראגן וואל . זונדרן גאט זעלט אין לומ העכסטן איבר אלי פֿעלער : טנית ווען ישראל דיא תורה ניט וקיים איז ווא אונ ער אלי תוכחות אונ' קללות לייזן . אונ זינר אייגן זינדן ווילן . ירויה 'ל' טו' אונ' קאן אלומא ניט אנדרי לייזן זינדן אונ' טטראפן טראגן . " אין חבוב אתיר עלמו אבית האסורית . " טוט ער תשובה גאורה ווא ווערט ער וועדר זינר נאך אנדרי לייט אירי חטאים ועונות לו טראגן האבן : דען אט כן וואט העטן דען ישראל פֿר יותרת פֿון אירי תשובה . זונדרן האבן זיך פֿיל מער אנהאט לו זיין . דאט זיא מיט אירי תשובה ווערן פועל זיין . דאט זיא הק'בה ווערט זעגן . אונ' אין גוטט טון מער אלז דיא פֿאר ענטרן . אונ' אלי קללות ווערט ער אויך דיא סגאים זיגן . ווא איר פֿאר הין אויס דברית 'ל' גועהן האבן : אונ' דאך זאגט הק'בה אין יסעיה נג' זעלבסט דאט זיין קנעכט ווערט פֿילר זינדן טראגן אונ' איז מיט דיא איבל טעטר אדר היסטעטר גלילט ווארן : דרום אונ פֿרייליך דיר עבד יהוה ניט דאט פֿאלק ישראל זיין . וואילא איז דוים גאלץ קלאר אונ' און ווידר טפיעכליך בוויין : אך אק עט איז דאך נאך קטה ווא דען לו בוויין איז . דאט דאך דעם . דער אונזרי קרענק גטראגן האט . קיין אנדרר אלז אטיח בן דוד לו פֿר טטין איז :

אנהא . דער נביא טפריכט פסוק ו' . " כלנו כלאן תעינו איט לדרכו פנינו וה' הפגיע בו את עון כלנו : " סאואל . אין טייטשן הייטסט . איר ווארן אלי פֿר ערט אלז דיא טאך איין איקליכר קערט זיך זיינט וועג . אבר גאט האט דיא טטראפן אאור אלז זינד אויך אין טון בגעגן :

אנהא . דא בקענט דער נביא דאט כל ישראל ווא וואל

אור לעת ערב :

אלו דיא אוואות העולם פֿר ערטי אונ' פֿר לארני טאָץ זיין .
אונ' דס הק'בה אור איר זינד אויף איינן האט בגעגן טון .
דער פֿון זיא אונ' . דיא דא פֿר ערטי טאָץ זיין . אונטער
סירן איז . זא קאן דיור קיין אנדרר זיין . אונ' דער
איינציג הירט פֿון דעם הק'בה גאט האט יחזקאל לר' פסוק
כג' דא ער טפריכט . " והקאתי עניתם רעה אחד ורעה
אתהן את עבדי דויד הוא ירעה אותם והוא יהי להן
לרעה : "

טאואל . אויף טייטט הייטט דיוט . אונ' איך ווערט
אין איינציגן הירט איבר זיא אויף ריכטן . דאס ער
זיא ווערט ווידן (נעאליך) זיין קנעכט דוד . דער ווערט
זיא ווידן אונ' ער ווערט זיא לזם ווידר זיין :

אנחם . דיור ווידר נון און בלי ספק דער משיח בן דוד
זיין . דען אין זיין טאגן זאל יהודה גהאלפֿן ווערן וזיא
בגבואות ירויה סימן כג' פסוק ו' טייט . אונ' דוד בן ישי איז
סוין פֿאר כזה וכזה וואות טנה גסטארבן . אונ' זיט זיין
עלטרן ענטלאפֿן : אונ' ווילן יטעיה הנביא כל ישראל
וואות בכלל פֿר ערטי טאָץ נענט . אונ' דעם יעניגן .
אויף וועלכן גאט דיא שטראף אירי אונ' זינדן בגעגן טוט .
קלאר אונטער שידט פֿון זיא אונ' . זא און דיור אויף
דען גאט דיא שטראף אונ' איר זינדן טוט בגעגן . קיין
אנדערר זיין . אונ' איר איינציג הירט אונ' רעה נעאליך
דער משיח בן דוד . ווילן נאנט קינדער איר איברג איז אויט
אלן מענטשן . אין דעם דיא אנדרי אונ' לויט פֿר ערטי טאָץ
זיין :

טאואל . שיקט ניד דען אלט וואול אויף דעם משיח אין
דעם גלן פרק . אונ' אויך ווען אן דאס פֿאר הער גיענדי
אונ' נאך פֿאלגנדי זיט אן זיכט :

אנחם . וואט פֿאר איין קטיא פטיטא : בכלל ובפרט .
דען ווען איר דאס פֿאר הער גיענדי אן זעהן זא פֿינדן איר
אין סימן נא' אונ' נב' . " נחמות גדולות טל ישראל : "
אונ' דיא הערליכקייט פֿון זיין אונ' ירושלים . דיא נאך לו
קינפטיג איז . זיא סוין אויבן בוין האב : אשם וגוור
דער נאך פֿאלגט פֿסוק יב' . כי לא בחפזן תלכו ובחמסה

פרק רביעי :

לא תלכון כי הלך לפניכם יהוה ואמספכם אלהי ישראל :

טוואל . דינט הייטט . דען איר לייט ווערט ניט אין גטווינדיקייט אויט גין אונ' נאך דורך פֿליהן ווערט איר ניט הין גין . דען גאט ווערט פֿאר אייך לייט איין הערליהן דער גאט ישראל ווערט אייער נאך ליהר זיין :

ונחם . נון דינט שיקט זיך אויף דיא לייט פֿון וולך האטיח דען אין זייני טאגן ווערט יהודה גהאלפֿן ווערן אונ' דינט איז זיין נאמן דאט איר ווערט רופֿן לז אים " יהוה לִדְקֵנו " וויא יראה כג' טטיט : " כהאי גוונא " שיקט זיך אויך נער וואל אויף אים וואט ישעיה נב' פסוק יג' פֿאלגט דא עט הייטט : " הנה ישכיל עבדי ירום וטא וגבה וואד : "

טוואל . דינט איז טייטט . נון איין קנעכט ער ווערט בגליקן ער ווערט ערהילט אונ' ערהויבן יוא נער הוך ווערן : ונחם . דינט איז דער תרגום יונתן ופרט וויא אויך דער ילקוט פֿון וולך האטיח . וויא אויך טוין פֿאר הין אן גפֿירט איז : עט זיכט אבר דיני נבואה לז ריק אויף דיא יסורים דיא פֿאר דען כבוד פֿאר גין . טנאאר וטלי יח' פ' יב' . " לפני כבוד ענה . " דיא דעוויטיקייט גיט פֿאר דער עהר . וכו' כן הייטט עט אין פ' יד' . " כאשר טוואו עליך רבינן כן וטחת ואיט וראהו ותארו ובעי אדם : "

טוואל . דינט איז פֿר טייטסט . גלייך אלז זיך פֿיל איבר דיר פֿר וואונדרט האבן :

ונחם . האלט שטיל איך וויל אייך דינט פֿאר הער רעכט ופֿרט זיין . נעמליך עט גיט אויף ישראל דיא בגלות האר זיין . פֿון דיא גטריבן טטיט אין פרשת " כי תבא והיית לחט ולשגיגה בכל העמים " וועלכט אויך טוין גטעהן איז אין גלות בבל . נון לענט ווייטער :

טוואל . אלנאז וואר פֿר דארבן זיין אן גיכט ווער אלז אייגער . אונ' זיין גטטאלט ווער אלז אנדרי לייט :

ונחם . נאך דיין נון קואט ער ווידר אויף דען כבוד . אונ' טמריכט פסוק טו' . " כן ייה גוימ רבינן : " דא פֿר טייטטן עטליכי דאט ווארט " ייה " רידן וואכֿן : אבר עט

אור לעת ערב

אוי און רעכט. דען אן פֿינדט עט ניט בכל האקרא דאט
עט לשון דבור הייטן זאל. נייארט עט קואט הער פֿון דעם
שרט "ניה" דאט הייטט טפּרילן. וויא זאלכט בייא
דעם כהן הגדול גברויכט ווערט. אונ' אלזאט טטיט אויך
אין אלכט ב' סי' ט' פ' לג' פֿון דער איזבל הרטעה דא
זיא יהוא האלך האט לאזן לזאט פֿענטער הונטר טאייטן
הייטט עט. "וי ודאה על הקיר ועל הסוסים:"

טאואל. דינט הייטט אויך טייטט. דאט פֿון איר בלוט
אן דער וואנד אונ' אן דיא פֿעערד גטפּרילט וואר:
אנחם. אלזאט טטיט אויך אין סי' טג' פ' ג' "פורה
דרכת לבי וטעמיט אין איט אתי ואדרכ' באפי וארמס
בחתי ויז נלחם על בגדי:"

טאואל. דינט הייטט. איך האב דען קעלטער אליינט
גטרעטן. אונ' דא וואר קיינר פֿון דיא פֿעלקר ויט ויר.
אונ' דורך ויין לארן האב איך זיא פֿר טרעטן אונ' לרטראפט
דורך ויין אויך גראט אונ' איר קראפט איז גטפּרילט ווייני
קליידר:

אנחם. דא ווערט פֿון דער גאולה אויט אדום גהאנדלט
וויא ויר זעהן אויט פ' א' דא עט הייטט. "וי זה בא
ואדום." ווער איז דינר דער פֿון אדום קואט: אלזאט
הייטט נון הִלָּה בבנין הפעיל זא פֿיל אלז טפּרילן וואכֿן.
אונ' איז דעם נאך דער וטעמעת הפסוק אין ישעיה נב' פ'
טו' אלזאט. "כן הִלָּה גויט רבים:" זא ווערט ער טפּרילן
וואכֿן פֿיל פֿעלקר. דינט טיקט זיך וואל על לזא גוג וואוג.
אונ' האבן ויר קייני אור נאך פֿון דעם פשוט האקרא אב לו
ווייכֿן. נעאליך דאט ויר דאט ווארט הִלָּה אנדרטט ער
קלערן. אלז ויין וטעמעת איז: נון פֿאלגט "עליו יקפּלו
אלכט פיהם." דיא קייניגי זיא ווערן איבר איט דאט אויל
לו טליטן: דעט גלייכֿן טטיט אויך איכה ז' פ' טג' "ירא
גויט ויבשו אכל גבורתם ישיחו יד על פה:"

טאואל. דינט לויט אין טייטטן אלזאט. דיא פֿעלקר
זיא ווערן עט זעהן אונ' זיא ווערן פֿר טעמעת ויין וועגן אלי
אירי טטערקי. זיא ווערן דיא האנט אויך דעם וואנד
ליגן:

פרק רביעי :

וּמַחֲמָה . פֶּעֶרְנֵר זָאָגט אױךְ יִשְׁעִיָּה בְּמִיּוֹן נָג' פ' א' .
 " מִי הָאָמִין לְשׁוּעָתָנוּ . " וְעַר הָאָט גְּלוּיבֶט וואָס מִיר
 גִּהְעֶרֶט הָאָבן : דאָ אױז אױט דִּינֶם פֶּסוּק נִיט לֹו בױיִן .
 דאָס דִּיא אַמּוֹת אָדֶר אײן אַנְדֶּרֶר . הִיעֶר אַונ' אײן דִּיא
 נאָך פֶּאַלגנדי פֶּסו' רִידֶט . אױסֶר יִשְׁעִיָּה . דֶּער רִידֶט
 בִּלְטוֹן רבי' וְעַר הָאָט גְּלוּיבֶט וואָס מִיר גִּזָּאָגט הָאָבן . ווִילֵן
 עַר אַנְדֶּרִי נְבִיאִים אַונ' בֶּר יִשְׂרָאֵלִים מִיט כּוֹלֵל אױז . אָדֶר
 אײן טֵלִיסֶט : ווִיטֶר טֶפֶרִיכֶט עַר אײן פֶּסוּק ב' . " וְעַל
 כִּינֹק לִפְנֵי וְכֶשֶׁרֶשׁ מֵאֶרֶץ לִיָּה : " דֶּען עַר אױז אַונ' אײן
 יונג לִוְיִיגֶלֶן פֶּאַר אױט אױךְ גִּטֶּאָמֶן . אַונ' אַונ' אײן וואָרלֵן
 אױט אײן טֶרוֹקֶני עַרד : גִּלְיָכֶר גִּטֶּטֶאָלֶט זָאָגט דִּינֶר נְבִיא
 פֶּון מֶלֶךְ הָאִשִּׁיחַ אײן מִיּוֹן יא' פֶּסוּק א' . " וְלֹא חָטָר מִגּוֹעַ
 יִשִּׁי וְלֹא מִשְׁרָטִיו יִפְרֶה : "

טאָוּל . דִּינֶט לֶעוֹי אײךְ אײן טֵיטֶטֶן אַלֶּזֶז . עַט וְעֶרֶט
 אײן טֶטֶאָב אױט גִּין אױט דֶּעמֶן טֶטֶאָמֶן יִשִּׁי . אַונ' אײן יונג
 בִּיאֶלֶן וְעֶרֶט אױט נִין וואָרלֵן פֶּרֹכֶט באָרן .
 וּמַחֲמָה . וואָס אַלֶּזֶז יִשְׁעִיָּה נָג' פ' ב' טֵטִיט דאָס טִיקֶט
 זִיךְ גֶּאָר נִיט אױךְ יִשְׂרָאֵל אײן גֶּעגן וְעֶרֶטִיגן גִּלּוֹת . דֶּען דאָ
 אױז יִשְׂרָאֵל גֶּאָר נִיט ווִיא אײן יונג לִוְיִיגֶלֶן . אָדֶר יונג
 בִּיאֶלֶן . וְאָדֶרֶן ווִיא אײן אַלְטֶר בױט אָדֶר טֶטֶאָמֶן : אָבֶר
 אױךְ מֶלֶךְ הָאִשִּׁיחַ טִיקֶט עַט זִיךְ זַעַר וואָל : דֶּען פֶּון דֶּעמֶן
 טֶפֶרִיכֶט דֶּער נְבִיא ווִיטֶר אײן דִּינֶם פ' ב' דאָס עַר לֹו עֶרֶטֶט
 קײן גִּטֶּטֶאָלֶט נאָך אַן זַעַהן הָאָט . אַונ' אײן פֶּסוּק ג' .
 דאָס עַר פֶּר טֶמֶעֶהֶט אױז אַונ' אײן וואָן פֶּון ווִיא טֶאָג אַונ'
 מִיר הָאָבן אױט נִיט גִיאַכֶּט : דֶּאָרױךְ פֶּאַלגֶט נון פ' ד' .
 " אֲכִן חֲלִינוּ הוּא נֶטֶא וְגו' . " פֶּר וואָר עַר הָאָט אַונֶר
 קֶרעֶנֶק גֶּטֶרֶאָגן . וְעַלֶּלֶן פֶּסוּק אױךְ אַונֶרִי מִפֶּרֶטִים אַונ'
 רֶעכֶּטִי חֲכָמִי הִדְקִדּוֹק וואָקֶרא פֶּון מֶלֶךְ הַמִּשִּׁיחַ פֶּר טֶטֶאָנֶדֶן
 אַונ' מִפֶּרֶט גױעֶן הָאָבן . ווִיא מִיר לֹאעֶלֶה אַן גֶּפִירֶט הָאָבן .
 דֶּט זִיא פֶּה אַחֶד גִּזָּאָגט דאָס דֶּער מֶלֶךְ הַמִּשִּׁיחַ זאַל יִסּוּרִים
 גְּדוּלִים לִידֶן אַומֶן אַונֶרִי חֲטָאִים ווִילֵן . דֶּאָרױךְ פֶּאַלגֶט דֶּען
 נון פֶּסוּק ז' . אײן וְעַלֶּלֶן פֶּון זִינֶר גְּדוּלֶט אַונ' נֶפֶטֶטֶט
 טֵטִיט . דֶּען אַלֶּזֶז זָאָגט דֶּער נְבִיא " נָגֶט וְהוּא נֶעֱנֶה וְלֹא

אור לעת ערב :

יפתח פיו כסה לטבח יובל וכרחל לפני גזירה כאלוה וזא
יפתח פיו : “

טאוואל . אין טייטשן הייטש עט . ער וואר בלוואונגן
אוי גפייניגט גלייך וואו עפֿנטי ער זיין אויל ניט . גלייך אלז
איין לאמ דאט לור שלאכטונג ווערט גפירט אוי אלז איין
טאך דאט טטום איז פֿר זיין מער אוי ער ווירד ניט עפֿן
זיין אויל :

אנחם . דינש איז יוא אייני גרויט אהבה . דאט דיור
רועה אחד וויט זא גרויט גרולט אלי יסורים אוי שטראך
פֿון וועגן אונזר זינדן ערטראגן האט : עט פֿאלגט נאך
ווייט אין פסוק ח' . “ העלר ווואטפט לִקח ואת דורו וזי
ישוחח כי נגיר ווארן חייט ופטע עזי נגע זא : “

טאוואל . דינש הייטש אין טייטשן אלזא . דאט ער איז
אויט דען אויך גהאלטן ארט אוי פֿון דען גריכט ווארן גנוזן
אוי ווער קאן זיין גבירד אויט שפרעכֿן . דען ער איז ווארן
פֿר טניטן פֿון לנד דער לעבנדיגן . וועגן דיא היטטאט היינט
פֿאלק איז דער פֿלאג לז זיא גוועטט :

אנחם . עט דארף יוא דער וואך הוסיח ניט איז
פֿארט אימ אויך גהאלטן ארט אוי אין גריכטי . דא ער
ווערט בלוואונגן אוי גפייניגט פֿר בלייבן . דען ער אז
פֿיל ווער ערהילט אוי ער הויבן . יוא זער ערהויבן ווערן .
ווא איז טוין אויט טיין נב' פסוק יג' געהן האבן : דאט
אבר אין אייערי טייטטי עטריט וארבע פֿר טייטטט איז .
ווער קאן זיין גבירד אויט שפרעכֿן . דינש העלטי וואו
בעטער זא פֿר טייטטט ווערן . ווער קאן זיני לייט אויט
שפרעכֿן : טנאאר דניאל ז' . “ טלונה טלון עלמ די זא
יעדה וולכותה די זא תתחבל : “

טאוואל . דינש איז פֿר טייטטט . זיני גוועלטונג איז
אייני גוועלטונג דיא דא ניט זאל ווערן אב גטאן . אוי זיין
קיניג רייך ווערט ניט פֿר דארבן ווערן : אך ורק וואט זאל
דען דינש הייטש . פֿון וועגן דיא היטטאט היינט פֿאלק איז
דער פֿלאג לז זיא גוועטט . לז וועלכֿן לייטן בלשון רביט איז
דען דער פֿלאג גוועטט :

פרק רביעי

אנחת . לו היין פֿאלק טפריכט דער נביא איז דיא פֿלאג
 בדין פֿון רעכטט וועגן גווען : אן קאן דאט פֿאר הער
 גיענדי דער לו נעאן ווען דער נביא זאגט . ער איז ווארן
 פֿר טניטן פֿון דעם לאנד דער לעבנדיגן . וועגן דיא וויטטאט
 היינט פֿאלק . לו דעם דיא פֿלאג וואר . אדר דעם דער
 פֿלאג גבירטי פֿון רעכטט וועגן : עט קאן אבר אויך דט
 ווארט " לאו " דט פֿר טייטטט איז . לו זיא . פֿר
 טטנדן ווערן בלטון יחיד דאט עט הייטי . לו זימ . נעאליך
 לו דעם רועה אחד ווייל הק'בה דיא זעלבי האט אויך אין
 טון בגעגן : דען על פי הדקדוק ווערט " לאו " גברויכט
 בלטון רבי' ובלטון יחיד : לאטל עט ווערט דאט ווארט
 " לאו " בלטון יחיד גברויכט יטעי' וד' פסוק טו' דא עט
 הייטט . " עטהו פסל ויסגוד לאו : "

טוואול . דינט איז אלזא פֿר טייטטט . ער האלט איין
 גטניטן בילד דער פֿון אונ' קניאט פֿאר דעם זעלבן נידר :
 אנחת . דא זיכט איר נון דט דאט ווארט " לאו "
 אלזייר בלטון יחיד טטיט . דען עט גיט אויך דאט גטניטן
 בילד : זכאו כן טיקט עט זיך גאר וואול היער . דאט עט
 איז לטון יחיד אונ' גיט אויך דעם רועה אחד אונ' איז
 דער פרוט הפסוק אלזא . וועגן דיא וויטטאט היינט פֿאלק .
 איז דער פֿלאג לו זימ גווען . ווייל גאט דיא טטראף אונזרי
 זינדן האט אויך זימ טון בגעגן : לוואר עטליכי היינן
 דער נביא העט גטפראכֿן דיא לדיקים ווערן גפלאגט אונ
 דיא רשעים אירי זינדי : אליין אונ גלייך אדרבה דער נביא
 האט יוא גזאגט . איר ווארן אלי פֿר ערט וויא דיא טאך .
 דא היינט ער זא וואול דיא לדיקים אלז אויך דיא רשעים .
 דען ווער איז איין גרעטער לדיק אונ' בעל תשובה גווען אלז
 דהאע'ה אונ' דער האט דאך גטפראכֿן אין תהלים קיט'
 " תעיתי כסה אבר בקט עבדך : "

טוואול . אין טייטטט הייטט דינט . איך בין פֿר ערט
 גלייך אלט איין פֿר לארן טאך זייא דאך דיין קנעכט זוכן :
 אנחת . אונ' זא איז אויך גאר קיין בן אדם אן חטאית
 ויא זוכים א' סימן ח' פסוק וז' טטיט . " כי אין אדם
 אשר לא יחטא . " דען עט איז קיין מענטש דער ניט

זאָר לעת ערב :

זינדיגט : עבן אלזא שטיט אויך אין קהלת ז' פ' כ' .
 " כי אדם אין לדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא : "
 שמואל . דינס הייטט . פֿר וואר דא איז קיין מענט
 רעכט פֿערטיג אויף ערדן דער גוטט טוט אונ' גיט זינדיגט :
 אנחמ . אונ' נאך דיין פסט האט הק'בה אפֿילו דער
 לדיקים אירי חטאים . אויך טון בגעגן אויף דען אייניגן
 הירט . אונ' איז דער פלאג אירי זינדי אויף אים גקומן .
 ווילן זיא אויך חטאים אן ניד האבן וויא אנדרי בני אדם :
 שמואל . נון פֿאלגט אין פסוק ט' . אונ' עט האט ניד
 בגעבן דורך דיא ביי ווילטן זיין גראב . אונ' דורך דיא רייכֿן
 אין פֿילרלייא טויט . שיקט ניד דען דינס אויך אויף אשיח
 בן דוד דער איביג לעבן אונ' רעגירן זאל בלי קל' :
 אנחמ . קאן דען השי' גיט וחייה ותינת זיין : אויף
 אשיח בן דוד אבר שיקט ניד גאר וואול וואט נאך פֿאלגט . " על
 לא חטא עשה ולא מראה בפיו : "
 שמואל . אומ ווילן דט ער קייני פֿלטיקייט גטאן האטי
 אונ' דאט קיין טלעהפֿטיקייט איז אין זיינע מאד גווען :
 אנחמ . זא וואו ער אליין בלי חטא ועון זיין . כדי ער
 אלר אנדרן זינדן טראגן קענט דען אט לא כן וואטי ער אומ
 זיין אייגי זינדן ווילן פֿר פֿלונכט זיין וויא דברית כז' פ' כו'
 טטיט . ווייטר פֿאלגט אין פסוק י' . " ויהוה חפל דכא'
 החלי אט תשימ אטמ נפשו יראה זרע יאריך ימים : "
 שמואל . אין וויינר ביבל לעזי איך . דרום דאט גאט
 בגערט האט לו פֿר שטויסן אים אין דער קרנקייט אלז דא
 זיין זיל ווערטט שטעלן פֿאר איין טולד אפֿער זא ווערט ער
 זאאן זעהן . אונ' ווערט וואכֿן דיא טאגן ערלענגן . אונ'
 דיא בגערונג גאטט ווערט דורך זיין האנט בגליקן .
 אנחמ . דינס זייגט יוא אן דאט הק'בה דעמ רועה
 אחד זיין נפש לומ שולד אפֿער אונ' אונז לור כפרה גטטעלט
 דא דורך אונזרי חטאים אויף גהויבן ווערן וויא דורך דעמ
 קרבן אטמ אין בית האקדש דיא זינדן זיין אויף גהויבן
 ווארן . וויא ויקרא ה' טטיט : אונ' עבן דיא קרבנות
 האבן וואו גווען דאט דער אשיח בן דוד דאט איינליגי אונ'
 רעכטי קרבן אטמ וחסאת זאל ווערן . אונזר אלי זינדן

פרק רביעי :

אויף' לז היבן . ווען השי' דיא שטראף פֿון אונז נידן אויף
 אינ טוט בגעגן פ' ו' דט זיא אונז פֿר געבן ווערן ווען
 איר זאלט אין תשובה גאנצ ווארן זיין : ווען נון דער
 נפֿש דט אייניגן הירטן איז איין טולד אפֿפֿר גווארן . נא
 וואו ער דער נאך איביג זעבן . אונ' איינן זאמן שווען :
 דא פֿון אין תהלים כב' פ' לא' אלזא שטייט . " ורע
 יעבדנו . " איין זאמן ווערט אינ דין . וועלכט רשי' פֿון
 ורע ישראל ופרט איז : דיין דינטט האפֿטן זאמן ישראל
 דער ניד בקערט פֿון דיא היסטאט ווערט דער אייניגן הירט
 היט פֿריידן זעהן אונ' אין זאריך ימים זיין בעולם הבא :
 שוואל . וואס איז דען דיא בגערונג גאטט . וועלכט
 דורך דיא האט פֿון דעם אייניגן הירטן ווערט בגליקן :
 ונחמ . דייט איז וואס יחזקאל לג' פ' יא' שטייט .
 " אור אליהם חי אני נאם אדני יהוה אט אחפֿול באות
 הרטע כי אט בשב רטע ודרכו וחייה : "
 שוואל . אין איינר ביבל לעיז איך . נאגי לז זיא .
 נא ווארהאפטֿיג אלז איך לעבי אויב איך וואלז בגער אן דען
 טויט דעט ביי ווילטן נייארט (דט איז איין בגער) אלז ניד
 דער ביי ווילט אונ קערט פֿון זיינ וועג דט ער לעבט :
 ונחמ . אונ' דייט וואו דא הער בגליקן ווילז זיינ זיל פֿון
 גאט לזם טולד אפֿפֿר גשטעלט ווערט : פֿערנר זאגט גאט
 פ' יב' . " וועלז נפֿשו יראה יטבע בדעתו ילדיק לדיק
 עבדי לרבינ ועונותם הוא יטבול : " דייט האט אין אייער
 ביבל בלזון אטכנו גאר קיינר הבה אונ' פֿירוש . דייטליכר וואג
 עט אלזא פֿר טייטשט ווערן . פֿון וועגן הידיקייט זיינר
 זיל ווערט ער זעהן . דאט ער זאט ווערט דורך זיין ער
 קענטניס : ווערט רעכטפֿערטיג זאכֿן דער רעכטפֿערטיגער
 (נעוילך זיין קעכט .) פֿיל ווענטן . אונ' איר און
 גרעכטיקייט ווערט ער טראגן : " יענותם הוא יטבול . "
 דייט לזון כפרה וואו דער בעל הערוך מרייבט . " כל
 אקום שהוא אור הריני כפרתו והו פֿרושו הריני באקומו לטבול
 עונותיו : " דאט איז טייטש אלז האלדן וואו איינר
 טפֿריכט . זעהי איך בין פֿר דעם איין כפרה איז נא פֿיל .
 זעהי איך בין אן זיין שטעל לז טראגן זיין נידן :

אור לעת ערב •

טאואל • אונ' ווא איז נון דער רועה אחד משיח דיא
כפרה פֿאר אונזרי זינדן • דאט ער אונז רעכט פֿערטיגט
דורך סליחת העונות • ווען מיר אין תשובה גאזרה דעם
זעלבדיגן פֿאר אונז כפרה ערקעקן :

מנחם • גאר רעכט : ענטליך ישעיה נג' פ' יב' טפריכט
הק'בה פֿון זיינע קנעכט • " לכן אחלק לו ברבים ואת
עלזאית יחלק טלל : "

טאואל • דיוט לעזי איך • דרום וויל איך אים לו טיילן
פֿון פֿיל • אונ' ער ווערט דיא טטערקן אלס איין רויב
טיילן :

מנחם • דיוט טיקט זיך אויך גאר וואול אויך מלך
המשיח נעמליך נאך מלחמות נוג וואג : עט ווערט אבר
ווידר ער אינערט ווא דיא יסורים זיין פֿאר הער גגגן :
דען ווא לען מיר דא זעלבסט אין פ' יב' ווייטער • " תחת
אשר הערה לאות נפשו ואת פשעים נאנה והוא חטא רבים
נשא ולפשעים יפגיע : "

טאואל • דיוט איז אלזא פֿר טייטסט • אום ווילן דט
ער זיין זיל אויס גטטערלע האט אום לו טטערבן • אונ'
איט דיא איסטער איז ער ווארן גזילט • דט ער פֿון פֿיל
זינדן גטראגן האט • אונ' אום דיא איסטער גבעטן האט :
מנחם • דארויך פֿאלגט בלי ספק טאחת זיין דא פֿון
דער נביא פֿערנר אין פרק נד' פ' א' זאגט • " רני עקרה
לא ילדה פלחי רנה ולהלי לא חלה כי רבים בני שואה ומני
בעולה אור יהוה : "

טאואל • דיוט פסוק לויט אלזא • זינגי פֿריליך דוא און
פֿרוכטבארי • דיא ניט גוואונן האט • מאך איין גשאל
איט פֿריליך גזאנג • אונ' יוכלי דיא קיין קרענק דער
גוויננג האט גהאבט • דען דיא קינדער דער פֿרווישטי זיא
זיין מער אלז דיא קינדער דער באאנטי זאגט גאט :

מנחם • דאט זעלבדיג גאנלי קאפיטל האנדלט קלערליך
פֿון דער גאולה אחרונה דיא דורך דען מלך המשיח גשעהן
ווערט אונ' נאך ניט איז ערפֿילט ווארן • דען אן זעהי נור
אן פסוק ט' אונ' ווייטער • דא טטיט " כי מי נח זאת לי
וגו' • " לעזט נור דיזי פסוקים לו טייטט :

פרק רביעי :

שמואל • דיני הייטן ביא איר אלזא • דען עט זאל איר
 זיין אלז דיא וואסער פֿון נח דא איך שווערסט דט דיא
 וואסערן פֿון נח ניט מער איבר דיא ערד זאלן גין • אלזא
 האב איך גשווארן • דט איך ניט אויף דיק לירנן נאך אן
 דיק אן שרייבן ווער : דען דיא בערגי זיא ווערן ווייכֿן •
 אונ' דיא היך זיא ווערן אנטגלייטן • אבר וויין גאד זיא
 ווערן פֿון דיר ניט ווייכֿן אונ' דאט פֿר בונד וויינט פֿרידט
 ער ווערט ניט אנטגלייטן • זאגט גאט דיין ערבארער :
 דוא עלינדיגי • גסטורשטי און גטרויטטי • נוא איך וויל
 דיין פֿלוצר שטייגער פֿון שווארצן ליגן • אונ' דיין גרונד
 איט שאפֿירן • אונ' דיין פֿעשטער וויל איך אויט קארפֿונקל
 האבֿן :

ונחם • לענט אויך נור אויף טייטש פ' יד' :
 שמואל • דוא ווערטט דורך גרעכטיקייט בפֿעשטיגט
 ווערן : זייט גפֿערנט פֿון פֿר לוקוג • דט דוא דיק ניט
 בדארפֿטט לז פֿירלעטן • אויך פֿון ברעכניט דט זיא ניט לז
 דיר גנאהט :

ונחם • דאט אלט איז בבית שני נאך ניט ערפֿילט אונ'
 און דער האלבן נאך ערפֿילט ווערן דורך אלץ האשיח נאך
 דעם ער פֿאר הער אונטער דיא אונגעניט איז גווען אפני
 שהוא נאי מלוגע • וויא איר פֿאר הין אויט סנהדרין גלען
 האבן :

שמואל • לפי זה און דער אשיח שוין מלוגע זיין גווען
 עהיר זאלעט אין דער גארא איז גטריבן גווארן אונ' אלזא
 און דיא שבוע אדר וואלי אויך שוין לענגסט פֿר גנגן זיין •
 דיא גאט בטשיאט האט • דא פֿון אין ילקוט גטריבן איז •
 וויא איר פֿאר גועהן האבן : אונ' און זיין גוף גמ כן פֿר
 דערט זיין כעל • וויא איר עבן דא זעלבסטט אין ילקוט גלען
 האבן : זאלט עט וואלז ביאי ישעיה הנביא גשעהן זיין •
 דער וויל ער רידט בלשון עבר • פֿר וואר ער האט אונז
 קרענק גטראגן :

ונחם • איך זעהי וואלז • זייט איר וואלז • דט איר קיין
 סוגיות האקרא פֿיל ווייגער סוגיות הדקדוק פֿר שטיט : איר
 אונט קודם כל דבר וויטן • דט דיא נביאימ גאר אפֿט רידן

אור לעת ערב :

בלשון עבר פֿון דינגן דיא נאך להבא אדר אינט לױ קינפֿטיגי
גטעהן זאלן וכן להיפך : זאלט אױן ישעיה טױ פ' א' שטייט :
” וטא מאב כי בליז טרד ער וגו' : ” לענט עט אויף טייטש
זא ווערט איר עט בעסר מבין זיין :

טוואל * דיא שווערי זאטט דער נבואה אויף וואב * דט
אין דער נאכט איז ער וואב פֿר וויטט * זיא איז ווארן פֿר
שטיין :

אנחם * דא זעהט איר נון בכאן רידט דער נביא בלשון
עבר * ער וואב איז פֿר וויטט * אונ' זאלט דאך נאך
ערשט קינפֿטיג פֿר וויטט ווערן * ” עלה עבר באקומ עתיד
כדרך הנבואות * ” דט פֿר גנגי ווערט געזלט פֿר דט לױ
קינפֿטיגי וויא דער סדר פֿון דיא נבואות איז * זאגן חכמי
הדקדוק : דען הק'בה האט דיא נביאים דט לױ קינפֿטיגי
דינג בחזון גלייגט : וכו' כן האט ישעיה אויך גזאגט
” ונראה * ” אונ' אלז איר אין אן זעהן * געוילך דען
אטיח סימן נג' פסוק ב' :

טוואל * זאלטי אבר ניט אין נאך פֿאלגנדר זייט דער
זלך האטיח גבארן זיין * אונ' דיא יסורים פֿר אונזרי עבירות
גליטן האבן :

אנחם * ברוך וזכיר נשכחות * איך עראינרי זיך דט
איך אין פרוש איבר פרטת וילא יעקב בייא דיא ווארט
בכל יחם הלזן אלזא גלען האב * ” א'ר טוואל בר נחמן
אניין אתה אומר בו ביום טגולד וטיח בו ביום חרב בית
האקדש טג' בטרם תחיל ילדה בטרם יבא חבל לה והאליטה
זכר וי טאע כזאת וי ראה כאלה * בטעה שנחרב בית
האקדש לעקו כילדה טג' כי קול כחולה שזעתי לרה
כאבכירה * ” בקינר הייטש עט זא פֿיל אויף טייטש * עט
האט גזאגט ר' טוואל בר נחמן וואו הער זאגטט * דט אן
דעט טאג דא גבארן איז אטיח * אן דען זעלביגן טאג
אויך איז דאט בית האקדש חרוב גווארן : דרויף איז דער
תנאי אטיב ווייל גרייבן שטייט ישעיה טױ פסוק ז' עהיר זיא
גווינגטנויט האט וואר זיא גוויק * עהיר אירי וויאן קוואן
וואר זיא ערלויזט פֿון איין מאנט בילד : ווער האט זאלכט
גהערט * ווער האט דעט גלייכֿן גזעהן : אין דער שטונד

דא פֿר וויסט גווארן איז דאס בית האקדש * האבן זיך
גסריאן וואס איין גווינן : וואס יראה ד' פ' לא' טטיט *
דען איך הער איינע טטיט גלייך אלס איינע ווארן * איין
לייד * אלס איין ערשטלינג אין קינדט ניטן :

טאואל * גאט על פי זה וואו דער משיח אויך גבארן זיין
קודם חרבן בית שני ווייל עס הייסט טרם עהיר זיך גווייניגט
ניט האט וואר זיך גווינן :

מנחם * ער האט גבארן זיין ווען ער וויל * וואס נפקיה
מניה ער ווערט זיך דאך ערשט באחרית הימים מגלה זיין
אום לו ערליין ישראל אויס זיין לרות וגלות האר * גלייך
וואס מרע' גבארן וואר אום' לעבטי באזריט ובאדין אום'
איבר איינע לאנגי לייט נאך דינע טאגן איז ער ווידער נאך
מלריט גקומן על פי הדבור של הק'בה דאס ער בני ישראל
אויס מלריט פֿירן זאל : עבן אלזאס ווערט זיך אויך דער אלץ
המשיח מגלה זיין דעם הויז ישראל אום לו זיין איר גואל
דורך זיין אייביגי הייליג * אום' אום' אויף לו ריכטן דאס
מלכות * וואס דער תרגום שרייבט אין איכה ד' פ' ה' *
” ואת משיחא ד'ישראל ד'טאיר מין קדם חובי ד'כנסתא ד'ליון
לך עתידא מלכות לאיתי וייתי שלטנא קדאשא למלכות כנסתא
ד'ירושלם : “ דינע הייסט אויף טייטש * אום' דאס משיח
פֿון ישראל * דער דאס פֿר בארגן ביסט פֿון וועגן דיא
זינדן * דער פֿר זאמלונג פֿון ליון * לו דיר ווערט לו
קינפֿטיג דאס קייניג רייך קומן * אום' דאס ווערט קומן דיא
ערשטי גוואלט לום קייניג רייך דער פֿר זאמלונג ירושלי' :
טאואל * קאן מן אבר וואל זאגן ווען דיא גאולה זיין
ווערט :

מנחם * דאס איז אום' נסתר * וואס רבי מנשה בן
ישראל אין ספר וקוה ישראל סי' טז' בווייזט : אלזאס איז
דינע איין דבר שאי אפשר לדעת לבני אדם : רק לאנש
אום' נור אלינגד תשובה גאורה טון * בבטחון ובאהבה ווייל
איר גוויס בטוח זיין דאס דער אלץ המשיח אלי אומרי
קרנקייט אום' טאמערלן פֿון וועגן אומער עבירות * האט אויף
זיך גנומן * אום' הסי' האט אויף אים טון בגעגן דיא
טראץ אלי אומרי זינדן דאריין איר אלי פֿר ערט ווארן וואס

אור לעת ערב :

דיא טאף * אונ' ניאאנד העט קענן ערטראגן אונזר יסורים
 פֿון וועגן דיא שטראפֿן אין דער תורה * דער מטיח אבר
 האט זיך פֿר לייכטערט פֿון אונז אונ' גלאדנט אויף זיך : נא
 זעהן זייר היער ניט אלזיין דען חרון אף טל הק'בה ווידר
 אונזר עבירות ווגדרן אויך זייני גרויסי אהבה לו אונז אלן *
 אלז ער דיא שטראף פֿון אונזר אלז זינד האט אויף דען
 מטיח זון בגעגן * אונ' האט דען נפש פֿון מטיח פֿר איין
 קרבן חטאת גשטעלט * טל' ישעיה נג' " אט תשימ אטמ
 נפשו וגו' : " דיא הער גהערט אויך וואט רטב'י בזהר
 טאות דף לח' אין אן גפֿירטן ארט גאגט האט : " וכד
 הו ישראל בארעא קדישא באינן פולחנין וקרבינין דהו עבדי
 הו מלוקין כל אינן זרעין זיסורין מעלואה השתא מטיח מלוק
 זון מבני עלואה : " דט הייטט * דא ישראל אין הייליגן
 לנד ווארן * הבן זיך דורך אירן גאטט דינטט אונ' אפֿער *
 דיא זיך גטאן האבן דיא זעלביגי קרענק אונ' יסורים אב
 גווענט פֿון עולם * אינזאד אבר איז מטיח זיך זעלבסט אב
 ווענדן פֿון דיא מענטשן אין דער וועלט : אך ורק ווען דער
 בן אדם אין עולם קיין תשובה גאזרה טוט * אונ' קוואט
 אויך אזוי איז זייני חטאים גדולים אויט דינר וועלט * דא
 איז ער בגהינם איין טווערן עונט מקבל וויא דא פֿון רטב'י
 עבן בנה המק' נאך ווייטער זאגט : דרום זאלן זייר איז
 מורא הבן מפני חרון טל הק'בה * אונ' ביטן זונם חסד *
 אונ' זונם בשאפֿונג איינט נייאן הערלן וויא דהאע'ה האט
 גבעטן אין תהימ נא' פ' יב' : דא בייא אבר אויך באזונד
 טלואה מאזיין זיין דט מטיח דאט עול הברזל פֿון אונזרי
 עבירות אויף זיך גזונן * כדי דט זייר ניט זאלן פֿר דערבן *
 וויא זייר אין ילקוט איבר ישעי' ס' גלענן האבן : זייר וואלן
 זון מהיום והלאה חרטה האבן איבר אונזרי עונות וחטאים
 שחטאנו וטעונו וטפטענו בבטחון ובאהבה וועגן זאלן גרויסן
 חסד טל הק'בה ומטיחו :

טאזאל * נא אדוני מ'ו איך דנקי בכל לבי פֿר דינן גוטן
 זיאוד דער נא וואלן אין פסוק גרינדט איז * אונ' פֿון
 אונזרי חטאים נא קלאר מפורש אונ' בלייגט איז :

פרק חמישי

מדבר על החרטה על האמונה שלמה וגם על
רפואת הנפש :

דאט פֿינפֿטי קאפיטל הנדלט פֿון דער חרטה * אדר ריזא *
אונ' פֿון ווארן גלויבן * אונ' פֿון רפואת דער נשמה :

שמואל * נון וויל איך בעזרת השם כל ימי חיי דען ילד
הרע נובח זיין בבטחון ובאהבת השי' דער ווילן וולך האטיח
איז אונט אונזר זינדן ווילן ווארן פֿר שטויטן יטעיה נג"ה :
אך מיר ווארן יא אזוי פֿר ערט אלז דיא טאנץ * איין איקליכר
קערטי ניד זיינט וועג נאך זיין ילד הרע * אזוי לנו כי חטאנו :
אבר השי"בה האט די שטראף אלז אונזר זינדן אויף אימ *
אויף דעם משיח * טון בגעגן * אונ' דורך זייני ביילן איז
אונז ווארן גהיילט : זאלטן מיר דען אינלונד נישט ביליך גאט
ליב האבן בכל לבבנו ובכל נפשנו * אונ' אזוי עבירות טונא
האבן בשנאה גאורה : נון וויל איך מהיום והלאה דיא תפלה
בכוונה גדולה טון * " ויהי רצון מלפניך יי' אלהי ואלהי אבותי
שתרגילני בתורתך ודבקני באמרותיך ואל תביאני לא לידי חטא
ולא לידי עבירה ועון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון ואל יטלט
בי ילד הרע והרחיקני מאדם רע ואחבר רע ודבקני בינר טוב
ובמעשים טובים וכוף את ילדי להסתעבד לך וכו' : " דען
נון זעהי איך וואזי טעמא דיא אנשי כנסת הגדולה דיני תפלה
האבן מתקן גוועזן :

אנחם * ווא רעכט מײן ליבר בחודר זה הדרך אשר תלך
בה : אין ספר עיר הגבורים דף יט' ע"ד שטיט * " אין
דברי התורה ותקיימין אלא באמית עלמו הוא שמוית כח
תאות : " דינט איז ווא פֿיל גוגט * נישאנד איז דיא תורה רעכט
וקיימ נישארט דער דא ניד זעלבסטן מוית איז * כלומר דער
דא מוית איז דען כוח פֿון זיינט ילד הרע : אונ' אלטא ווא מן
דען וואויל נעמליך דען ילד הרע לונג בית האדרט פֿירן * וויא

אור לעת ערב :

אין לקח טוב שטיט * וואו ווערן איר אלי אונזר עבירות טונא
האבן בטנאה גאזרה ווען איר גאט ליבן בכל לבנו ובכל נפשנו *
וויא דער פסוק זאגט אין תהלים לז' * "אהבי ה' טנאו
רע: "

טאואל * איר ליב האבר גאטט זייט פיינדן דאט
ביי:

אנחם * אן קאן אויך השי' בעזרתו ליב הבן בכל לב
ונפש ווען אן ביראת טאמט טועט איז אונז יכט דט גאט ווא
גוט אונז פרייטליך איז * ווייל ער דיא שטראף אונזר אלי
עבירות דיא קיין בן אדמ העט ערטראגן קעגן * אויף ניין
אטיח האט טון בגעגן דאט איר דורך זייני ביילן אערן
גהיילט:

טאואל * איך בין בלי ספק וואוין * דט דיא טכינה ויט
אטיח גאר פֿעטט אונז גווא וקושר איז אונז ויט אנדער
בהעפֿט דער ווייל נאנט קיין מענט האט גקענט ערטראגן אלי
אונזרי קרנקייטן אונז פייניגונג וועגן דער שטראפֿן פֿון דער
תורה: ער אבר דער אטיח האט זיא אלי גטראגן דט אונז
דורך זייני ביילן אונז וואונדן גהיילט אונז גהאלפֿן זאל ווערן *
כדי איר קענטן וקייט ניין דיא גבאט גאטט בלב חדש ובנפש
טהורה וועלכט איין נייאי בריאה גאטט איז ויז תהלים נא'
פ' יב' שטיט: אונז ישראל ווערט גהאלפֿן דורך גאט זעלבסט
אייני איביגי הילפי * ויז איר פֿאר הין אין ספר ישעיה
וילקוט גלען האבן:

אנחם * וואו טרייבט רשי' דא פֿון * אין פירוש איבר
דניאל ח' יד' דא דער פסוק זאגט "ונלדק קדש" טרייבט
ער "יגאלו ויטעו תטועת עולאית בזלך האטיח: " דט
הייטט ישראל ווערט ערלויט אונז גהאלפֿן ווערן דורך איין
איביגי ערלויט דורך דען קיניג אטיח: אונז ויז איר דען
זלך האטיח נעגן "אטיח לִדְקֵנו" * וואו נענט אימ אויך
דער פסוק בפירוש "יהוה לִדְקֵנו: " ווען ער טפריכט ירמיה
כג' "ביאיו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח וזה טאו אטר
יקראו יהוה לִדְקֵנו: "

טאואל * אין טייטשן זעני איך אלז * אין זייני טאגן
ווערט יהודה גהאלפֿן ווערן * אונז ישראל ווערט זיכרליך

פרק חמישי :

וואוין * אונ' דאט איז ניין נאמן דאט איר אימ רופן ווערט *
גאט איז אונז רעכט פֿערטיגער :

ונחמ * וואס איז ניטיג דאט מן היער דט ווארט (איז)
איין פֿליקט אין דען נאמן פֿון מטיח * דט מן אימ רופן
נאל * גאט איז אונז רעכט פֿערטיגער * דא ער בלסון
הקודט גענט ווערט " יהו' לִדְקֵנוּ * " גאט אונז רעכט
פֿערטיגער : איין אנדרט איז וואו דער פסוק אן דאט ווארט
(איז) ניט קענטי פֿר טטנרן ווערן * לאפוקי אבר היער קאן
אאן דען מטיח הפסוק וואו פֿר טטין * נעאליך דט מלך
המטיח הייטט * גאט אונז רעכט פֿערטיגער " מטיח דביקת
המטיח עמ הגוף ומטיח טלו : " גלייך וויא דער בן אדם
הייטט נפט חיה פֿון וועגן דיא דביקת הנפט עמ הגוף טלו :
איר האבן קיין רעות עטוואט מוסיף לו ניין * דאט דער
מטיח הפסוק ניט זעלבסט מיט זיך ברענגט * נאנטן
ווערט מן בטראפֿט * אונ' ליגן האפֿט בפונדן מטיח * :

טאואל * קאן אבר דער פסוק ניט אלזא פֿר טטנרן
ווערן * דט נעאליך מטיח ווערט דען מטיח נען " לִדְקֵנוּ * "
דט מטיח ניט היישי יהוה נאנדן אליין לִדְקֵנוּ אונ' יהוה ניא
דער קורא דער דא נעני לִדְקֵנוּ :

ונחמ * דיא טעמיט נעאליך מרכא טפחא מרכא פטיק
ומלוק דיא אין דער ארדנונג ווא נאך אנדר פֿאלגן וויא מן
אויך היער אין פסוק זיכט * דא נעאליך אלזא טטיט *
וזה־שמו אשר־יקראו יהוה * צדקנו : געבן דיא
הבנה דט יהוה לִדְקֵנוּ דבוק איז אדר לו נאמן גהערט : גלייך
וויא טאות יז' פ' טו' דער גלייכן לו נען * ויקרא שמו
יהוה נסי ער הייטט ניין נאמן ה' נסי דא בפינרן זיך עבן
פֿאלט נאלי טעמיט וויא היער יראה כג' וזה־שמו אשר־
יקראו יהוה * צדקנו : אונ' וויא אין יחזקאל אין לעזטן
סימן אונ' פסוק טטיט : ושם העיר מיום יהוה שמה :
דא גהערט יהוה טאה לו נאמן : ווייל נון דיא טעמיט עבן
ווא יראה כג' טטין וואו אויך יהוה לִדְקֵנוּ לו נאמן גהערן
דאך וואו מן דט ווארט (איז) פֿר טטין דא בייא * נעאליך
טאות יז' דט עט היישי * גאט איז איין נס * אונ'

אור לעת ערב :

יחזקאל סח' דט עט הייטי * גאט איז דארט * דען עט
האט נאנטן קיין הבנה ניט ווען אן זאגן זאל דער מזבח זאל
הייטן יהוה אונ' דיא טטאט זאל הייטן יהוה וגו' : אבר
היער יראה כג' קאן דער נאמן פֿון משיח גאר וואול פֿר
טטאנדן ווערן אן דט ווארט (איז) : דט ער נעמליך
הייטט גאט אונז רעכט פֿערטיגער מוטן דביקת השכינה
כנ"ל : עט האבן אויך טוין ריז' גלענט * דט דער מלך
המשיח ווערט גענט ווערן " יהוה : " וויא מיר זעהן אין
איכה רבתי דך סח' : דא ווערט גפֿרעגט : " מה טוין
טל משיח * דארויף איז ר' אבא בר כהנא משיב אונ'
טפֿריכט * " יהוה טוין טנ' וזה טוין אשר יקראו יהוה
לדקנו : " וכמו כן טרייבט אויך ר' אלטך איבר יראה לג'
ברך לח' ע"ב וויא מיר היער לען קענט * ומי יהיה :

טוואל * " ומי יהיה אשר יקרא לירושלים ליטבה כמה
דאמור דברו על לב ירוסלי' וקראו אליה הלא הוא יהוה לדקנו
הוא מלך המשיח כד'א וזה טוין אשר יקראו יהוה לדקנו ותוא
ע"י הנהגתו באטפט ובלדקה :

מנחם * דינט זייט מיר וואול מבין דט עט זאל פֿיל
הייטט * נעמליך דער אלטך פֿרעגט איין קטיא * ווער
ווערט דער זיין דער לו ירוסלים רופֿן ווערט אומ זיא לו
טריטטן * וויא גטריבן טטיט ישעי' מ' טפֿריך אויף דאש הערן
ירוסלי' * איז ער ניט גאט אונז רעכט פֿערטיגער : איז
ער ווידר דא רויף משיב * דער זעלביגי איז דער מלך
המשיח וויא גטריבן טטיט * " וזה טוין אשר יקראו יהוה
לדקנו : " אונ' אלמא ערקענט ר' אלטך * דט משיח ניט
אליין הייטט * נאנדן אויך באמת איז " יהוה לדקנו * "
וועלכט ער איז וועגן זייני רעגירונג אין רעכט אונ' רעכט
פֿערטיקייט :

טוואל * איך האב נאנטן גהערט * דט דיא לדיקני
אונ' ירוסלים אויך גענט ווערן בטן יהוה :

מנחם * ניט לאו דוקא * הערט איין וואל וואט דער
אלטך דא פֿון טפֿריכט אין זיין פֿירו' על ישעיה וב' דך לו'
ע"ג * " ואפטר טוא כל סוג הלדיקני יקראו בטוין טאט
כן מה יתרונו טל משיח טיקרא כה האמ גרע וכל לדיק

פרק חמישי

בישראל: " דיוט איז טייטש . עט איז היגליך דט ניט
אלי לדיקימ אינט גויין ווערן וויט דען נאמן גאטט גענט
ווערן: דען ווען דט נוא ווערי . וואט העט דען דער
אטיח פֿר איין יתרת דאט ער אלז גענט ווערט: נאל
ער דען גרינגר ניין אלז אלי לדיקימ בישראל עכ'ל: לואר
ווערט ירושלימ גענט . " יהוה שוה . " אבר דט קאן
ניט אנדרשט פֿר שטנדן ווערן אלז . גאט איז דארט
כנור:

שוואל . עט האט יוא אויך דיא שכינה גרואט אויך
אברהם אונ' ושה אונ' ויר האבן אין ילקוט גלען . דט
דער וטיח ווערט העכר ניין אלז אברהם ושה . אונ' דא
ישראל איז ערלייט ווארן דורך ושה אונ' אהרן אונ' דער
גלייכן אנדרי בני אדם ניין יוא דער נאך ווידרום קנעכטי
גווארן . וואסום זי וויל הק'בה ניין פֿאלק בעלזא ערליין דט
יזא ניט ווידר קנעכטי ווערן . " טנ' ישראל נוסע ביהוה
תשועת עולמי . " אונ' רשי' טפריכט דאך . " יושעו
תשועת עולמי באלך הוטיח: "

אנחם . דיא קשי' איז גוט . אליין דער תרגום איז
יזא ותרן: דען אין תרגום ישעיה וזה' ווערט דער פסוק
" ישראל נוסע ביהוה תשועת עולמי . אלזא ווארגט .
" ישראל יתפרק במישרא דיי' פורקן עלזא: "
שוואל . אכן נודש הדבר . ווילזא נוא איז ביהוה נוא
פֿיל אלז במישרא דיהוה . אונ' אויך נוא פֿיל אלז באלך הוטיח
כפי' רשי' אונ' איז אלזא הכל חד:

אנחם . כאו כן פֿינדן ויר אין תרגום שופטים ו' יב' יג'
דט " מישרא דיי' " נוא פֿיל איז אלז " טכנתא דיי' : "
דען דא זעלבסט שטיט . " וואתגלי ליה וואכא דיי' וואר
ליה מישרא דיי' בסעדך גבר חילא : וואר ליה גרען בבעו
רבוני ואית טכנתא דיי' בסעדנא וואו ערענא כל דא: "
דיוט הייטש . דא ערשיינט אימ (דעת גרען) . דער
ענגל גאטט אונ' נאגט לו אימ " מישרא דיי' " איז דיין
הילף דוא העלד: אונ' גרען נאגט לו אימ אך ויין הער .
ווען טכנתא דיי' אונר הילף איז ווארומ איז דען דט אלט
אונ' ווידר פֿארן: דא ניכט אן נון דארויס . דט אלט איינט

אור לעת ערב :

איז : דען דער מלאך נאגט לוי אימ . " וימרא דיי" בסעריך .
 איז ער וסיב . " ואית טכנתא דיי" בסעדנא : "
 שמואל . נוא וסיח איז יוא בן דוד . רק וימרא דיי'
 איז בלי ספק אלזא דובק עמ הגוף ונטשה טל דט עט
 הייטט " ישראל נוסע ביהו" אדר " וימרא דיי" דט
 איז באלך האטיח . אונ' דער הייטט אלזא " בפשוט יהוה
 לדרקנו . " גאט אונז רעכט פערטיגער . אונ' וואו אין
 פסוק פון דער גאולה גרעט ווערט . וואן ויר בייא דעמ
 פשוט בלייבן ווען אפשר איז . דען נאנטן קען אונז
 דיא גלחי" אין אלי נבואות ובלבל זיין . אונ' ווער
 אלט און גויס וואט דא פון באקרא גשריבן טייט .
 וויא ויר פאר הין אויך אלברייט טוין פיל וואל גלערנט
 האבן :

אנחם . דרום איז ישראל זעליג . ווילן ער ווערט ער
 לויט דורך גאט . דברית לג' פ' כט" דא פון טייטט אויך
 אין ילקוט חלק ב' תקענ' . " א"ר ואי וטה וקלט לישראל
 אטריך ישראל וי כאוך עמ נוסע ביהוה . ליהוה אין כתיב
 כאן אלזא ביהוה לאדמ טיט לוי סאה טל ווערט טני וזה
 עוטה נותן ועות ופודה אותה כך ישראל כביכול בזה המ
 נפדים בהק"בה . עמ נוסע ביהוה : " לוי טייטט . ר'
 ואי האט גאגט עט טוט וטה דט פאלק ישראל פרייזן
 וואול דיר ישראל . ווער איז דיר גלייך איר זייט איין פאלק
 ערלייט דורך גאט (עט איז גלייך) איין ווענט . וועלכר
 איין וואט פון ווערט טני האט . וואט טוט ער . ער גיבט
 געלט אונ' לויט עט דא ויט אויט . אלזא איז אויך ישראל .
 כביכול : וואו דורך ווערן זיא ערלייט . דורך הק"בה :
 דען ורע"ה האט גאגט . איין פאלק ערלייט דורך גאט .
 דברית לג' פסוק כט' :

שמואל . נוא נאג איך בשמחה . " שמע ישראל יהוה
 אלהינו יהוה אחד : ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועוד .
 ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל
 מאורך : "

אנחם . אגב גררא ווילן איך אייך וואט פון קריאת
 שמע נאגן דא ויט איר זעהן נאלט וואט פֿר סודות גדולות

דראן הענגן • אונ' ניין בעו"ה וויניג דיא רעכט כוונה
 האבן אדר וויטן וואט דער רעכטי סוד איז פֿון דיא תלת
 טאהן אדר דיא דרייז נאמן פֿון הק'בה דיא דריין פֿאר קואן •
 הערט איין ואלז לז וואט דער נזהר טרייבט בפרשת בא דף יח' •
 עמוד ג' ד' " דפוס קריאונא הא תלת טאהן אינאן היך אינאן
 חד ווע"ג דקריין אחד אינאן חד אלז בחינא דרוח קדשא
 אתיידע ואינאן בחינא דעינא לאנדע דתלתא אלן אחד ודא
 איהו רזא דקול דאטתאע קול איהו חד ואיהו תלת גוויין
 אשא ורוח" וויא וכלהו חד ברזא דקול וזא אינאן אלז חד
 אוף הכא יהוה אלהינו יהוה אינאן חד תלתא גוויין דאינאן
 חד • " דאט הייטט אויף טייטט • נוא דיא זעלביגן
 דרייז נאמן • " יהוה אלהינו יהוה • " וויא ניא ניין
 איינט • אונ' וויא איר אויך לען אחד • ניין ניא איינט :
 אונ' דיא זעלביגן ניין אין בועהונג פֿון רוח הקודש לז
 ערקען • אונ' ניא ניין דורך דעם גניכט דער אויגן לז דער
 קען דט דיני דרייז ניין איינט : אונ' דאט איז דער סוד
 דער שטיט דאט גהערט ווערט : דאט זעלבי שטיט איז
 איינט • אונ' איז דרייז גוויין • פֿיאר • אונ' לופט •
 אונ' דט וואטר • אונ' דאט אלז איז איינט : אלזא אויך
 היער " יהוה אלהינו יהוה " דיני ניין איינט • דרייז
 גוויין זעלבי איינט ניין • אין נזהר בראשית דף יח' ע"ג
 שטיט • " יהוה אלקינא יהוה אלן תלת דרגין לקבל רזא דא
 עלאה בראשית בר"א אלהי'ט : " דיוט הייטט • " יהוה
 אלקינא יהוה • " דט ניין דרייז דרגין אדר שטופן קיגן
 דעם גרויטן סוד " בראשית בר"א אלהי'ט : "

שמואל • נוא בין איך אלזא וואמן וואט דיא תורה
 הקדושה אונז גשריבן האט • אונ' וואט דיא חכאית גנאט
 האבן פֿון אבינא שבטאית אונ' פֿון ווארא אדר טכנתא אונ'
 פֿון רוח פֿיו טלז • דט הכל איין אליאה והויה איז אין
 אונטר טידליכען דרגין אדר גוויין : קען איר על פי עניות
 דעתנו דיין סוד גדול טלז ה' ורזא עלאה וויא אין נזהר
 שטיט • ניט אויט דעם טורט פֿר שטיין • דארפן איר עט
 אשמן זא טטכל האנשי יט בנו ניט פֿר ווערפֿן : " ועתה
 ידעתי בידיעה האוית" " דער ווייל זיך האמונ' והבטחון

אור לעת ערב :

והאהבה וחדש איז בנפשי דאז אמונה טוה איין וואס
אלהים איז אין מיין זין * דא דורך איך הכל אמונה בין וואס
הי' ע"י עבדיו הנביאים גרעט האט וואס אין ספר לקח טוב
אין דער לעהנדן טוה טייט : ובפרט דאז איך אמונה בין פון
יחוד אליאט * אונ" פון דער גאולה וקבול הגלות * אונ" פון אלז
עקריט : אונ" איך ערפארט דאז דא ביז אונ" איז הבטחון ותנה
נתנה וואס אלהים * דא דורך איך איך בלב נטבר ונדכא
אנחת בין סליחת עוונותי וחיי עולם הבא נישט על ידי לזקתי
ומעשי הטובים רק על רחמי ה' ועל זכות השם * אונ"
דאז ער אונ" בעולם הזה ווערט אספיק זיין די ספוקט * ער
ווערט זיינע הנט אונ" טון אונ" אלס פאר זעטיגן נאך זיין
וילן * וואס ער ווייט דאז גוט איז : דא ביז וואס אונ" איר זיין
רלון טון נאך זיין תורה אונ" וועפלן זיין פאר אונ" בתחנות
ובטפלות :

אנחת * וואס איר אבר אונ" ווייט בהבלי עולם הזה
ובתענוגי העולם לעבן אור דאז זעלביג מיט וואס :
טאמאל * חלילה * מיין בטחון ברענגט איך דאז היין דאז
איך מיין לב ורחיק בין אלהים העולם * אונ" בין עט
אקרב לו דער תורה אונ" עבודת ה' באהבה * דאז איך
הקב"ה אברך בין על הטובה ועל הרעה כאשר יקרה אותי *
אונ" וויל הכל בשמחה ובגילת לבי אונ" נעמן * וואס איך
פאר היין גהערט האב אונ" דען ילקוט דאז דער ושיח האט
כל היסורים בגילת לבו ובשמחת לבו אונ" נאך וקבל גווען
כדי טאמאל יאבד אחד מישראל : אונ" והיום והלילה וויל איך
לערן בכל לבבי ואגן * " ואי דעביד רחמנא עבד לטב *"
אלס וואס גאט טוט דאז טוט ער לו גוט :

אנחת * קענט איר דען וואס אייני אהבה גדולה לו גאט
וואס איר אונ" גאט האט פון איך זעלבר האבן .
טאמאל * און זיין * דיני אהבה איז ג'כ ותנת ה' דורך
וועלכי איך גאט ליב האב פון וועגן זיין חסד איבר אונ" *
אונ" דא ביז איז אייני נאלי אורא * דער גלייכן איין
פארן קינד האט דאז עט זיין ליבן פארט נישט וועלכי ארגו
זיין : אין דינר אהבה אונ" אורא איז אייני רעכטי הדבקות
דאז איך גערן אין גאטט וועגן גין וויל * דען ער איז חסון

פרק חמישי :

ורחמנ וישר קיגן זייני בריות : דרומ וויל איך איך אדבק
 זיין אן אים כדי איך אלזא הייליג ווערן * און וויל עולה
 זיין לאדרגה קדושה טע" קדושים תהיו כי קדוש אני ה' :
 און" בין אקבל עלי באהבה דיא תורה וזלות דט איך אויך
 ליב האבי כל האדם שהוא מעשי ידיו טל הק"בה * און"
 וויל גערן איינען איקליכן וואו טון נאך איינען יכלת * און"
 וואט מיר לו ווידר איז דאט וויל איך איינען אנדרן אויך ניט
 טון * וויא אונזרי חכמים גאגט האבן * " וזה דמי עלך
 לחברך לא תעביר : " ווען מיר אויך גלייך איינער זיין דט
 נפֿש נעמן וואלטי * נא מעכט איך דאך בעזרת השם אייני
 אהבה האבן לו הק"בה * און" לו אלן מענטשן און" קיין עבירה
 טון באויד * נא דרן איך מעכט רעכט וקייט זיין דיא זלזה
 " ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך * " וויא
 חז"ל גאגט דט מן על קדושת השם זיך זיין נפֿש נאז נעמן
 נאון * פֿיל ווייניגר וויל איך ווען מיר געלט אנגלט חוטא
 זיין * איך וויל אויך ניט פֿר לגן איך נוקם ונוטר
 לו זיין * וויל אויך לו קיין בן אדם קנאה או טנאה
 האבן * וויא אין דער תורה שטייט * " לא תטנא את
 אחיך בלבבך וגו' לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת
 לרעך כמוך אני ה' * " און" וואו איך אפֿילו זיין פֿיינד קאן
 איין טובה טון * וויל איך נאלכט בע"ה בכל לבי פועל זיין *
 זייל מיר השי" נאלכן חסד גדול גטאן האט * איך וויל אויך
 דאט עול הגלות באהבת הק"בה טראגן וזייל משיח לדקנו דט
 עול הברזל וועגן אונזרי עבירות האט אויך זיך באהבה אקבל
 גווען : אך דט דאך דינט כל אחד ואחד מבני ישראל
 מעכט בדענקן בכוונת לב און" תשובה טון בלב אאזי כדי
 שיגאל אתנו הק"בה ויקבל נדחינו מארבע כנפֿות הארץ באהרה
 בימינו אמן :

אנחם * " ברוך תהיה בשם ה' אשריך וטוב לך וברוך
 ה' אשר לא עיב חסדו ואמתו מעמו הרולים לילך בדרכו : "
 ליבר ברודר מיר האט מיר נא אין טאחה גואלט בדברית
 האלה מוט כטוחת בית השואבה * דען איך נעהי דט
 מיר איין איט תם וישר ווערן ווערט * און" זייט ניט וויא
 אנדרי אחת בפני ואחת בלב : " אשריך על אשר לא תלך

אור לעת ערב :

בעלֹת רשעים ערלי בטר זוב * " דיא תוויד גין נאך דען
 ילר הרע אונ' תאות לבן * אונ' זיין זיך דא ביא ונחמ
 איט אירן ושיח דער פֿר אירי עבירות גליטן * וויא יעני
 רשעים ופושעים ביאי יראי הנביא גטן האבן דיא דא
 גטפראכֿן האבן יראה י י * " נללנו למען עשות את כל
 התועבות האלה :

טוואל * דינט איז טייטש * איר זיין בטעראט * א מ
 וילן אלי דיא אומ ווערדיקייט לו טון :

ונחמ * אונ' דט רוב פֿון אירי גלחים דיא דא וואול
 יודעים זיין אירי מעשים הרעים אונ' ביז לעבן * געבן איין
 סליחת העונות בטען הושיח טלהמ : זיא זיין וויא פֿר
 זייטן דיא נביאי סקר ביטראל * פֿון וועלכֿן הק' בה גואגט
 האט דורך יראה הנביא סימן כג' פ' יז * " אהרית אהור
 לאנאלי דבר ה' טלות יהיה לכם וכל הלך בטרות לבו אהור
 לא תבוא עליכם רעה : " וויא לויטט אין טייטשן :

טוואל * אלזא * זיא נאגן טטעטיגליך לו דיא זעלביגי
 דיא איך ערלירן * גאט האט עט גטפראכֿן * איר זייט
 נאלט פֿריד האבן * אונ' איין איקליכר דער זיך פֿירט נאך
 זיין הערלנט גוטרוקן נאגן זיא * איר זייט ווערט קיין בינט
 איבר קואן :

ונחמ * אונ' אין פ' יד" טפריכֿט גאט * " ובנביאי
 ירושלים ראיתי טערוורה נאוף והלך בשקר ותקו ידי ורעים
 לבלתי טבו איט ורעתו היו לי כלם כסדמ ויטביה כעורה : "
 טוואל * דינט הייטש * אונטר דיא וואר נאגרט פֿון
 ירושלים זעהי איך טאנד לוז הייט זיא טרייבן און קייטרייא *
 זיא גיאן אומ וויט פֿאלטהייט * אונ' זיא טטרקן דיא
 וואלט דער איבל טעטר * דט זיא זיך ניט בקערן * איין
 איקליכר פֿון זייני באנהייט * זיא אלי זיין איר גלייך אלז
 סדמ אונ' אירי אין וואונרט גלייך אלז עאורה :

ונחמ * אונ' אלזא לערנן דיא זייט דט זיא דיא יהודים
 סונא זיין נאלן אונ' אירי תקוה על הגאולה פֿר טפאטן *
 אונ' לעבן אין אלר ביהייט אונ' טאלק האפטיקייט אונטר
 אנגדר : אך ורק איר ספר האמונה * וועלכֿט זיא " אין
 גליין " נעקן * האט זיא דט ניט גלערנט ווארדן דען היפק :

פרק חמישי :

טוואל * איך מעכט דאך אבר אויך גערן דען רעכטן
 טורט וויטן וואס דט איין גליין ווערי * וואס עט פֿר איין
 לערנונג אין זיך האלט * אונז וואס דא פֿון לז הלטן איז :
 מנחם * דא פֿון וואלן מיר איין אנדר וואלן רידן * ווען
 מיר ווידר לז נאמן קומן ווערן אט ירלֶה הגור * ווייל אונז
 גטפרעך לעת עתה ליאליך לנג גווערט האט : נייארט לאזט
 אונז תשובה גאורה טון ניט נור ביראה * נאדרן אויך בבטחון
 ובאהבה * נא ווערן מיר סליחת העונות בקומן * " על
 ידי משיח לדקנו טנאמר ובחבורתו נרפא לנו : " אונז דיא
 רפואה איז ניט אנדרט אלז סליחה עמ התשובה ווא דער
 רד"ק מפרט איז איבר דיא ווארטי יראה ג" * " טובו
 ארפה כתיב בה' והוא כמו באו"ך ענין רפואה על הסליחה
 דרך הטאלה * וכן רפאה נפטי כי חטאתי לך כי כמו
 טאכט הגוף נרפאת ברפואה טעושין לה כן מכת הנפש והוא
 העון רפואתה הסליחה עמ התשובה : " דינט איז טייטש *
 גאט נאגט יראה ג" פ" כב קערט ווידר מיר ווילדי קינד
 איך וויל אייערי ווילדיקייט היילן * דא איז דער רד"ק
 מפרט אונז נאגט * עט טטיט דט ווארט " ארפה " מיט
 איינן ה"א הינטן אונז איז גלייך אלז " ארפא " מיט איין
 אלז' הינטן * דט איז טייטש * היילן * אונז דורך דיא רפואה
 פֿר טטיט ער דיא סליחה * נאך דער ווייני איינר גבארגטן
 רידי * ווא לאטל תהליט מא' טטיט * היילי ווייני זיל
 דען איך האב קיגן דיר גינדיגט : דען גלייך אלז דיא
 מאונדן אן לייב ווערן דורך רפואות גהיילט דיא אן דראן
 טוט * אלזא ווערט דיא מכה אן דער נטאה * וועלכט איז
 דיא זינד * גהיילט דורך דיא פֿר געבונג מיט תשובה :
 נא האבן מיר פֿאר הין אויט יחזקאל גלערנט : נעאליך אויט
 פ" לא" אין ס' יח' דט דיא תשובה בעזרת הטם איין לב
 חדש ורוח חדשה מאכט * דינט גהערט אויך לז דער
 רפואה * דען דאט ווער קיין רעכטי רפואה וואו קיין פֿר
 ענדרונג אונז התחדשות גטיכט : נא אחי ידידי אבי
 טבטאמט ווערט אונז מטהר זיין ווא באטל יואא פרק יומ
 הכפורים טטיט * " אאר ר' עקיבא אשריכם ישראל לפני
 מי את' מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם טבטאמט טמ

אור לעת ערב:

וזרקתי עליכם חיים טהורים וטהרתי: " דט הייטט *
 עט זאגט ר' עקיבא * זעליג זייט איר ישראל פֿאר דען איר
 אייך רייניגט: אונ' ווער רייניגט אייך * עט איז אייער
 פֿאטער אין היאל * וואו גשריבן שטייט איך ווער ריין וואסער
 איבר אייך שפרענגן דאט איר אייך ווערט רייניגן: ושיח
 לִדְקֵנוּ ווערט אונז וטהר זיין: וואו דא פֿון שטייט אין
 בראשית קטנא * " אומרי לגפן עירו וגו' זהו סכתוב עני
 ורוכב על חמור ועל עיר בן אתנות והוא הי שנוטע כל ישראל
 כשורק טג' ואנכי נטעתיך שורק: והיך הוא עושה כשנתאח'
 וזרקתי עליכם חיים טהורים וטהרתי וכל טהאזותיכם וגו': "
 דט איז טייטט * ער ווערט ביגדן אן וויין שטאק זייני
 יוגי פֿאלי (דינט שטייט אין פרשת ויחי) דט איז דער
 זעלביג * פֿון דעם גשריבן שטייט זכריה ט' * איין
 דעמיטיגר * איין רייטר אויף איין אינז * אונ' איין פֿיליכֿן
 איין יוגי דער אינז: איבר דיין פסוק שרייבט רשי' * אלזא
 " א'א לפותרו אלז על וזך ושיח: " אונ' ער איז דער
 זעלביג דער גנ' ישראל פֿלאנלט פֿר דיא בעשטי וויין
 רעב יראה ב' פ' כא": אונ' וואו ווערט ער עט וזֿן *
 אלזא וואו יחזקאל לו" פ' כה" גשריבן איז * דען ווער איך
 ריין וואסער איבר אייך שפרענגן וכו': אונ' אלזא זעהן איר
 דט איר באים טהורים זאלן גרייניגט ווערן ע"י ושיח לִדְקֵנוּ:
 לִדְקֵנוּ * דער דא הייטט יראה כג" * " ה' לִדְקֵנוּ: "
 אונ' נא דורך זיין רוח ווערט ער אונז אויך רייניגן גלייך
 וואו דא זעלבסט יחזקאל לו" פ' כז' אונז פֿאלגט * " ואת
 רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואשפטי
 תשארו ועשיתם: " דט איז * אונ' איך ווער איין רוח
 אין לויטן אייך געבן * אונ' איך ווער וואסן דאט איר
 אייך ווערט פֿירן אין איין זעלונג * אונ' ווייני רעכטי
 זאלט בווארן אונ' טון: וואלט איר אייך נישט גערן נא
 רייניגן זאן אהו" אחי כדי איר אויך לחיי עולמ הבא קומן
 קענט:

שמואל * אך יוא אדוני אורי ורבי בכל לבבי ובכל נפשי:
 ונחם * אונ' דינט ווערט נון דער ברית חדשה זיין דא
 פֿון יראה לא פסוק לא' אונ' ווייטר אלזא גשריבן שטייט *

פרק חמישי :

” הנה יאמנ באימ נאמ יהוה וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית הרטה . “ לענט איר נור דינט אויף טייטש :

טוואל . נא דיא טאגן קאן טפריכט גאט . דאט איך איט דען הויז ישראל . אונ' איט דען הויז יהודה איין נייא פֿר בוגט ווער וואָלן : ניט גלייך אלז דאט פֿר בוגט דאט איך איט איר עלטרן גוואַלט האב אלז איך נייא בייא דער האנט אן גרייפֿט אומ ניא אויט אלזרימ אויט לז ליהן דאט ניא איין פֿר בוגד פֿר טאעט האבן וויא וואול דאט איך ניא באנט האבי טפריכט גאט : נייארט דאט איז דאט פֿר בוגט דאט איך נאך דיא טאגן איט דען הויז ישראל וואָלן ווער טפריכט גאט איך ווער איין לערנונג אין ניא געבן אונ' איך ווער ניא אין איר הערלן טרייבן אונ' איך ווער ניא לזט גאט נייא אונ' ניא ווערן איר לזט פֿאלק נייא :

מנחם . הק'בה אונ' ושיח לזקנו ווערט אויך אונזר רעה נייא . לז וועלכן ישראל נאגט תהלימ כג' פסוק ה' . ” תערך לפני טלחן נגד לררי דטנת בשון ראשי כוסי רויה . “ דאט טוטט לז רעכטן דען טיט פֿור איינט אן גוילט קיגן אייני ליידיגרט . דאט וואַכטט איין הויבט פֿעט איט אלז . איין בעכֿר איז גועטיגט איט פֿולהייט : דינט איז גוויט לז פֿר טטין ” לאושר נפשי : “ נא פֿון ושיח האט רבי הלז גוואגט טכבר אכלוהו . דאט ניא אימ טוין העטן אוכל גווען אונ' גנאטן ביאי חוקיהו וויא לז זעהן באסכת סנהדרין פרק חלק . וועלכט וואול ניט דער אמת איז : נייארט ישראל נאלן אין נאך אוכל נייא : אונ' אן אין נאלן איר טאעקן אונ' זעהן דט גאט גוט איז וואול גליקעליג איז דער וואן דער ניק אויף אין טוט פֿר ניקרן : דט איז דער לז ברייטי טיט קיגן אונזרי ליידיגרט . אונ' כוס רויה דט ניק דיא קינדר ליון פֿר לזטטן דורך אירן קיניג . אונ' נאגן לז אנגדר . ” אטריך ישראל מי כאוך עמ נוסע בה' : יהי שמע ה' מבורך : ברוך ה' אלהים אלהי ישראל עוטה נפלאות לברו : וברוך שמ כבודו לעולם ויאלא

כבודו את כל הארץ

אמן ואמן : “

